

leiderdorp

PROGRAMMABEGROTING
2022

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf	3
<hr/>	
Leeswijzer	9
Beleidsbegroting	11
<hr/>	
Programma 1: Meedoen in Leiderdorp	12
1A: Actieve en gezonde inwoners	12
1B: Zelfredzame inwoners	16
1C: Ondersteunde inwoners	22
Waar staat je gemeente	26
Wat mag het kosten?	27
Programma 2: Aantrekkelijk Leiderdorp	29
2A: Werken en ondernemen in het dorp	29
2B: Wonen en recreëren in het dorp	34
2C: Ruimte in het dorp	40
2D: Dienstverlening aan het dorp	46
2E: Grondexploitaties	51
Waar staat je gemeente	53
Wat mag het kosten?	54
Programma 3: Bestuur en organisatie van Leiderdorp	57
3A: Bestuur	57
3B: Bedrijfsvoering	59
3C: Regiozaken	62
Waar staat je gemeente	66
Wat mag het kosten?	67
Algemene dekkingsmiddelen	69
Algemeen	69
Waar staat je gemeente	70
Wat mag het kosten?	71
Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien	73
Algemeen	73
Waar staat je gemeente	74
Wat mag het kosten?	75
Paragrafen	77
Paragraaf 1: Lokale heffingen	78
Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing	85
Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen	92
Paragraaf 4: Financiering	101
Paragraaf 5: Bedrijfsvoering	105
Paragraaf 6: Verbonden partijen	106
Paragraaf 7: Grondbeleid	114
Financiële begroting	117
<hr/>	

Overzicht van baten en lasten en de toelichting	119
A: Overzicht van baten en lasten	119
B: Grondslagen voor de begroting	121
C: Structureel en reëel evenwicht	123
Uiteenzetting financiële positie en toelichting	126
D: Geprognoseerde begin- en eindbalans	126
E: Investerings	127
F: Reserves	133
G: Voorzieningen	140
H: EMU-saldo	147
Overzicht per taakveld	148
Bijlagen	151
<hr/>	
Bijlage 1: Samenstelling bestuur	153
Bijlage 2: Afkortingenlijst	156

WOORD VOORAF

Voor u ligt de begroting 2022-2025, opgesteld volgens de laatste, vastgestelde Kadernota. De begroting 2022-2025 van Leiderdorp staat onder druk. In het eerste jaar is er nog een overschot, maar in de jaren daarna een tekort. De belangrijkste oorzaak is de stijgende lasten voor jeugdzorg en WMO. Daarnaast pakt de eerste schets voor herverdeling van het gemeentefonds ongunstig uit voor Leiderdorp. Voor 2022 is de blik dan ook vooral gericht op acties van het Rijk: wordt de extra bijdrage voor jeugdhulp structureel? Helpt het Rijk gemeenten om de toenemende kosten voor WMO onder controle te houden? Hoe gaat herverdeling van het gemeentefonds er uit zien voor Leiderdorp?

Over de bedrijfsvoering is besloten het Servicepunt op te heffen. Daarvoor in de plaats komt een centrumregeling met Leiden als centrumgemeente. Leiderdorp moet eind 2021 en 2022 de nodige moeite moeten doen om goede afspraken te maken om deze vernieuwde samenwerking tot een succes te maken.

Onze organisatie gaat doorontwikkelen zodat de ambities adequaat en toekomstbestendig zijn uit te voeren. Die ontwikkeling vergt een forse en structurele investering in de kwaliteit en capaciteit van het ambtelijk apparaat.

In het sociaal domein gaan we in 2022 verder met de resultaten van de Taskforce Sociaal Domein. Er komt een evaluatie van de resultaten van het beleid na de decentralisatie (2015). We blijven bekijken, ook in regionaal verband, hoe we de stijgende kosten onder controle kunnen houden vooral bij jeugdhulp en WMO.

Na werkzaamheden voor het buitengebied rondom het Groene Hartcentrum, staat 2022 in het teken van werk aan het gebouw zelf. Hiermee komt het einde van dit project dichterbij.

Op het gebied van veiligheid houden wij de koers vast die door de raad is ingezet. Uitvoering van 'wijkgerichte handhaving', 'zorg en veiligheid' en 'ondermijning' lopen volgens plan tot december 2022. In de tussentijd werken we aan een nieuw integraal veiligheidsbeleid. Zo kan de gemeenteraad na de verkiezingen een nieuw kader met prioriteiten vaststellen en het college dit uitvoeren.

Voor nu geldt dat we de gemeentelijke handhaving professioneler maken. Door de groeiende druk op de taken van BOA's, is er de komende tijd extra aandacht welke keuzes wij als gemeente moeten maken. Het college stelt daarom komend kwartaal nieuw handhavingsbeleid vast. We zetten alles op alles om ervoor te zorgen dat inzet van BOA's effectief en efficiënt blijft.

Omdat bij zorg en veiligheid goede samenwerking belangrijk is, blijven we aandacht houden voor het sterker maken van de zorg- en veiligheidsketen. Lokaal en regionaal spannen wij ons in om een goede afstemming voor elkaar te krijgen waar zorg en veiligheid samenkomen. Wij beseffen dat een goed werkende zorg-, veiligheids- en justitiële keten belangrijk is en voor winst kan zorgen.

Binnen de veiligheid wordt ondermijning steeds belangrijker. Het aantal criminele netwerken groeit al jaren. Vaak buiten het zicht van politie en justitie, wortelen deze in de lokale samenleving. Hierbij maken ze gebruik van legale structuren en voorzieningen. De integriteit van de overheid, ondernemers en particulieren en daarmee het rechtsgevoel, onze rechtsstaat en de instituties staan onder druk. Inmiddels heeft Leiderdorp BIBOB-beleid. Hiermee worden aanvragen en personen gecontroleerd. Ook sluiten we aan bij landelijke campagnes over cybercrime en digitale criminaliteit.

Op het gebied van veiligheid houden wij de koers vast die door de raad is ingezet. Uitvoering van ‘wijkgerichte handhaving’, ‘zorg en veiligheid’ en ‘ondermijning’ lopen volgens plan tot december 2022. In de tussentijd werken we aan een nieuw integraal veiligheidsbeleid. Zo kan de gemeenteraad na de verkiezingen een nieuw kader met prioriteiten vaststellen en het college dit uitvoeren.

In 2022 is de nota parkeren klaar. Dit is daarmee het laatste deel van de mobiliteitsvisie. Ook is de herinrichting van de Simon Smitweg in 2022 af. Daarmee is het gehele verkeerscirculatieplan Amaliaplein met succes uitgevoerd.

Na vele jaren van discussie kunnen we na vaststelling van het bestemmingsplan Leidse Ring Noord beginnen met de herinrichting daarvan. Ook gaan we starten met de herinrichting van de Voorhoflaan, Acacialaan en Laan van Berendrecht.

Met het bepalen van de stedenbouwkundige kaders van de gebiedsvisie Baanderij kunnen we in 2022 belangrijke vervolgstappen zetten in de verandering van de Baanderij naar een toekomstbestendig woon- en werkgebied. We starten met het herijken en opnieuw opstellen van de gebiedsvisie A4. We stellen de spelregels voor bouwhoogtes (voorheen Hoogbouwvisie) vast. Dit is een belangrijk kader voor toekomstige bouwontwikkelingen op Leiderdorpse maat en schaal.

In 2021 stelde de gemeenteraad de regionale energiestrategie (RES) 1.0 vast. In 2022 werken we deze verder uit op lokaal niveau. Daarnaast start het proces richting de RES 2.0 en maken we regionaal afspraken over de warmtetransitie. In 2022 wordt duidelijk welke voorwaarden en afspraken nodig zijn om in de verre toekomst het warmtevraagstuk in de Leidse Regio (inclusief Katwijk) te kunnen oplossen.

Wat betreft klimaat zetten we stappen om tot lokale maatregelen te komen. In Leiderdorp werken we samen met inwoners om risico's in beeld te brengen van hitte, droogte, hevige buien en wateroverlast.

We ontwerpen cultuurbeleid en zetten cultuurcoach in om stichtingen en verenigingen in Leiderdorp te activeren. Versterken van kunst en cultuur in Leiderdorp verbindt inwoners, zorgt voor creativiteit en bevordert welzijn. Het draagt bij aan prettig wonen in Leiderdorp.

In 2022 gaat in het Oude Dorp en de Oranjewijk de schop in de grond. Zowel bestrating als riool zijn aan vervanging toe. Ook wordt de buitenruimte opgehoogd en opnieuw ingericht met inbreng van onze inwoners.

We willen komen tot minder restafval. Dat betekent dat beleid nodig is om dat te bereiken. Centraal staat een betere afvalscheiding en minder restafval per inwoner.

Wij bieden u een structureel en reëel sluitende begroting 2022 aan. Dat is goed nieuws. Tegelijkertijd constateren we dat de volgende jaren (nog) niet structureel sluitend zijn. Toch zijn wij van mening dat Leiderdorp een financieel gezonde gemeente is. Of we Leiderdorp ook in de toekomst financieel gezond kunnen houden, is sterk afhankelijk van de keuzes die het nieuwe kabinet moet maken.

Hoofdpijnen financiële begroting

Uitgangspunten van de provincie

Hoe de provincie onze programmabegroting beoordeelt, staat in haar begrotingscirculaire 2022-2025. Het college is van mening dat de programmabegroting 2022 voldoet aan de uitgangspunten van de provincie. En dus kan rekenen op een positieve beoordeling.

Programmabegroting 2022

De begroting 2021 en de financiële kadernota 2022-2025 vormen de basis van de programmabegroting 2022. Daarnaast bepalen verschillende mutaties het meerjarenbeeld van Leiderdorp:

- de gevolgen van de meicirculaire gemeentefonds, waarover we de raad voor de zomer informeerden;
- de gevolgen van de voorgenomen herverdeling van het gemeentefonds, zie de raadsbrief van 20 juli 2021;
- de extra middelen voor de jeugdzorg, zie ook de raadsbrief van 20 juli 2021;
- de structurele doorwerking van de budgetten voor de Wmo;
- de wijzigingen van de tarieven begraafplaats, zie de raadsbrief van 11 mei 2021;
- de doorberekening van de kapitaallasten na de actualisering van de investeringsplanning.

De lokale lasten

Elk jaar in december leggen we de tarieven ter besluitvorming aan de raad voor. Daarbij houden we rekening met het maximum dat voor sommige tarieven landelijk geldt. In 2022 stijgen de lokale lasten met de inflatiecorrectie. In de financiële kadernota stelden we deze vast op 1,7%. Daarnaast voeren we nog enkele aanpassingen door, zoals u in de paragraaf lokale heffingen kunt lezen.

Van programmabegroting 2021 naar programmabegroting 2022

De tabel hieronder laat de ontwikkeling van de begroting zien. We starten de tabel met de uitkomst van de financiële kadernota 2022-2025. In die uitkomst zijn alle mutaties van de kadernota meegenomen, met uitzondering van de verrekeningen met de behoedzaamheidsreserve.

Nr.	Onderwerp	2022	2023	2024	2025
	Stand meerjarenbeeld kadernota 2022-2025	-292.464	-57.671	380.975	89.177
1	Meicirculaire 2021 Gemeentefonds	-366.636	24.711	148.971	3.481
2	Herverdeling gemeentefonds		162.500	100.000	300.000
3	Aanpak Jeugdzorg - afspraak Rijk-VNG	-1.559.000	-902.000	-818.000	-716.000
4	Aanpak Jeugdzorg - reserve sociaal domein	1.559.000	902.000	818.000	716.000
5	WMO actualisering conform TSD	0	1.200.000	1.000.000	800.000
6	WMO - reserve sociaal domein	0	-1.200.000	-1.000.000	-800.000
7	Algemene reserve	-492.962			
8	Voorziening onderhoud begraafplaats	492.962			
9	Verlaging tarieven begraafplaats	43.360	41.406	37.740	34.637
10	Voorziening onderhoud begraafplaats	-43.360	-41.406	-37.740	-34.637
11	Herberekening kapitaallasten	-489.949	-363.184	-238.356	-160.040

Nr.	Onderwerp	2022	2023	2024	2025
	Stand meerjarenbeeld kadernota 2022-2025	-292.464	-57.671	380.975	89.177
12	Voorziening rioleringen	109.513	155.705	131.267	108.540
13	Egalisatiereserve reiniging	65.316	47.052	34.552	23.736
14	Organisatieontwikkeling	200.000			
15	Overige mutaties	14.436	477	-295	-14.357
16	Behoedzaamheidsreserve Gemeentefonds	759.784	30.410	-557.114	-350.537
	Saldo begroting 2022-2025	0	0	0	0

Financiële ontwikkelingen na de kadernota 2022-2025

1. Meicirculaire 2021 gemeentefonds

De gevolgen van de meicirculaire waren het onderwerp van de raadsbrief van 22 juni 2021. Ten opzichte van de laatste begroting bevat de meicirculaire het 4e steunpakket voor de coronacrisis (2021), is de stelpost voor de herverdeling van het gemeentefonds voor 2022 vervallen en ontvangen we compensatie voor de loon- en prijsontwikkeling van 2021 op 2022. Verder is voor de aanpak problematiek Jeugdzorg in 2021 € 552.000 beschikbaar gekomen. Voor taakmutaties en het sociaal domein ontvangt Leiderdorp in 2022 € 218.000 oplopend tot een bedrag van € 244.000 in 2025. Denk voor taakmutaties aan middelen voor de aanpak discriminatie en de uitvoering van de Wet Open Overheid. De taakmutaties en de middelen sociaal domein verwerkten we budgettair neutraal. Hier tonen we de netto-ontwikkeling van de algemene uitkering. Die uitkering neemt in 2022 toe met € 367.000 maar in de opvolgende jaren leveren we weer € 177.000 in t.o.v. de bestaande meerjarenraming.

2. Herverdeling gemeentefonds

In de raadsbrief van 20 juli 2021 informeerden we de raad over de ontwikkelingen in de algemene uitkering als gevolg van de voorgenomen herverdeling van het gemeentefonds. Die aangepaste voorlopige herverdeling betekende een nadeel van € 48 per inwoner. Voor de verwerking van dit nadeel is een ingroeipad afgesproken van maximaal € 15 per inwoner per jaar. Die informatie baseerden we op het herverdeelvorschstel zoals dat voor advies is voorgelegd aan de Raad voor het Openbaar Bestuur. In augustus volgde een actualisatie. Toen bleek het nadeel voor de gemeente Leiderdorp op te lopen van € 48 per inwoner naar € 57 per inwoner. Dat betekent dat het eventuele totale nadeel oploopt naar ruim € 1,5 miljoen in 2026. Het college heeft gezocht naar mogelijkheden om te anticiperen op de herverdeling van het gemeentefonds. Daarbij proberen we een balans te vinden tussen de onzekerheid waarmee het herverdeelvorschstel is omgeven en een behoedzaam scenario. Want we willen de 'rekening' niet volledig doorschuiven naar een volgend college. We besloten om het nadeel door het herverdelingsvorschstel voor 2023 volledig als stelpost op te nemen en de opvolgende jaren voor 50% in te boeken. Daarmee ontstaat ruimte voor een nieuw college om in te spelen op de definitieve herverdeeleeffecten met ingang van 2024. Hoewel dit buiten de horizon van deze meerjarenraming ligt, betekent dit besluit dat de stelpost voor 2026 met € 450.000 stijgt, van € 300.000 tot € 750.000.

3. en 4. Aanpak jeugdzorg

De extra middelen die beschikbaar komen voor 2022 en latere jaren lichtten we eerder al toe in de raadsbrief van 20 juli 2021. De extra middelen voor 2022 staan min of meer vast en hebben we voor 100% meegenomen in de begroting 2022. De toekenning van de extra middelen voor de jaren ná 2022 is afhankelijk van besluitvorming door het nieuwe kabinet. Ondertussen hebben het Rijk en de VNG zich gecommitteerd aan de hervormingsagenda. Het doel is een combinatie van maatregelen en een financieel kader om een structureel houdbaarder jeugdstelsel te realiseren. In het

verlengde van dat commitment is voor het toezicht op de meerjarenraming afgesproken dat we maximaal 75% van de compensatie als stelpost mogen opnemen. Tegelijkertijd is de stelpost van € 375.000 welke op grond van de richtlijn voor de meerjarenraming bij de begroting 2021 was opgenomen, vervallen. Ook is de door de raad vastgestelde taakstellende bezuiniging van € 100.000 in de nieuwe stelpost opgegaan. In de begroting 2021 na wijziging zijn de uitgavenbudgetten voor de jeugdzorg al structureel op het benodigde niveau gebracht, ten laste van de reserve sociaal domein. Daarom vloeien de extra middelen van het Rijk nu terug in deze reserve.

5. en 6. actualisering Wmo

Uit de resultaten van de Taskforce Sociaal Domein (TSD) blijkt dat de budgettaire ontwikkelingen binnen de Wmo structureel zijn. Daarom stellen wij voor om het budget voor de Wmo in 2023 structureel te verhogen met € 1,2 miljoen. Uit het rapport van de TSD blijkt ook dat er in de landelijke politiek in meerderheid draagvlak is voor een herinvoering van het inkomensafhankelijke abonnementstarief. Wij anticiperen op deze herinvoering en verwachten vanaf 2024 een geleidelijke afname van Wmo-budget met € 200.000 per jaar. We gaan ervan uit dat het Rijk ons compenseert als de landelijke politiek onverhoopt niet tot herinvoering van het inkomensafhankelijke tarief besluit.

De dekking van de budgetverhoging vinden we in de reserve sociaal domein, die dankzij de extra middelen voor de jeugdzorg weer oploopt. Als de gemeente verder geen compensatie voor de jeugdzorg ontvangt, zal de reserve sociaal domein door de budgetverhoging van de Wmo na 2025 verder teruglopen of uitgeput raken. We gaan er echter van uit dat ook de laatste 25% van de compensatie voor de jeugdzorg op enig moment ter beschikking komt. Dan zal de reserve sociaal domein ook na 2025 toereikend zijn.

7. tot en met 10. Tarieven begraafplaats

In de raadsbrief van 11 mei 2021 over de tarieven en de dekkingsgraad begraafplaats beschreven we onze voornemens. We verlagen de tarieven en bieden meer keuzemogelijkheden. Daardoor komen we meer in de richting van de regionale gemiddelde tarieven. De financiële gevolgen van het voorstel voor dekking uit de voorziening afkoopsommen onderhoud verwerkten we in deze begroting. Voor die dekking uit de voorziening voerden we eerst een ophoging vanuit de algemene reserve door, als correctie voor de opbouw van deze voorziening over de periode vóór 2017.

11. tot en met 13. Herberekening kapitaallasten

We berekenden de kapitaallasten voor de begroting 2022 op basis van de tot op heden beschikbaar gestelde investeringskredieten en de bij de kadernota geactualiseerde investeringsvoornemens. Voor zowel de lopende investeringen als voor de investeringsvoornemens bepaalden we een kasstroomprognose. Na opmerkingen van de accountant over ons planningsoptimisme stelden we het investeringsplan bij. Vooral de omvang van de verzamelkredieten die beschikbaar komen uit de beheerplannen van de openbare ruimte, bleek toereikend voor de investeringsopgave van 2021, 2022 en soms zelfs 2023. In die gevallen schoven we de investeringsvoornemens volgens de beheerplannen door naar latere jaren. Dat betekent bijvoorbeeld dat het bedrag van de beschikbaar te stellen kredieten in 2022 gehalveerd is vergeleken met de jaarschijf 2022 in de begroting 2021. Ook schuift een deel van de investeringsvoornemens 2023 door naar 2024. Als gevolg van deze aanpassingen dalen de kapitaallasten in de hele planperiode van deze begroting. Een deel van het voordeel heeft betrekking op de kapitaallasten van rioleringen en reiniging. De effecten daarvan verrekenen we met de voorziening rioleringen en de egalisatiereserve reiniging.

14. Organisatieontwikkeling

We pasten onze organisatie aan om de verbinding met de inwoner te verbeteren en het eigenaarschap van de medewerkers te vergroten. Deze organisatie aanpassing zijn we op dit moment aan het evalueren.

Om in 2022 voortvarend met de uitkomsten uit deze evaluatie aan de slag te gaan verwachten wij een incidenteel budget van € 200.000 ten behoeve van personeels- en organisatie gerelateerde uitgaven nodig te hebben. De uitkomsten uit de evaluatie zijn op dit moment nog niet definitief, waardoor een precieze invulling van het budget nog niet gegeven kan worden, maar gedacht wordt aan:

- Externe begeleiding
- Tijdelijke, incidentele, formatie op teams;
- Ontwikkelbudget voor de teams als geheel;
- Opleidingsbudget voor medewerkers.

Dit budget geeft het management de kracht om te handelen naar de uitkomsten van het onderzoek.

15. Overige mutaties

De overige mutaties betreffen kleine aanpassingen van de begroting. Zoals afrondingverschillen ten opzichte van de geraamde ontwikkelingen in de kadernota en aansluitingen op de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen.

16. Behoedzaamheidsreserve

De uitkomst van de financiële kadernota en de toegevoegde mutaties volgens de tabel hierboven leveren een nieuw resultaat op. Dat resultaat verrekenen we met de behoedzaamheidsreserve. Dat wil zeggen dat we in 2022 een substantieel bedrag aan de reserve toevoegen en in 2023 een klein bedrag. In 2024 en 2025 onttrekken we weer forse bedragen aan de reserve. De onttrekking aan de reserve over de periode 2022-2025 is vergelijkbaar met de uitkomst van de kadernota.

We leggen u een solide begroting voor, die meerjarig sluitend is en die rekening houdt met een geactualiseerde inschatting van mogelijke risico's.

Wij zien uit naar de bespreking van deze begroting in de raad.

28 september 2021

College van burgemeester en wethouders

Leeswijzer

De begroting bestaat uit twee delen. Dit schrijft het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor.

In het eerste deel - de **beleidsbegroting** - werken we het beleid in drie programma's uit. De gemeenteraad stelde de indeling van de programma's en de subprogramma's op 4 juli 2016 vast. De beleidsbegroting bevat verder een hoofdstuk algemene dekkingsmiddelen, een hoofdstuk overhead en paragrafen.

De programma's hebben een vaste opzet. Elk subprogramma start met een inleiding en een schematisch overzicht van de doelen en activiteiten. Vervolgens lichten we de doelen toe onder het kopje 'Wat willen we bereiken?'. De activiteiten om deze doelen te behalen, beschrijven we onder 'Wat gaan we ervoor doen?'. Een tabel met de prestatie-indicatoren sluit het subprogramma af.

De tabellen met prestatie-indicatoren volgen de opzet 2021. Niet alleen de werkelijke indicatoren van het laatste jaar (2020) staan erin, maar ook van de twee voorafgaande jaren (2018 en 2019). Zo kunt u de beoogde indicatoren voor de begroting 2022 tot en met 2025 beter vergelijken met de trend uit het verleden. De tabellen bij de programma-onderdelen 2C, 2D en 2E pasten we iets aan, omdat daar de indicatoren uit de inwonersenquête komen. De inwonersenquête vindt eens in de twee jaar plaats.

Naast de subprogramma's bevat elk programma het onderdeel 'Waar staat je gemeente'. Hierin staan de verplichte beleidsindicatoren: elke gemeente moet deze indicatoren in haar begroting presenteren. Om een vergelijking mogelijk te maken hebben die indicatoren een landelijk bepaalde eenheid, bijvoorbeeld per 1.000 of per 10.000 inwoners. Het landelijke gemiddelde fungeert als referentiewaarde.

We sluiten elk programma af met de vraag 'Wat mag het kosten?'. In een tabel presenteren we de bedragen uit de jaarrekening 2020, de begroting 2021, de begroting 2022 en de meerjarenraming 2023-2025. De tabel splitst de lasten en de baten uit, de baten hebben een minteken. Ook lichten we de ontwikkeling van de begroting toe.

Na de programma's volgen de paragrafen. Hierin rapporteren we over thema's die een dwarsdoorsnede van de begroting geven. Voorbeelden zijn bedrijfsvoering, onderhoud kapitaalgoederen en het weerstandsvermogen. De wetgever stelt in het BBV zeven paragrafen verplicht.

Deel twee van de begroting - de **financiële begroting** - bestaat uit het overzicht van baten en lasten, de uiteenzetting van de financiële positie en het overzicht per taakveld.

- Het overzicht van baten en lasten bevat de begrotingcijfers per programma. De toelichting gaat in op de grondslagen van de begroting, zoals vastgesteld in de kadernota. Verder brengen we in beeld of de begroting 2022 en de meerjarenraming structureel en reëel in evenwicht zijn.
- De uiteenzetting van de financiële positie geeft inzicht in de ontwikkeling van de balans, het investeringsplan en het overzicht van reserves en voorzieningen.
- In het overzicht per taakveld delen we de baten en lasten in naar taakveld.

Drie bijlagen sluiten de begroting af.

BELEIDSBEGROTING

Programma 1: Meedoen in Leiderdorp

1A: Actieve en gezonde inwoners

Inleiding

Veel inwoners van Leiderdorp leiden een actief leven. Ze leven gezond en maken gebruik van een gevarieerd sport-, beweeg-, onderwijs- en cultuuraanbod. De meeste Leiderdorpers zijn gelukkig en vinden zelf oplossingen voor problemen. De gemeente Leiderdorp gaat uit van 'positieve gezondheid': we willen dat inwoners gezond leven en zo lang mogelijk zelfstandig, onafhankelijk en maatschappelijk actief zijn. Dit stimuleren we met voorlichting en vroegsignalering door professionals en ervaringsdeskundigen. Ook de relatie tussen vitaliteit en gezondheid is belangrijk. We stimuleren inwoners te bewegen en te sporten en houden daar bij de inrichting van de fysieke leefomgeving rekening mee. We willen dat inwoners zich optimaal kunnen ontwikkelen. Aandacht voor inwoners die een achterstand oplopen of dreigen op te lopen is daarom belangrijk. Dat doen we met een onderwijs- en opvangaanbod. Cultuur speelt een verbindende rol en draagt bij aan het ontwikkelen van talenten. Op 25 januari 2021 stelde de raad de nieuwe cultuurnota 'Cultuur doet leven, de Leiderdorperse cultuurnota vanaf 2021' vast. In 2022 gaan we verder met het actualiseren van het subsidiebeleid, het transparant maken van de verleende subsidies en het aanpassen van de algemene subsidieverordening.

Doel	Inwoners dragen actief en zelfstandig bij aan de samenleving	
MART- doel Activiteiten 2022	1. Meer inwoners zijn in staat om gezond te blijven leven.	2. Meer inwoners kunnen zich optimaal ontwikkelen.
	1.1 We informeren inwoners - en met name jongeren - over de schadelijke gevolgen van roken, alcohol en drugs, weinig bewegen, ongezond eten, stress, verslaving en pesten.	2.1 We pakken (dreigende) ontwikkelingsachterstanden bij kinderen aan.
	1.2 We stimuleren risicogroepen, zoals mensen met een lage sociaal-economische status, om een gezonde leefstijl aan te leren of te behouden.	2.2 We pakken laaggeletterdheid bij inwoners aan.
	1.3 We zorgen dat inwoners kunnen deelnemen aan sportactiviteiten, ongeacht hun financiële situatie.	2.3 We pakken verzuim en vroegtijdig schoolverlaten aan.
	1.4 We stimuleren inwoners om blijvend te sporten en bewegen.	2.4 We faciliteren de huisvesting van het onderwijs door het Integraal Huisvestingsplan uit te voeren.
		2.5 We verlagen de (financiële) drempel om deel te nemen aan educatieve en culturele activiteiten.

Wat willen we bereiken?

1. Meer inwoners zijn in staat om gezond te blijven leven

We zorgen voor voldoende actuele en laagdrempelige informatie over een gezonde en vitale leefstijl. Alle inwoners kunnen fysiek en geestelijk zo gezond mogelijk leven, ook als ze een beperking hebben. Voldoende beweging is een belangrijk onderdeel. Daarom kunnen alle Leiderdorpers deelnemen aan sport- en beweegactiviteiten.

2. Meer inwoners kunnen zich optimaal ontwikkelen

Met extra aandacht en ondersteuning zorgen we dat alle kinderen hun kwaliteiten en talenten ten volle kunnen benutten, gelijke kansen hebben en onderwijs kunnen volgen. Dankzij een integrale aanpak kunnen inwoners volwaardig meedoen in de samenleving. We zorgen dat schoolgebouwen en gymzalen in goede staat zijn en voldoen aan de eisen

van de tijd. En dat ze duurzaam zijn in gebruik en een gezond binnenklimaat hebben. Het is onze ambitie kinderopvang te integreren in de schoolgebouwen.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We informeren inwoners - en met name jongeren - over de schadelijke gevolgen van roken, alcohol en drugs, weinig bewegen, ongezond eten, stress, verslaving en pesten

Voor bewuste keuzes en gedragsverandering is bewustwording nodig. We sluiten zoveel mogelijk aan bij campagnes van de Rijksoverheid en passen deze waar nodig aan de lokale situatie aan. We werken hierbij samen met sportverenigingen, scholen, Includio Leiderdorp en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG).

1.2 We stimuleren risicogroepen, zoals mensen met een lage sociaal-economische status, om een gezonde leefstijl aan te leren of te behouden

We geven informatie en advies en zorgen voor een passend aanbod. We hebben aandacht voor sporten en bewegen, slapen, voeding, roken en mentale gezondheid. We doen dit samen met Includio Leiderdorp en andere maatschappelijke partners, zoals fysiotherapeuten, scholen, sportorganisaties- en verenigingen, buitenschoolse leeromgevingen en de jeugdzorg. Onze rol is faciliteren en verbinden.

1.3 We zorgen dat inwoners kunnen deelnemen aan sportactiviteiten, ongeacht hun financiële situatie

Alle leden van minimaalhuishoudens kunnen een vergoeding krijgen voor de kosten van deelname aan sportactiviteiten.

1.4 We stimuleren inwoners om blijvend te sporten en bewegen

We stimuleren inwoners om te sporten en te bewegen. Dit doen we met informatie, advies en een passend aanbod met activiteiten voor alle inwoners. In de Leiderdorpse samenleving zijn alle elementen aanwezig om meer inwoners blijvend te laten sporten en bewegen. Vrijwilligers, sportverenigingen, beweegaanbieders en maatschappelijke partners dragen ieder hun steentje bij. We zetten in op het verbinden van deze partijen, bijvoorbeeld door het Leiderdorpse Sportakkoord te faciliteren.

2.1 We pakken (dreigende) ontwikkelingsachterstanden bij kinderen aan

We zetten het in 2020 ingezette uitvoeringsbeleid Onderwijskansen voort. We hebben diverse voorzieningen om achterstanden te voorkomen. Voor peuters met een (dreigende) (taal)achterstand hebben we plek op een van de drie voorschoolse peuteropvanglocaties. Daar kunnen peuters vanaf 2 jaar voorschoolse educatie (VE) krijgen. We investeren ook in voor- en vroegschoolse educatie (VVE). We zetten daarvoor tutors in (een-op-eenbegeleiding), zowel op de opvang als op school. Daarnaast dragen we bij aan de inzet van de Vliegende Brigade NT2 (Nederlands als tweede taal). De vliegende brigade biedt de nodige (taal)ondersteuning aan zowel leerling als leerkracht. Verder dragen we financieel bij aan begeleidingsprogramma's om uitval te voorkomen, de taalomgeving thuis te verrijken en de ouderbetrokkenheid te vergroten.

Vanuit onze regierol zorgen we dat betrokken partijen samenwerken, zodat ze de doelgroep tijdig signaleren en van een passende voorziening voorzien. Ook willen we zo voorkomen dat kinderen een belemmering ervaren in de overgang naar het primair en voortgezet onderwijs.

Met onze (onderwijskansen)partners kijken we hoe we de rijksmiddelen uit het Nationaal Programma Onderwijs kunnen inzetten. Deze middelen zijn bedoeld voor herstel en ontwikkeling van het onderwijs tijdens en na corona.

2.2 We pakken laaggeletterdheid bij inwoners aan

We kiezen voor een integrale aanpak van laaggeletterdheid, omdat het geen opzichzelfstaand probleem is. We werken verder aan de ambities van het Taalpact Leiden-Leiderdorp, zoals beschreven in het lokaal uitvoeringsprogramma 2021-2024. De acties sluiten aan bij het Regionaal Programma Integrale Aanpak Laaggeletterdheid Holland Rijnland 2020-2024. We werken vanuit vijf actielijnen: werk en participatie, armoede en schulden, preventie, gezondheid en welzijn, en de eigen rol van de gemeente. BplusC (Taalhuis) en Inluzio Leiderdorp zijn de partners in het Taalpact.

2.3 We pakken verzuim en vroegtijdig schoolverlaten aan

Samen met scholen, schoolbesturen, samenwerkingsverbanden en andere betrokken partners dragen we bij aan de inzet van het Regionaal Bureau Leerplicht (RBL). Zo willen we de verzuimrecidive (het terugkerend ongeoorloofd schoolverzuim) en het thuiszitten (kinderen die langdurig niet naar school gaan) terugdringen.

We werken mee en dragen bij aan het regionaal programma voortijdig schoolverlaten (VSV) 2021-2024. De doelen zijn:

- minder nieuwe VSV'ers;
- meer uitgevallen jongeren die een jaar later terugkeren naar het onderwijs of minimaal 12 uur per week werken;
- jongeren in een kwetsbare positie ondersteunen en begeleiden in het onderwijs en bij de aansluiting op de arbeidsmarkt.

We zetten vier maatregelen in: matchtafel en begeleiding, hulpverlening op school, buitenkans, en overstapcoaches.

2.4 We faciliteren de huisvesting van het onderwijs door het Integraal Huisvestingsplan uit te voeren

We gaan door op de ingeslagen weg van het Integraal Huisvestingsplan onderwijs (IHP), dat de raad in 2020 vaststelde. Dit plan voorziet in vernieuwbouw en verduurzaming van vijf Leiderdorpse basisscholen. In 2022 voeren we de vernieuwbouw van de scholen Hobbit, 't Bolwerk en de gymzaal Klerkenhof uit. Samen met het schoolbestuur maken we een keuze voor de toekomstige huisvesting van de Leo Kannerschool, op basis van een haalbaarheidsstudie. Ook starten we met de projectvoorbereiding van de vernieuwbouw Willem de Zwijgerschool. Doel van alle projecten is om met een eigen investering van schoolbesturen energieneutrale gebouwen te realiseren.

2.5 We verlagen de (financiële) drempel om deel te nemen aan educatieve en culturele activiteiten

Minimahuishoudens kunnen een tegemoetkoming krijgen in de kosten van cultuuractiviteiten. We subsidiëren een bibliotheekvoorziening voor alle inwoners. We financieren verschillende culturele en educatieve organisaties en (incidentele) activiteiten. We participeren in regionaal verband in Cultuureducatie met Kwaliteit. Conform de nieuwe cultuurnota stelden we een cultuurcoach aan, die het lokale cultuurnetwerk gaat versterken. De nadruk ligt op gezamenlijke activiteiten voor nieuwe (kwetsbare) doelgroepen en gezamenlijke activiteiten in de wijken. In 2022 vernieuwen we het subsidiebeleid. We maken subsidiestromen inzichtelijk en passen de algemene subsidieverordening aan.

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	2018 (w)	2019 (w)	2020 (w)	2021 (b)	2022 (b)	2023 (b)	2024 (b)	2025 (b)
1.1 % inwoners*** met overmatig alcoholgebruik	7	7	5	5	5	5	5	5
1.1 % inwoners*** met overgewicht	49	49	43	43	43	43	43	43
1.1 % inwoners*** dat rookt	16	16	16	16	16	16	16	16
1.3 Aantal aanmeldingen programma 'Lekker in je Lijf' voor minima	33	11	5	15	15	15	15	15
1.4 % Leiderdorpers dat voldoet aan de beweegnorm**	**	61	61	53	53	53	53	53
2.1 Aantal VVE-plekken (a)	28	40	60	50	50	50	50	50
2.2 % Leiderdorpers tussen 16 en 65 jaar dat moeite heeft met lezen en schrijven (b)	nvt	9	9	8	7	7	7	7
2.3 % jongeren in Leiderdorp met een startkwalificatie (c)	98,2	97,7	98,3	98,6	98,6	98,6	98,6	98,6
2.3 % voortijdig schoolverlaters ten opzichte van % regio (d)	1,82/ 1,80	2,13/ 1,98	1,68/ 1,54	ntb*	ntb*	ntb*	ntb*	ntb*

*In overleg met RBL op basis van landelijke streefnormen per onderwijsniveau (7 niveaus)

**De term 'voldoet aan de norm gezond bewegen' vervingen we door 'de beweegnorm' zoals gemeten in de Leiderdorpse inwonersenquête van 2019 en 2021.

***Volwassenen 18 - 64 jaar

(a) Aantal kindplaatsen vergeleken met de jaarlijkse VVE-vragenlijst van de inspectie, uitbreiding in verband met de verhouding doelgroep- en niet-doelgroepkinderen en VVE van 10 naar 16 uur. De begroting hebben we daarom aangepast, ook in verband met het hoger budget onderwijsachterstandenbeleid.

(b) Bron: www.geletterdheidinzicht.nl

(c) Bron: www.waarstaatjegemeente.nl (op basis van voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie). Let wel, we bekijken de bruikbaarheid van deze indicator nader.

(d) 2018 is schooljaar 2017-2018 et cetera. Aangepast na wijziging in definitie (DUO-cijfers): uitbestede leerlingen aan het VAVO zaten vroeger wel direct in de VSV-cijfers maar nu niet meer.

1B: Zelfredzame inwoners

Inleiding

Incluzio Leiderdorp is verantwoordelijk voor alle preventieve en algemene welzijnsvoorzieningen. Dat maakt het mogelijk om de dienstverlening op sociaal gebied beter te stroomlijnen. Ook ontstaat hierdoor een herkenbaar en dekkend aanbod van algemene en collectieve dienstverlening. In de opdracht aan Incluzio Leiderdorp brachten we verschillende vormen van ondersteuning samen. Denk aan het ouderen- en jongerenwerk, het Sociaal Team Leiderdorp, het Sport Servicepunt en de mantelzorg- en vrijwilligersondersteuning. Incluzio Leiderdorp kan de dienstverlening meer in samenhang brengen en beter op de wensen van de inwoners afstemmen. Incluzio Leiderdorp hanteert een wijkgerichte benadering en stimuleert inwoners om elkaar te helpen. Extra aandacht is er voor mensen in een kwetsbare positie, bijvoorbeeld mensen met een (arbeids)handicap, een uitkering, een laag inkomen of schulden.

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) is een laagdrempelige voorziening voor opvoed- en opgroei-ondersteuning. Opvoeders, kinderen, jongeren tot 23 jaar en professionals kunnen hier terecht met al hun vragen over opgroeien en opvoeden. Het CJG geeft advies, ondersteuning en hulp op maat. Samen met Incluzio Leiderdorp, het Jeugdteam (JT) en het Jeugd Preventie Team (JPT) richt het CJG zich op preventieve activiteiten.

Doel	Inwoners kunnen naar vermogen meedoen en krijgen op tijd hulp			
SMART doel	1. Meer inwoners ondersteunen en helpen elkaar en zetten zich actief in voor een veilige en leefbare omgeving.	2. Alle Leiderdorpers hebben toegang tot welzijns- en algemene voorzieningen.	3. Kinderen in Leiderdorp kunnen zich voldoende ontwikkelen en groeien gezond en veilig op.	4. In 2022 neemt 60% van het klantenbestand Participatiewet actief deel aan de samenleving en is maatschappelijk betrokken.
Activiteiten 2022	1.1 We ondersteunen mantelzorgers.	2.1 We faciliteren een samenhangend en dekkend aanbod van algemene en collectieve voorzieningen voor alle inwoners.	3.1 We voeren de wettelijke jeugdgezondheidszorgtaken uit.	4.1 We stimuleren de uitstroom Participatiewet met de inzet van (effectieve) re-integratieinstrumenten.
	1.2 We ondersteunen vrijwilligers.	2.2 We ondersteunen statushouders.	3.2 We stimuleren preventieve activiteiten en verbinden lokale jeugdpartners.	4.2 We hebben een integrale en sluitende aanpak van de jeugdwerkloosheid.
	1.3 We maken van Leiderdorp een dementievriendelijke gemeente.			4.3 We ondersteunen minimahuishoudens en bieden laagdrempelige schuldhulpverlening.
	1.4 We gaan eenzaamheid tegen.			4.4 We gebruiken alternatieve vormen van participatie in de wijk als re-integratie of werk nog niet aan de orde zijn.

Wat willen we bereiken?

1. Meer inwoners ondersteunen en helpen elkaar en zetten zich actief in voor een veilige en leefbare omgeving

Inwoners zetten zich in en helpen elkaar en voelen zich verantwoordelijk voor hun eigen woonomgeving. Ze letten op elkaar als dat nodig is en voorkomen eenzaamheid zoveel mogelijk. Als inwoners zich vrijwillig inzetten, kunnen ze de balans tussen werk en vrije tijd goed in de gaten houden. En zich ook blijven inzetten. Mantelzorgers kunnen hun

mantelzorgtaken combineren met het 'normale leven'. Ze ervaren geen verschijnselen van overbelasting. En ze voelen zich gewaardeerd, zowel door de persoon die zorg ontvangt als door de samenleving.

2. Alle Leiderdorpers hebben toegang tot welzijns- en algemene voorzieningen

Inwoners die een hulpvraag hebben, kunnen bij Inluzio Leiderdorp terecht voor advies, hulp of ondersteuning. Inluzio brengt de talenten, situatie en behoefte van de inwoner in kaart. Als het nodig is, verwijst Inluzio de inwoner naar de juiste instantie of naar een 'specialist', bijvoorbeeld een zorgaanbieder of de Stadsbank. Inluzio Leiderdorp biedt daarnaast activiteiten die voor iedereen toegankelijk zijn, zodat inwoners een zinvolle dagbesteding kunnen hebben. Ook ondersteunt Inluzio inwoners die zelf activiteiten willen organiseren.

3. Kinderen in Leiderdorp kunnen zich voldoende ontwikkelen en groeien gezond en veilig op

Ouders zijn zelf verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Maar wanneer nodig krijgen ze ondersteuning: laagdrempelig en zoveel mogelijk in de 'natuurlijke omgeving' van het kind of gezin, bijvoorbeeld op school. De professionals bij het CJG en Inluzio Leiderdorp kunnen signalen vroeg oppakken en zorgen dat situaties niet escaleren. Ook als instanties betrokken zijn, blijven ouders verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen.

4. In 2022 neemt 60% van het klantenbestand Participatiewet actief deel aan de samenleving en is maatschappelijk betrokken

Uitgangspunt is dat zoveel mogelijk mensen zo zelfstandig mogelijk meedoen in de maatschappij. Inwoners participeren naar vermogen. Dat kan via werk, het volgen van onderwijs of - als werk of scholing nog niet aan de orde zijn - andere vormen van maatschappelijke participatie. Waar nodig krijgen ze ondersteuning.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We ondersteunen mantelzorgers

Mantelzorgers kunnen ondersteuning krijgen van Inluzio Leiderdorp. Het doel is dat mantelzorgers weten dat ze bij Inluzio terecht kunnen en dat ze zich gehoord en geholpen voelen. Zo kunnen zij de mantelzorg blijven combineren met hun eigen leven. Naast de individuele ondersteuning, activiteiten en bijeenkomsten van Inluzio Leiderdorp organiseren we samen met Inluzio de jaarlijkse mantelzorgwaardering.

1.2 We ondersteunen vrijwilligers

Samen met Inluzio Leiderdorp versterken we het ondersteuningsaanbod voor vrijwilligers en stimuleren we inwoners om zich vrijwillig in te zetten. De jaarlijkse vrijwilligersprijs laat zien hoezeer we vrijwilligers waarderen. De gemeente heeft een vrijwilligersverzekering die schade tijdens vrijwilligerswerk of mantelzorg vergoedt. We vinden dat ook inwoners met een laag inkomen vrijwilligerswerk moeten kunnen doen. Daarom vergoeden we de kosten van de leges als vrijwilligers een Verklaring omtrent gedrag (VOG) moeten aanvragen.

1.3 We maken van Leiderdorp een dementievriendelijke gemeente

Het aantal inwoners met dementie stijgt. Steeds meer inwoners en organisaties komen in het dagelijks contact mensen met dementie tegen. We gaan verder met van Leiderdorp een dementievriendelijke gemeente maken. Zodat inwoners met dementie zolang mogelijk kunnen blijven participeren. We werken daarbij nauw samen met Inluzio Leiderdorp. Onze rol is faciliterend en verbindend, Inluzio Leiderdorp doet de uitvoering. Bij de uitvoering betreft Inluzio Leiderdorp inwoners en ervaringsdeskundigen.

1.4. We gaan eenzaamheid tegen

Iedereen voelt zich weleens eenzaam, maar langdurige eenzaamheid willen we voorkomen. Dat doen we samen met Inluzio Leiderdorp en de lokale coalitie die in 2021 onder leiding van Inluzio van start ging. Er is niet alleen aandacht voor ouderen, maar bijvoorbeeld ook voor alleenstaande ouders en jongeren. Inluzio biedt uiteenlopende activiteiten en bezoeken aan, zoals een eetclub voor jongeren en het weduwebezoek. Ook creëert Inluzio bewustwording in de wijken en buurten. Inwoners letten op elkaar en trekken op tijd aan de bel als ze vermoeden dat een buurtbewoner eenzaam is.

2.1 We faciliteren een samenhangend en dekkend aanbod van algemene en collectieve voorzieningen voor alle inwoners

Inluzio Leiderdorp organiseert een samenhangend en dekkend aanbod van laagdrempelige ondersteuning en activiteiten. Het aanbod sluit aan op de vraag en de behoeften van de inwoners en vindt zoveel mogelijk in hun directe leefomgeving plaats. Het gaat om verschillende soorten ondersteuning en begeleiding. Denk aan budgetcoaching, de vitaliteitscoach, het dagprogramma voor senioren en activiteiten van Jong Leiderdorp. Inluzio Leiderdorp mag zelf bepalen hoe ze de maatschappelijke doelen in de overeenkomst bereikt. De gemeente monitort de voortgang en faciliteert Inluzio Leiderdorp met integrale resultaatafspraken.

2.2 We ondersteunen statushouders

Inluzio Leiderdorp, Vluchtelingenwerk en Project JAS ondersteunen statushouders bij het vinden van hun weg in de Leiderdorpse samenleving. Inluzio Leiderdorp pakt vanaf de toewijzing van een woning de begeleiding van de vluchteling op. Een medewerker gaat mee naar afspraken, maakt de vluchteling wegwijs en helpt bij het versterken zijn of haar netwerk. Inluzio Leiderdorp zet hiervoor ook vrijwilligers in. Afhankelijk van hun situatie krijgen statushouders praktische ondersteuning of starten ze met de inburgering en het participatietraject.

Op 1 januari 2022 treedt de nieuwe Wet inburgering in werking. Het doel van deze wet is dat nieuwkomers sneller en beter de Nederlandse taal leren en (sneller) aan het werk gaan. Gemeenten krijgen de regie en verantwoordelijkheid voor (de kwaliteit van) het inburgeringsonderwijs. Voor de gemeenten binnen de Leidse regio blijft Project JAS een belangrijke rol vervullen bij de participatie en re-integratie van statushouders.

3.1 We voeren de wettelijke jeugdgezondheidszorgtaken uit

De organisatie van de jeugdgezondheidszorg (JGZ) is de verantwoordelijkheid van gemeenten volgens de Wet publieke gezondheid. Het doel van de JGZ is het bevorderen, beschermen en beveiligen van de gezondheid en de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van jeugdigen van 0 tot 19 jaar. Vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) voert de JGZ alle preventieve screenings uit. Zo speelt de JGZ een belangrijke rol in de vroegsignalering van risico's, korte interventies en doorverwijzing naar bijvoorbeeld het Jeugdteam (JT) of specialistische zorg.

3.2 We stimuleren preventieve activiteiten en verbinden lokale jeugdpartners

Preventie is belangrijk omdat het (verergering van) problemen kan voorkomen. Binnen de werkwijze van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), het Jeugdteam (JT), het Jeugd Preventie Team (JPT) en Inluzio Leiderdorp is de focus op preventie geborgd. Iedere organisatie legt een ander accent en daarmee vullen ze elkaar aan. Samen bespreken we doorlopend hoe we de focus op preventie kunnen vergroten, welke partners we hiervoor nodig hebben en op welke thema's we meer moeten inzetten.

4.1 We stimuleren de uitstroom Participatiewet met de inzet van (effectieve) re-integratieinstrumenten

Door de coronapandemie en de beperkende maatregelen van de overheid bleven de resultaten de afgelopen twee jaar achter bij de doelen. Gelukkig lijken de economische gevolgen mee te vallen en trekt de arbeidsmarkt weer snel aan. We zien nu weer meer kansen voor het succesvol begeleiden van mensen met een uitkering naar zo regulier mogelijk werk. Voor de meeste mensen blijft werk immers de sleutel tot volwaardige deelname aan de maatschappij. We zetten een scala aan re-integratieinstrumenten in, die zo veel mogelijk zijn afgestemd op de situatie van de klant (maatwerk). Extra aandacht besteden we aan mensen met een arbeidsbeperking. Samen met het UWV en DZB proberen we duurzame garantiebanen bij reguliere werkgevers te realiseren en bouwen we het aantal nieuwe beschutwerkplekken verder uit.

4.2 We hebben een integrale en sluitende aanpak van de jeugdwerkloosheid

Project JA (Jongeren op de Arbeidsmarkt) ondersteunt jongeren tot 27 jaar bij het vinden van werk of leidt ze terug naar onderwijs. Project JA begeleidt ook jongeren met een arbeidsbeperking én arbeidsvermogen, die sinds 2015 geen aanspraak meer kunnen maken op een Wajong-uitkering.

4.3 We ondersteunen minimahuishoudens en bieden laagdrempelige schuldhulpverlening

Van onze inwoners verwachten we dat ze steeds meer oplossen binnen hun eigen netwerk. Dit veronderstelt een mate van maatschappelijke participatie die niet voor iedereen vanzelfsprekend is. Ons minimabeleid helpt inwoners met een laag inkomen volwaardig mee te doen in de samenleving. Het minimabeleid omvat verschillende regelingen. In 2021 is daar het maatwerkbudget bij gekomen. Het maatwerkbudget is bedoeld voor mensen die in armoede dreigen te raken of kortdurende ondersteuning nodig hebben om erger te voorkomen. Ook willen we met het maatwerkbudget participatie bevorderen. Professionals van Inluzio Leiderdorp kunnen het maatwerkbudget inzetten wanneer andere voorzieningen niet passend zijn. Het is bedoeld als duurzame oplossing en moet bijdragen aan het vergroten van de maatschappelijke participatie.

Schuldhulpverlening ligt in dezelfde lijn. Want schulden kunnen een forse belemmering zijn om te participeren. De gemeentelijke schuldhulpverlening helpt inwoners om deze belemmeringen weg te nemen als het ze zelf of met steun van hun sociale omgeving niet lukt. In 2021 vindt besluitvorming over een nieuw beleidsplan plaats. Het beleid is gericht op het voorkomen, beheersbaar maken en oplossen van schulden van inwoners van Leiderdorp. We hebben speciale aandacht voor preventie, vroegtijdige signalering en duurzame gedragsverandering. Als er ondanks onze preventieactiviteiten problematische schulden ontstaan, zetten we alles op alles om een regeling te treffen met de schuldeisers. Als dat niet lukt, bijvoorbeeld door weigerachtige schuldeisers, maken we de schulden beheersbaar. Zodat de inwoner in ieder geval noodzakelijke uitgaven kan doen. Of we begeleiden de inwoner naar de rechtbank voor een wettelijke schuldsanering. Zo voorkomen we dat mensen in een problematische schuldsituatie terechtkomen.

4.4 We gebruiken alternatieve vormen van participatie in de wijk als re-integratie of werk nog niet aan de orde zijn

Een van de uitgangspunten van ons beleid is dat mensen op een andere manier participeren als betaald werk of re-integratie (nog) niet mogelijk zijn. Samen met maatschappelijke organisaties bieden we binnen de Leidse regio nieuwe vormen van participatie in de wijk. Voorbeelden zijn vrijwilligerswerk, mantelzorg, sociale activeringstrajecten, dagbesteding en de tegenprestatie. Inluzio Leiderdorp speelt een belangrijke rol.

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	2018 (w)	2019 (w)	2020 (w)	2021 (b)	2022 (b)	2023 (b)	2024 (b)	2025 (b)
1.1 % Leiderdorpers dat mantelzorg verleent*	nvt	20 %	n.b.	30%	30%	30%	30%	30%
1.1 % mantelzorgers dat tamelijk tot zwaar belast is*	nvt	27 %	n.b.	22%	22%	20%	20%	20%
1.2 % Leiderdorpers dat vrijwilligerswerk doet*	nvt	28 %	n.b.	45%	50%	50%	50%	50%
1.3 % inwoners dat buurtgenoten helpt*	nvt	nvt	n.b.	90%	90%	90%	90%	90%
1.3 % inwoners dat aandacht heeft gegeven aan een buurtbewoner in een zorgwekkende situatie*	nvt	35 %	n.b.	40%	40%	45%	45%	45%
1.4 % inwoners dat weet terug te kunnen vallen op buurtgenoten*	nvt	26 %	n.b.	25%	30%	30%	30%	30%
1.4 % Leiderdorpers dat activiteiten in buurt of wijk organiseert voor andere bewoners*	nvt	nb	n.b.	5%	8%	10%	10%	10%
1.4. % Leiderdorpers dat aangeeft voldoende sociale contacten te hebben*	87%	89 %	89%	90%	90%	90%	90%	90%
2.1 % Leiderdorpers dat in 2018 gebruikmaakte van een maatwerkvoorziening begeleiding en nu gebruikmaakt van een algemene voorziening of is uitgestroomd ¹	nvt	19.9 %	40%	40%	40%	40%	40%	40%
2.1 % Leiderdorpers dat Includio Leiderdorp kent*	nvt	54 %	n.b.	50%	55%	60%	60%	60%
2.1 % Leiderdorpers dat weet waarvoor ze bij Includio Leiderdorp terecht kunnen*	nvt	38 %	n.b.	40%	50%	60%	60%	60%
2.1. % Leiderdorpers dat problemen ondervindt bij de administratie en financiën*	6%	8%	n.b.	6%	5%	5%	5%	5%
2.1 % Leiderdorpers dat weet dat de gemeente schuldhulpverlening biedt*	nvt	53%	n.b.	67%	67%	67%	67%	67%
2.2 % statushouders dat maatschappelijke begeleiding krijgt	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
3.2 % jongeren in Leiderdorp dat weet waar ze terecht kunnen met problemen en zorgen	19%	ntb	n.b.	35%	40%	45%	45%	50%
4.1.1 Aantal klanten dat jaarlijks op een garantiebaan wordt geplaatst ²	7	14	5	16	16	18	20	20
4.1.2 % succesvol beëindigde trajecten ten opzichte van alle beëindigde trajecten	72,7%	75,9%	67,3%	75%	75%	75%	75%	75%
4.2 % succesvolle uitstroom project JA ³	68,8%	58,8%	n.b.	65%	65%	65%	65%	65%
4.3 % succesvolle schuldhulpverleningstrajecten ⁴	59,3%	64,3%	50%	60%	60%	60%	60%	60%

Omschrijving	2018 (w)	2019 (w)	2020 (w)	2021 (b)	2022 (b)	2023 (b)	2024 (b)	2025 (b)
4.4 % van klantenbestand dat maatschappelijk actief is	59,8%	60,6%	54,9%	60%	60%	60%	60%	60%

*We meten het percentage in de tweejaarlijkse inwonersenquête. In 2020 vond geen inwonersenquête plaats.

- 1 *Tekstuele aanpassing omdat het percentage alleen betrekking heeft op de maatwerkvoorziening begeleiding. Het percentage maatwerkbegeleiding in 2020 ten opzichte van 2018 is niet bekend uit de tweejaarlijkse inwonersenquete Leiderdorp. In 2020 hebben de sociaal werkers bij Inclusio Leiderdorp gewerkt aan 1.377 casussen ten opzichte van 1.037 casussen in 2019.*
- 2 *Het gaat om het aantal garantiebanen dat DZB in een kalenderjaar realiseert. In de periode 2015 tot en met 2020 plaatste DZB 43 Leiderdorpers op een garantiebaan. Niet iedereen die in het verleden werd geplaatst, zit nu nog op deze plek. Daarnaast worden er ook buiten DZB om garantiebanen ingevuld.*
- 3 *Het percentage geeft de verhouding weer tussen het aantal jongeren dat uitstroomt naar werk of onderwijs en het totaal aantal jongeren met een afgehandele aanvraag voor een bijstandsuitkering.*
- 4 *Schuldhelpverleningstrajecten zijn trajecten die leiden tot een schuldregeling (schuldbemiddeling of saneringskrediet).*

1C: Ondersteunde inwoners

Inleiding

Soms hebben inwoners (specialistische) ondersteuning nodig. Samen met de inwoner onderzoekt een medewerker van het sociale team van Inluzio Leiderdorp welke ondersteuning het beste past. Doel is dat inwoners zo zelfstandig mogelijk kunnen blijven deelnemen aan de samenleving. Hetzelfde doet een medewerker van het Jeugdteam (JT) voor kinderen. Gecontracteerde (zorg)aanbieders bieden vervolgens de juiste specialistische ondersteuning. Een alternatief is dat de inwoner een persoonsgebonden budget ontvangt en zelf zorgdraagt voor de ondersteuning.

Vanaf 2023 bestaat de 'centrumgemeenteconstructie' voor maatschappelijke opvang, beschermd wonen en openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ) niet meer. De budgetten worden gedecentraliseerd naar alle gemeenten. Het uitgangspunt is dat gemeenten zoveel mogelijk lokaal (of subregionaal binnen de Leidse regio) regelen. De gemeenten in de regio Holland Rijnland zijn al gestart met de voorbereiding op deze decentralisatie en gaan hier in 2022 mee verder. Dan kopen ze de ondersteuning voor inwoners opnieuw in.

Doel	Alle Leiderdorpers krijgen passende ondersteuning om naar eigen kunnen deel te nemen aan de samenleving		
SMART doel	1. Meer inwoners functioneren zo zelfstandig mogelijk en krijgen op tijd voldoende hulp en ondersteuning.	2. Meer kinderen groeien gezond en veilig op.	3. De omvang van het klantenbestand Participatiewet ontwikkelt zich in 2022 positiever dan het landelijk gemiddelde.
Activiteiten 2022	1.1 We verstrekken maatwerkvoorzieningen vanuit de Wmo.	2.1 We organiseren een sluitende keten van hulpverlening waarin het kind centraal staat.	3.1 We verstrekken uitkeringen op grond van de Participatiewet.
	1.2 We voeren de opvang en huisvesting van kwetsbare groepen uit.	2.2 We hebben voldoende aanbod kwalitatief goede gespecialiseerde jeugdhulp.	3.2 We begeleiden mensen in de Wsw naar zo regulier mogelijk werk.
		2.3 We organiseren jeugdhulp lokaal en zo dichtbij mogelijk, op het niveau van de Leidse regio.*	3.3 We plaatsen mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt op een nieuwe beschutwerkplek.

*Met uitzondering van jeugd en veiligheid (gedwongen kaders), dit blijft op het niveau van Holland Rijnland.

Wat willen we bereiken?

1. Meer inwoners functioneren zo zelfstandig mogelijk en krijgen op tijd voldoende hulp en ondersteuning

Wanneer inwoners moeite hebben om zelfstandig deel te nemen aan de samenleving, bieden we op tijd hulp en ondersteuning. We bieden deze ondersteuning dichtbij en op maat. Inluzio Leiderdorp verzorgt de toegang tot en de uitvoering van deze ondersteuning. Ondersteuning is mogelijk via algemene voorzieningen voor alle inwoners. Als deze voorzieningen niet passend zijn, zorgen we voor een maatwerkvoorziening vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

2. Meer kinderen groeien gezond en veilig op

Ouders zijn verantwoordelijk voor de opvoeding, veiligheid en gezondheid van hun kinderen. Als ouders vragen hebben over de invulling van deze verantwoordelijkheid of ondersteuning nodig hebben, krijgen zij een passend aanbod. Dit passende aanbod kan laagdrempelige ondersteuning zijn of specialistische hulp. De gemeente voorziet in beide.

3. De omvang van het klantenbestand Participatiewet ontwikkelt zich in 2022 positiever dan het landelijk gemiddelde

Ondanks de coronapandemie is het aantal bijstandsuitkeringen minder toegenomen dan we aanvankelijk dachten. Het zijn vooral jongeren en mensen met een migratieachtergrond die vaker een beroep op de bijstand doen. Wel verwachten we dat het aantal bijstandsuitkeringen in 2022, na het stopzetten van de ondersteuningsmaatregelen van het Rijk, tijdelijk nog iets verder stijgt. Toch blijven we het over het algemeen beter doen dan het landelijk gemiddelde. De economische structuur van de Leidse regio zorgt er mede voor dat de economische vooruitzichten, op de langere termijn, bovengemiddeld positief blijven.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We verstrekken maatwerkvoorzieningen vanuit de Wmo

Inwoners die ondersteuning nodig hebben, doen een melding bij Inluzio Leiderdorp. Als het nodig is, verstrekken we een maatwerkvoorziening. De maatwerkvoorzieningen contracteren de gemeenten in de Leidse regio samen. Veel vormen van ondersteuning kunnen via een algemene voorziening (toegankelijk voor iedereen) worden aangeboden. Inluzio Leiderdorp heeft verschillende mogelijkheden, zoals dagbesteding en vormen van begeleiding. In 2022 kopen de gemeenten in de Leidse Regio een aantal maatwerkvoorzieningen, waaronder huishoudelijke ondersteuning, dagbesteding en begeleiding, opnieuw in.

1.2 We voeren de opvang en huisvesting van kwetsbare groepen uit

In 2022 gaan we verder met de voorbereidingen op de decentralisatie van de maatschappelijke zorg in 2023 (openbare geestelijke gezondheidszorg, maatschappelijke opvang en beschermd wonen). Samen met Inluzio Leiderdorp organiseren we preventieve voorzieningen in de buurt, zodat kwetsbare inwoners in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen. Daarnaast concretiseren we samen met de gemeenten in de Leidse Regio, woningcorporaties en zorgpartijen de huisvestingsopgave. Ook contracteren we passende ondersteuning voor deze inwoners (maatwerkvoorzieningen).

2.1 We organiseren een sluitende keten van hulpverlening waarin het belang van het kind centraal staat

Op grond van de Jeugdwet bieden we jeugdige inwoners en hun ouders een passend hulpaanbod. Kort samengevat: we verzorgen de hele toeleiding naar ondersteuning ('toegang') en we kopen, samen met de gemeenten in Holland Rijnland, zorg- en ondersteuningsproducten in die tegemoetkomen aan de zorgvraag ('inkoop').

De hulpverlening kijkt naar het belang van het kind in relatie tot het gezinssysteem en betreft de nodige zorg- en veiligheidspartners. We organiseren een sluitende keten van lokale en regionale hulpverlening, ook als het gaat om de overgang van vrijwillige naar gedwongen hulpverlening. De gemeente betreft de relevante beleidsdomeinen bij de zorg- en veiligheidsketen. Denk aan wonen, werk, schuldhulpverlening, bijstand en onderwijs.

2.2 We hebben voldoende aanbod kwalitatief goede gespecialiseerde jeugdhulp

Ieder kind dat een vorm van jeugdhulp nodig heeft, krijgt deze hulp op een passende manier. De gemeente koopt de nodige hulpverlening in en voorziet daarmee in een passend aanbod voor haar jeugdige inwoners en hun ouders. In de regio Holland Rijnland doen we de inkoop en de organisatie van de specialistische jeugdhulp samen. De gemeenten in de

regio Holland Rijnland hebben de ambitie om meer te sturen op de transformatie van jeugdhulp. Hiervoor versterken we de governance van de gezamenlijke inkoop en het contractmanagement voor jeugdhulp.

2.3 We organiseren jeugdhulp lokaal en zo dichtbij mogelijk, op het niveau van de Leidse regio

Op 1 juli 2021 startte het Jeugdteam, met als doel de toegang meer en beter te laten aansluiten op de lokale (of subregionale) situatie. We willen dat de professionals in de gemeentelijke toegang beter aansluiten bij maatschappelijke partners die dicht bij de leefwereld van kinderen en gezinnen opereren. Denk aan het onderwijs, de kinderopvang, de huisarts en de jeugdgezondheidszorg. We willen dat het Jeugdteam meer naar voren beweegt, naar het gebruik van voorliggende voorzieningen. Zodat de inzet van specialistische jeugdhulp eerder uitzondering wordt (waarbij specialistische jeugdhulp natuurlijk inzetbaar blijft voor kinderen en gezinnen die dit echt nodig hebben). Ook proberen we de komende jaren het groeiend aantal doorverwijzingen naar specialistische jeugdhulp terug te dringen. Dat doet het Jeugdteam door extra in te zetten op een goede triage aan de voorkant, regie te beleggen bij de gemeentelijke toegang en de samenwerking met de huisartsen te verbeteren.

3.1 We verstrekken uitkeringen op grond van de Participatiewet

Op grond van de gemeenschappelijke regeling Sociale Diensten voert de gemeente Leiden de werk- en inkomstaken uit voor de gemeente Leiderdorp. Iedereen die een uitkering aanvraagt, krijgt een brede intake. Daarin is ook aandacht voor vragen en problemen op andere terreinen. Met deze integrale aanpak proberen we eventuele belemmeringen die werk in de weg staan te verminderen of weg te nemen. Ook de kwaliteit van de dienstverlening heeft onze aandacht. We gebruiken de uitkomsten van de periodieke klantervaringsonderzoeken om beter te voldoen aan de wensen en behoeften van de klanten. Inclusio Leiderdorp geven we sinds 2019 de ruimte om de invulling van de tegenprestatie met meer drang te stimuleren.

3.2 We begeleiden mensen in de Wsw naar zo regulier mogelijk werk

DZB voert voor Leiderdorp de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) uit. Jaarlijks leggen we in een managementcontract afspraken vast over kaders, doelen, resultaten en monitoring. Door natuurlijk verloop en de uitstroom van mensen met een relatief korte afstand tot de arbeidsmarkt neemt het aantal Wsw-medewerkers af. De achterblijvende groep is in toenemende mate afhankelijk van begeleiding of heeft een beschutte werkomgeving nodig. Het komt hierdoor, in combinatie met een verminderde productiviteit, dat de kosten voor de gemeenten steeds verder toenemen. Daarom steunen we de doorontwikkeling van DZB naar een solide, financieel gezonde en toekomstbestendige instelling, waar de inkomsten en uitgaven structureel in balans zijn.

3.3 We plaatsen mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt op een beschutwerkplek

Met de invoering van de Participatiewet in 2015 streefde het Rijk naar 30.000 nieuwe beschutwerkplekken. Leiderdorp onderschrijft dit streven: wij vinden dat iedereen naar vermogen moet kunnen meedoen in de samenleving. De resultaten blijven echter landelijk én lokaal achter bij de doelen. Dat komt doordat meer mensen dan verwacht in een andere doelgroep vallen, zoals banenafpraak of arbeidsmatige dagbesteding. De coronacrisis hielp niet mee. Toch zien we voldoende groepen die baat hebben bij een beschutwerkplek. We houden dan ook vast aan het in het beleidsplan Participatiewet 2020 genoemde doel om minimaal zes beschutwerkplekken te realiseren.

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	2018 (w)	2019 (w)	2020 (w)	2021 (b)	2022 (b)	2023 (b)	2024 (b)	2025 (b)
1.1 Aantal inwoners met een maatwerkvoorziening Wmo	1992	1350	1340	1350	1350	1350	1350	1350
1.1 % inwoners dat de kwaliteit van de ondersteuning als goed beoordeelt	83%	85 %	88%	90%	90%	90%	90%	90%
2.1 Aantal aanmeldingen Jeugdteam ¹	365	313	322	375	375	375	375	375
2.2 % jongeren met jeugdhulp	13%	11,6%	12,4%	12%	11,5%	11%	11%	11%
2.3 Aantal gesloten plaatsingen jeugd	0	0	0	0	0	0	0	0
2.4 Aantal meldingen JBT	nmb	5	7	4	4	4	4	4
3.1 Aantal uitkeringen Participatiewet op 31-12	346	316	315	400	325	315	300	300
3.2 % Wsw buiten geplaatst	31,3%	30,2%	29,9%	30%	28%	28%	28%	27%
3.3 Aantal klanten op nieuwe beschut werkplek (cumulatief)	3	1	4	6	6	6	6	6

1 Vanaf juli 2021 voert het Jeugdteam de toegang uit in plaats van het JGT.

Waar staat je gemeente

Sinds 2017 nemen we beleidsindicatoren op in de programmabegroting en de jaarrekening. Zo is het makkelijker om gemeenten met elkaar te vergelijken. De voor dit programma relevante indicatoren staan in de tabel hieronder. De peildatum is 1-9-2021, de gegevens komen van www.waarstaatjegemeente.nl. In de tabel staan de cijfers van Leiderdorp en het landelijk gemiddelde. De beleidsindicatoren zijn een aanvulling op de prestatie-indicatoren in de subprogramma's.

Progr.	Indicator	eenheid	periode	Leiderdorp	Nederland	Bron
1	Verwijzingen Halt	per 1.000 jongeren	2020	22	11	Stichting Halt
1	Jongeren met delict voor rechter	%	2019	1	1	CBS Jeugd
1	% Niet sporters	%	2016	41,9	48,7	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM
1	Banen	per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	2020	764,3	795,9	CBS Bevolkingsstatistiek / LISA - bewerking ABF Research
1	Netto arbeidsparticipatie	%	2020	69	68,4	CBS - Arbeidsdeelname
1	Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners	2020	238,6	459,7	CBS - Participatiewet
1	Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	2020	120,9	202	CBS - Participatiewet
1	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	per 10.000 inwoners	2020	720	700	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO
1	Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin	%	2019	4	6	CBS Jeugd
1	Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	%	2019	1	2	CBS Jeugd
1	Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2020	1,7	1,7	DUO/Ingrado
1	Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2019	2	2,4	DUO/Ingrado
1	Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2019	8	26	DUO/Ingrado
1	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2020	14,3	11,9	CBS Jeugd
1	Jongeren met jeugdreclassering	%	2020	0,3	0,4	CBS Jeugd
1	Jongeren met jeugdbescherming	%	2020	0,8	1,2	CBS Jeugd

Wat mag het kosten?

1 Meedoen in Leiderdorp bedragen x € 1.000,-		Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Meerjarenraming		
					2023	2024	2025
1A Actieve en gezonde inwoners	Lasten	7.825	6.573	6.580	6.871	6.981	6.961
	Baten	-2.453	-1.548	-1.539	-1.539	-1.539	-1.539
Saldo		5.373	5.026	5.041	5.332	5.443	5.422
1B Zelfredzame inwoners	Lasten	4.784	5.545	5.463	5.481	5.454	5.430
	Baten	-116	-165	-169	-169	-169	-169
Saldo		4.668	5.380	5.294	5.312	5.285	5.261
1C Ondersteunde inwoners	Lasten	22.269	18.919	20.149	19.910	19.571	19.226
	Baten	-10.025	-5.739	-6.077	-6.077	-6.077	-6.077
Saldo		12.244	13.180	14.072	13.833	13.495	13.149
Programma	Lasten	34.879	31.038	32.191	32.262	32.007	31.617
	Baten	-12.594	-7.452	-7.785	-7.785	-7.785	-7.785
Saldo van baten en lasten		22.285	23.586	24.407	24.477	24.222	23.832
Reserves	Toevoeging	1.707	702	1.559	902	818	716
	Onttrekking	-2.227	-2.315	-2.285	-1.943	-1.276	-933
Mutaties reserves		-519	-1.613	-726	-1.041	-458	-217
Resultaat		21.765	21.973	23.680	23.436	23.764	23.615

Verklaring 2022 ten opzichte van 2021 > € 50.000

1A Actieve en gezonde inwoners

Voor drie vernieuwbouwprojecten uit het Integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) hebben we tijdelijke huisvesting nodig. Want tijdens de vernieuwbouw zijn de scholen gesloten en moeten de kinderen ergens anders worden opgevangen. In 2021 namen we daar extra geld voor op (€ 444.000).

De kosten van de afdracht aan de RDOG stijgen in 2022 met zo'n € 50.000, door een toename van het aantal inwoners en indexering.

1B Zelfredzame inwoners

Geen bijzonderheden.

1C Ondersteunde inwoners

De lasten nemen in 2022 toe met € 1,3 miljoen. Het betreft een groot domein, daardoor resulteerde de indexatie van 1,7% in een budgetverhoging van ruim € 300.000. Vanuit de opgave van de TWO Jeugd voor 2022 deden we een ophoging van € 477.000. De uitgaven voor pgb jeugd namen de afgelopen jaren steeds toe. Ook deze verhoogden we in 2022 (€ 96.000), om meer aan de werkelijkheid te voldoen. De Wmo-kosten zijn ten opzichte van 2021 € 328.000 hoger. Dit zijn onder andere de kosten voor woningaanpassing, hulp bij de huishouding en pgb Wmo-begeleiding. Tot slot hebben we aan de inkomstenkant het budget gebundelde uitkering ('BUIG') in 2022 hoger geraamd dan in 2021

(€ 170.000). Dit is een voorlopige inschatting. Het ministerie van SZW stelt het uitkeringsbudget gedurende het jaar twee keer bij.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 1 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Reserve sociaal domein progr. 1	Toevoeging	1.707	702	1.559	902	818	716
	Onttrekking	-2.227	-2.315	-2.285	-1.943	-1.276	-933
Saldo		-519	-1.613	-726	-1.041	-458	-217
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 1		-519	-1.613	-726	-1.041	-458	-217

De informatie over de stortingen en onttrekkingen staat in de financiële begroting, onderdeel F: Reserves.

Programma 2: Aantrekkelijk Leiderdorp

2A: Werken en ondernemen in het dorp

Inleiding

We versterken de economische structuur van Leiderdorp door een aantrekkelijk economisch klimaat te creëren.

We scheppen de kaders en faciliteren ondernemers, door zoveel mogelijk ruimte te geven om te ondernemen. We werken nauw samen met onze ondernemers, de Leiderdorpse Ondernemersvereniging, Economie071, andere (Leidse regio)gemeenten en de provincie.

Op 27 maart 2017 stelde de gemeenteraad de duurzaamheidsagenda vast. Hiermee streven we naar een duurzaam Leiderdorp. Het is onze ambitie om in 2050 volledig CO2-neutraal te zijn. Om deze ambitie te verwezenlijken werken we niet alleen samen met onze inwoners, instellingen en ondernemers, maar ook met andere gemeenten en ketenpartners.

Doel	Het versterken van de economische structuur van Leiderdorp door een aantrekkelijk en duurzaam economisch klimaat te creëren			
SMART doel	1. Economische zaken lokaal: we hebben een duurzame economische structuur.	2. Economie071: de Leidse regio wil een duurzame plek zijn in de top van Europese kennisregio's, met life sciences & health als sleutelsector en een spin-off voor productie, midden- en kleinbedrijf en dienstverlening in de regio zelf.	3. Match vraag en aanbod: we zorgen dat het onderwijs beter aansluit op de behoefte van de arbeidsmarkt.	4. Duurzaamheid: in 2050 is de gemeente Leiderdorp volledig CO2-neutraal.
Activiteiten 2022	1.1 We voeren het economisch beleidsplan 2021-2026 uit.	2.1 We blijven inzetten op regionale economische samenwerking (Economie071).	3.1 We realiseren een eenduidige werkgeversdienstverlening.	4.1 We voeren de duurzaamheidsagenda uit.
		2.2 We voeren de retailvisie Leidse regio uit.	3.2 We zorgen dat werkgevers en werkzoekenden elkaar beter weten te vinden.	4.2 We faciliteren en stimuleren inwoners, instellingen en ondernemers om energie te besparen en energie duurzaam op te wekken.
		2.3 We voeren de regionale bedrijventerreinenstrategie uit.	3.3 We benutten het menselijk kapitaal.	4.3 We vertalen de Regionale Energiestrategie 1.0 naar lokaal beleid.
				4.4 We stellen grondstoffenbeleid op.
				4.5 We bepalen welke wijken voor 2030 aardgasvrij of aardgasready gemaakt kunnen worden.

Wat willen we bereiken?

1. Economische zaken lokaal: we hebben een duurzame economische structuur

Een sterke en duurzame lokale economie is belangrijk voor het functioneren van de lokale samenleving. In 2022 voeren we het economisch beleidsplan 2021-2026 uit. Het doel is de economische structuur van Leiderdorp te versterken.

2. Economie071: de Leidse regio wil een duurzame plek zijn in de top van Europese kennisregio's met life sciences & health als sleutelsector en een spin-off voor productie, midden- en kleinbedrijf en dienstverlening in de regio zelf

Samenwerking binnen de regio 071 is belangrijk voor de (regionale) economie. Daarom sloten we een convenant met Economie071. Dit samenwerkingsverband voert projecten uit die de lokale en regionale economie versterken. Ook in 2022 doen we hieraan mee.

3. Match vraag en aanbod: we zorgen dat het onderwijs beter aansluit op de behoefte van de arbeidsmarkt

De Leidse regio is een echte kennisregio, met sterke onderwijs- en zorginstellingen en een bioscience-sector van wereldniveau. De regionale economie blijkt ondanks de coronacrisis veerkrachtig en de economische vooruitzichten zijn rooskleurig. Tegelijkertijd zien we dat bepaalde groepen nog steeds buiten de boot vallen. De krapte op de arbeidsmarkt neemt bovendien toe. Om kansen en mogelijkheden beter te kunnen benutten, zijn drie zaken van belang:

- Het onderwijs moet aansluiten op de arbeidsmarkt.
- We moeten jongeren opleiden voor de functies van nu en in de toekomst.
- Werknemers moeten zich bij- en waar nodig omscholen.

Gemeenten, UWV, ondernemingen en onderwijsinstellingen werken nauw samen, zowel binnen de Leidse regio als op het niveau van Holland Rijnland.

4. Duurzaamheid: in 2050 is Leiderdorp volledig CO2-neutraal

Het is onze ambitie om in 2050 volledig CO2-neutraal te zijn. Als eerste stap willen we onze CO2-uitstoot in 2025 al met 30% reduceren. Dit betekent dat we flink aan de slag gaan. De duurzaamheidsagenda geeft houvast, met een thematische aanpak gericht op energie, mobiliteit, afval en klimaat. We voeren de duurzaamheidsdoelstelling samen met onze inwoners, instellingen en ondernemers uit. Op regionaal niveau zetten we in op een energieneutrale regio. Samen met onze partners hebben we een Regionale Energiestrategie 1.0 (RES 1.0) vastgesteld. We gaan de RES 1.0 in de regio samen doorontwikkelen en we vertalen de RES 1.0 naar lokaal beleid. In de Leidse regio gaan we komend jaar intensief samenwerken aan een regionaal warmtesysteem.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We voeren het economisch beleidsplan 2021-2026 uit

In 2021 stelden we het economisch beleidsplan 2021-2026 vast, in 2022 voeren we het uit. Dat doen we in deelprojecten:

- klankbordgroep instellen;
- gebiedsbijeenkomsten organiseren;
- profiel Leiderdorp opstellen;
- de organisatiegraad van ondernemers versterken.

2.1 We blijven inzetten op regionale economische samenwerking (Economie071)

Het regionale samenwerkingsverband Economie071 voert projecten uit die de lokale en regionale economie versterken. Het convenant met Economie071 loopt tot en met 2022. We werken mee aan de projecten van Economie071: Cirkelstad, Expatcentre, Stagepact, MKB regiodeal, Streek van verrassingen.

2.2. We voeren de retailvisie Leidse regio uit

De retailvisie Leidse regio bepaalt de richting voor de Leiderdorps winkelgebieden Winkelhof, Santhorst en Oranjegalerij en de perifere locaties De Baanderij en WOON. De provincie voert in het vierde kwartaal van 2021 een koopstromenonderzoek uit. In 2022 kijken we wat de consequenties hiervan zijn voor de retailvisie Leidse regio en tot welke vervolgacties dit moet leiden.

2.3 We voeren het uitvoeringsplan van de regionale bedrijventerreinenstrategie uit

In 2020 stelde de raad de regionale bedrijventerreinenstrategie vast. Vervolgens maakten we in 2021 een uitvoeringsplan. Een onafhankelijk regisseur van Economie071 zorgt dat er voldoende goede ruimte overblijft om te ondernemen op bedrijventerreinen in de regio. Binnen de regio kijken we samen naar het compensatievraagstuk bij transformatie van werklocaties naar (combinaties met) wonen. In Leiderdorp geldt dit voor De Baanderij. Verder inventariseren we via de Challenge Toekomstige Bedrijventerreinen / Ruimtelijke Verdichting de kansen en opgaven voor verduurzaming en toekomstbestendig maken van de bestaande bedrijventerreinen. Zo willen we het vestigingsklimaat verbeteren en de verbinding leggen met andere grote opgaven in de regio 071.

3.1 We realiseren een eenduidige werkgeversdienstverlening

Werkgevers die mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt plaatsen, moeten in alle gemeenten dezelfde ondersteuning onder dezelfde voorwaarden krijgen. Om dat te bereiken stemmen alle gemeenten in de arbeidsmarktregio Holland Rijnland hun beleid en regels op elkaar af. Ook harmoniseren ze de re-integratieinstrumenten. Leiderdorp ondersteunt dit en past verordeningen en beleidsregels waar nodig aan.

3.2 We zorgen dat werkgevers en werkzoekenden elkaar beter weten te vinden

Het Werkbedrijf Holland Rijnland leidt werkzoekenden via concrete, sectorgerichte en regionale werkgelegenheidsprojecten naar werk. We geven prioriteit aan de sectoren met de grootste tekorten aan personeel. Vijf brancheteams voeren de projecten uit: Bouw & Techniek, Garantiebanen & Overheid, Hospitality & Facility, Transport & Logistiek en Zorg & Welzijn. In de brancheteams zitten professionals van UWV en de drie aangesloten subregio's. DZB Leiden vertegenwoordigt de Leidse regio.

3.3 We benutten het menselijk kapitaal

De stuurgroep Economie071 vindt aandacht voor 'human capital' belangrijk. Binnen Economie071 werken we samen met ondernemingen en onderwijs- en kennisinstellingen aan het optimaal inzetten, opleiden en ondersteunen van het menselijk kapitaal in de regio. Dit is een randvoorwaarde voor het behoud van een sterke regionale economie. Door corona zijn veel banen en vacatures verloren gegaan, vooral in de toeristische sector (hospitality). Voor corona zat die sector juist stevig in de lift. In andere sectoren zien we nog steeds grote tekorten, bijvoorbeeld in de techniek en de zorg. In 'Talent op Maat', onderdeel van het Human Capital Actieplan Leidse regio, koppelen we werkzoekenden op basis van vaardigheden in plaats van startkwalificaties aan potentiële werkgevers. Op de ICT Praktijk Academie kunnen mbo-studenten doorgroeien naar hbo-niveau en kunnen zij-instromers zich omscholen naar een baan in de ICT.

4.1 We voeren de duurzaamheidsagenda uit

In 2017 stelden we de Leiderdorpse duurzaamheidsagenda 2017-2025 vast. Daarin staat de ambitie om in 2050 volledig CO2-neutraal te zijn. Ook in 2022 voeren we deze agenda uit, met activiteiten op de thema's energie, mobiliteit, klimaat & biodiversiteit en afval- & grondstoffen.

4.2 We blijven onze inwoners, instellingen en ondernemers faciliteren en stimuleren om energie te besparen en energie duurzaam op te wekken

We willen onze inwoners, instellingen en ondernemers ook in 2022 faciliteren en stimuleren om energie te besparen en op te wekken. Dit is een continu proces. We gaan door met voorlichting via de campagne Goed: www.goedleiderdorp.nl. We organiseren informatiebijeenkomsten en ondersteunen onze energieambassadeur. Daarnaast stellen we energiescans beschikbaar aan inwoners, instellingen en ondernemers, zodat ze inzicht krijgen in de bespaar- en opwekcapaciteit van hun woning of gebouw. We gaan onze inwoners vouchers geven voor kleine energiebesparende maatregelen. Ook verstrekken we duurzaamheidsleningen en stimuleringsleningen voor het verduurzamen van woningen en gebouwen.

4.3 We vertalen de Regionale Energiestrategie 1.0 (RES 1.0) naar lokaal beleid

Wij gaan de opgaven uit de RES 1.0 vertalen naar lokaal beleid en energieprojecten. Dit doen we samen met onze inwoners en ondernemers.

4.4 We stellen grondstoffenbeleid op

We willen afval verminderen en een passende route naar een circulair systeem inzetten. We ronden de ontwikkeling van het afval- en grondstoffenbeleid op basis van de gestelde kaders af.

Om het afvalstroomproces te verbeteren willen we de toegang tot het afvalbrengstation reguleren. We gaan werken met een toegangspoort. Alleen inwoners met een pasje krijgen toegang tot het afvalbrengstation.

4.5 We bepalen welke wijken voor 2030 aardgasvrij of aardgasready gemaakt kunnen worden

In de transitievisie warmte Leiderdorp staat hoe de aardgasvrije gebouwde omgeving eruit gaat zien. We schetsen de kaders en leggen de kansen vast. De transitievisie warmte is de basis voor de uitvoeringsplannen op wijkniveau. In 2022 bepalen we op basis van verder onderzoek welke wijken voor 2030 aardgasvrij of aardgasready gemaakt kunnen worden.

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	2018 (w)	2019 (w)	2020 (w)	2021 (b)	2022 (b)	2023 (b)	2024 (b)	2025 (b)
1. Banen totaal ¹	12.410	12.450	12.640	12.500	12.500	12.500	12.500	12.500
1. Vestigingen totaal	2.140	2.280	2.320	2.150	2.150	2.250	2.300	2.300
1. Netto arbeidsparticipatie	69,3%	69,5%	69,0%	70%	70%	70%	70%	70%
1. Bruto gemeentelijk product ²	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
4. Reductie van CO2-uitstoot totaal ³	6,52%	-	-	20%	22,5%	25%	27,5%	30%
4. Reductie van CO2-uitstoot gebouwde omgeving ²	14,94%	-	-	20%	22,5%	25%	27,5%	30%
4. Reductie van CO2-uitstoot exclusief auto(snel)wegen ²	9,29%	-	-	20%	22,5%	25%	27,5%	30%
4.3 Restafval per persoon per jaar	228 kg	214 kg	214 kg	197 kg	180 kg	164 kg	147 kg	130 kg

1 Afkomstig uit het BBV, www.waarstaatjegemeente.nl.

2 In 2017 als landelijke beleidsindicator vervallen, omdat deze niet duurzaam blijkt te zijn (Regeling beleidsindicatoren gemeenten, bron: VNG).

3 Ten opzichte van 2013, cijfers afkomstig van de Nederlandse Emissieregistratie.

2B: Wonen en recreëren in het dorp

Inleiding

Onze inwoners moeten gewoon fijn kunnen wonen tussen stad en Groene Hart. En in Leiderdorp goed kunnen recreëren. Dat betekent dat er voldoende passende woningen moeten zijn, in een prettige woonomgeving en met een ruim aanbod aan sport-, spel- en cultuurvoorzieningen.

Doel	Bezoekers en inwoners verblijven prettig in Leiderdorp			
SMART doel	1. Voldoende woningen en diversiteit in woningen passend bij de behoeften van onze inwoners.	2. Een breed en gevarieerd aanbod welzijns-, sport-, spel- en cultuuraccommodaties voor alle inwoners van Leiderdorp.	3. Een breed en gevarieerd aanbod grote groengebieden waar alle inwoners en bezoekers van Leiderdorp naar behoefte kunnen recreëren met respect voor de aanwezige natuurwaarden.	4. Geweld- en vermogensmisdrijven terugdringen (inbraken en fietsendiefstal) en zo de veiligheid vergroten.
Activiteiten 2022	1.1 We geven medewerking aan de bouw van duurzame levensloopbestendige (huur)woningen en stimuleren de doorstroom.	2.1 We maken de gemeentelijke (welzijns)accommodatie(s) samenhangender, beter te exploiteren (duurzaam) en stoten waar mogelijk vastgoed af.	3.1 We vormen het A4-informatiecentrum en de directe omgeving om tot een Groene Hart Centrum.	4.1 We gaan diefstal uit woningen tegen met wijkpreventieactiviteiten en voorlichting.
	1.2 We willen dat gemiddeld 30% van alle nieuw te bouwen woningen sociale woningbouw is.	2.2 We versterken (en onderhouden) speelplaatsen en vormen deze om volgens het speelruimteplan.	3.2 We beheren de grote groengebieden integraal en duurzaam.	4.2 We gaan fietsendiefstal tegen, onder andere met een lokfiets en een promoteam.
	1.3 We maken prestatieafspraken met corporaties en de huurdersbelangenvereniging.	2.3 We dragen waar mogelijk het onderhoud van sportaccommodaties over aan verenigingen en dragen binnen de financiële mogelijkheden bij aan de verduurzaming van buitensportaccommodaties.	3.3 We stellen een plan weidevogelbeheer op voor de Boterhuispolder.	4.3 We gaan (huiselijk)geweldsmisdrijven tegen.
	1.4 We stellen criteria op voor lokaal maatwerk bij toewijzing van woningen om de doorstroom te stimuleren.			4.4 We ontwikkelen een nieuw integraal veiligheidsbeleid voor de jaren 2019-2022.

Wat willen we bereiken?

1. Voldoende woningen en diversiteit in woningen passend bij de behoefte van onze inwoners

Voor inwoners van Leiderdorp en de regionale woningmarkt ontwikkelen we extra woningen. Als er voldoende woningen zijn, verwachten we dat de wachttijden voor sociale huurwoningen afnemen en bestaande (koop)woningen betaalbaar en bereikbaar blijven voor inwoners en woningzoekenden. 'Voldoende' is wel een rekbaar begrip en afhankelijk van economische factoren.

We verlenen medewerking aan het bouwen van levensloopbestendige koopappartementen. Zodat ouderen langer zelfstandig kunnen wonen en de doorstroom in de wijken met koop- en eengezinswoningen toeneemt. Door gemiddeld

30% sociale huurwoningen te bouwen, stimuleren we ook in die categorie de doorstroom. Dit resulteert in een gevarieerd aanbod woningen, in lijn met de woonvisie 'Voor ieder wat wils'. In 2020 werden meerdere grote projecten opgeleverd. Hierdoor kwam de doorstroming op gang, met veel meer verhuisbewegingen in onder andere de sociale sector. Dankzij maatwerk ging in 2020 40% van de reguliere toewijzingen van sociale huurwoningen en van de toewijzingen van nieuwbouw naar inwoners van Leiderdorp.

In 2021 worden nog eens 142 woningen opgeleverd:

- 69 sociale huurwoningen (huur tot € 752,33) op de locatie Driemaster
- 20 sociale huurwoningen aan de Hoogmadeseweg (transformatie politiekantoor)
- 73 woningen voor de middeninkomens (huur € 752,33 tot € 950), waarvan 49 op de locatie Driemaster en 24 aan de Hoogmadeseweg

Voor 2022 staan 119 woningen (exclusief studentenwooneenheden) gepland:

- 92 huurwoningen bij de Pinksterbloem, waarvan 51 huurwoningen met huur tot € 752,33, 13 huurwoningen met huur tot € 900 en 28 huurwoningen met huur tot € 1000
- 27 koopwoningen aan de Van der Valk Boumanweg en het Oude Dorp
- 206 studentenwooneenheden (transformatie Statenhof)

Daarnaast zijn er in de periode tot 2030 meerdere projecten in ontwikkeling, zoals de transformatie van de Baanderij, de Menswording en de LOI-locatie. Deze projecten zijn goed voor honderden woningen vóór 2030. We besteden extra aandacht aan de huisvestingsvraag van kwetsbare doelgroepen. Zo bereiden we ons voor op de decentralisatie van de maatschappelijke zorg in 2023. Dan gaan de maatschappelijke opvang en het beschermd wonen van centrumgemeente Leiden over naar de lokale gemeenten. In het project Driemaster zijn in 2021 twaalf plekken beschermt wonen gerealiseerd.

2. Een breed en gevarieerd aanbod welzijns-, sport-, spel- en cultuuraccommodaties voor alle inwoners van Leiderdorp

We werken aan kwalitatief goede, bereikbare, toegankelijke, laagdrempelige en zo mogelijk multifunctionele en duurzaam te exploiteren accommodaties voor sport-, beweeg-, spel-, cultuur- en welzijnsactiviteiten.

3. Een breed en gevarieerd aanbod grote groengebieden waar inwoners en bezoekers van Leiderdorp naar behoefte kunnen recreëren met respect voor de aanwezige natuurwaarden

We willen de ecologische en visuele aantrekkelijkheid van onze natuurgebieden verbeteren. Zowel onze groene parken als de groene polders rondom het bebouwde gebied hebben hun eigen karakter. Dat willen we behouden en waar mogelijk versterken, zodat het aanbod gevarieerd blijft. Deze grote groengebieden zijn onderdeel van recreatieve netwerken voor fietsers en wandelaars. Waar mogelijk leggen we ook de verbinding met waterrecreatie. We houden altijd rekening met de specifieke natuurwaarden van de gebieden.

4. Geweld- en vermogensmisdrijven terugdringen (inbraken en fietsdiefstal) en zo de veiligheid vergroten

We blijven gewelds- en vermogensmisdrijven actief tegengaan om de gemeente zo veilig mogelijk te houden.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We geven medewerking aan de bouw van nieuwe (huur)woningen en stimuleren de doorstroom

We ondersteunen initiatieven om gebieden te herstructureren en gebouwen te transformeren. Voorbeelden zijn De Baanderij, de Pinksterbloem en Statenhof. Niet alleen vanuit planologie maar ook vanuit de Regionale Woonagenda is er behoefte aan kleine, flexibele huisvesting voor jong en oud. We kunnen de doorstroom ook stimuleren met de bouw van koopappartementen. Om de woningdifferentiatie en de kwaliteit van de woningen en de woonomgeving te waarborgen, stellen we eisen aan de randvoorwaarden van projecten.

1.2 We willen dat gemiddeld 30% van alle nieuw te bouwen woningen sociale woningbouw is

Bij grotere projecten is 30% sociale huurwoningen ons uitgangspunt. Kleinere projecten met minder dan tien woningen - en heel soms ook grotere projecten - kunnen deze eis 'afkopen' of in de vorm van een paar sociale koopwoningen in het project verwerken. De projecten van Rijnhart Wonen bestaan in principe voor 100% uit sociale huurwoningen. Het Rijk geeft woningcorporaties echter meer ruimte om zich ook te richten op huurwoningen voor de middenklasse om de doorstroom te bevorderen. Samen met Rijnhart Wonen blijven we zoeken naar kansen en ontwikkellocaties voor sociale huurwoningen. 30% sociale huur moet het gemiddelde zijn van alle projecten waarover de raad in zijn periode besluit.

1.3 We maken prestatieafspraken met corporaties en de huurdersbelangenvereniging

In de prestatieafspraken leggen we een aantal zaken vast:

- hoe ze sociale huurwoningen kunnen realiseren;
- hoe sociale huurwoningen betaalbaar kunnen blijven;
- hoe ze sociale huurwoningen duurzaam kunnen realiseren.

We maken ook concrete afspraken over de huisvesting van bijzondere doelgroepen - zoals de maatschappelijke zorg en statushouders - en over bijdragen aan onderzoek naar flexibele huisvesting en bevordering van de doorstroom. Samen met Rijnhart Wonen blijven we zoeken naar kansen en ontwikkellocaties.

1.4 We stellen criteria op voor lokaal maatwerk bij toewijzing van huurwoningen om de doorstroom te stimuleren

In overleg met Rijnhart Wonen bepalen we welke woningzoekenden voorrang hebben. Denk aan het aanbieden van woningen aan ouderen die in een (te) grote eengezinswoning wonen. Zo kunnen we de doorstroom bevorderen en woningen aan de meest urgente woningzoekenden toewijzen. Volgens de prestatieafspraken wijst Rijnhart Wonen jaarlijks vijf woningen aan startende jongeren toe. Voor nieuwbouwprojecten maken we lokale maatwerkafspraken, gericht op de doorstroom van oud en jong.

2.1 We maken de gemeentelijke (welzijns)accommodatie(s) samenhangender, beter te exploiteren (duurzaam) en stoten waar mogelijk vastgoed af

De Sterrentuin is sinds 2021 het bruisende centrum van zorg-, ondersteunings-, welzijns-, kennis-, cultuur- en educatievoorzieningen. Samen met Includio (de gebouwbeheerder), de cultuurcoach en alle andere gebruikers van de Sterrentuin zetten we in op verdere groei en doorontwikkeling. Zowel in termen van intensiever samenwerken als doelmatiger beheer van de gemeentelijke (welzijns)accommodaties.

Om de kapitaallasten van de investering in de Sterrentuin te verminderen hebben we panden verkocht: de Karolusgulden (het voormalige CJG) en de Doesmeerlocatie. In 2022 willen we De boerderij, de Werf, de Brandweer en

de Buit verkopen. Ook stellen we een beleidsnota Vastgoed op om op strategisch niveau keuzes te maken over onder andere duurzaamheid, onderhoud en verkoopbeleid.

2.2 We versterken (en onderhouden) speelplaatsen en vormen deze om volgens het speelruimteplan

We betrekken buurtbewoners, scholen en kinderen bij de vernieuwing, verbetering en omvorming van speelplaatsen. Daarvoor organiseren we bewonersbijeenkomsten, sturen we bewonersbrieven en houden we enquêtes. Ook bij de herinrichting van bestaande formele speelplaatsen betrekken we inwoners proactief. We organiseren gesprekken om hen te enthousiasmeren en te overtuigen van het nut van adoptie. Initiatieven van bewoners ondersteunen we van harte, bijvoorbeeld door bewoners een (in)formele speelplaats te laten adopteren. In 2022 staan de volgende speelplaatsen op de planning: Jachtslotpad, Splinterlaan, Kloosterhof, Hella Haasestraat, Jan Wolkerspad en Midden- en Dwarstocht.

Daarnaast voeren we de (twee)jaarlijkse hoofdinspectie en de twee functionele controlerondes uit.

2.3 We dragen waar mogelijk het onderhoud van sportaccommodaties over aan verenigingen en dragen binnen de financiële mogelijkheden bij aan de verduurzaming van buitensportaccommodaties

In 2021 ronden we de uitvoering van de sportnotitie af. Dat betekent dat we het onderhoud van de sportaccommodaties (velden) waar mogelijk aan verenigingen hebben overdragen. We gaan nu de beheersfase in: het professioneel op afstand beheren van de sportaccommodaties. We gaan door met de verduurzaming van de veldverlichting, maar vervangen alleen armaturen door LED als de verlichting is afgeschreven of kapotgaat. We willen meer zonnepanelen plaatsen op de daken van gemeentelijke accommodaties. Daarom onderzoeken we of we de geplande grootonderhoudswerkzaamheden aan De Does naar voren kunnen halen en kunnen combineren met de plaatsing van zonnepanelen.

3.1 We vormen het A4-informatiecentrum en de directe omgeving om tot het Groene Hart Centrum

In 2022 ronden we het project herinrichting openbare ruimte af. Dan verantwoorden we de subsidies en regelen we de laatste zaken rond de herinrichting. Ook vindt dan de levering van het gebouw aan de koper plaats en ronden we de afspraken uit de overeenkomst met deze partij zoveel af. We voeren de verbouwing van het pand en de nieuwbouw uit. De oplevering en opening vinden naar verwachting in het eerste kwartaal van 2023 plaats.

3.2 We beheren de grote groengebieden integraal en duurzaam

Het beheer van onze grote groengebieden is zowel op de recreatieve functie als op verhoging van de ecologische waarde gericht. We beheren deze gebieden volgens een integraal afgestemd beheerplan. De grote groengebieden zijn: de parken De Houtkamp en De Bloemerd, de Boterhuispolder, de Munnikkenpolder, Gravenpad & Ruigekade en de natuurvriendelijke oevers.

3.3 We stellen een plan weidevogelbeheer op voor de Boterhuispolder

Samen met de ondertekenaars van het weidevogelconvenant en de agrariërs werken we aan een collectief beheerplan voor de Boterhuispolder. Zo komen we tot een uitgekiend pakket van beheermaatregelen, met maatregelen voor rustperiode, legselbeheer, kruidenrijk grasland en extensieve beweiding. Vrijwillige deelname is het uitgangspunt.

4.1 We gaan diefstal uit woningen tegen met wijkpreventieactiviteiten en voorlichting

We zetten regelmatig de Buurt WhatsApp en burgernet in. Inwoners en politie trekken dan gezamenlijk op. De politie informeert inwoners over inbraakpreventie. Ook kijken inwoners uit naar personen of voertuigen.

4.2 We gaan fietsendiefstal tegen, onder andere met een lokfiets en een promoteam

De politie zet zich in om diefstal van fietsen, bromfietsen en scooters tegen te gaan. Ook hier worden inwoners bij betrokken. Het promoteam nodigt mensen uit om zelf ook maatregelen te nemen om diefstallen tegen te gaan.

4.3 We gaan (huiselijk)gewelddisdrijven tegen

Nationaal, regionaal en zeker ook lokaal is er de nodige en blijvende aandacht om huiselijk geweld en kindermishandeling tegen te gaan. Ook zetten we in op preventie. Leidraad is het Lokaal Uitvoeringsplan Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Samen met het Zorg en Veiligheidshuis geven we het bestrijden van geweldsdelicten prioriteit en zetten we in op hulp voor zowel dader als slachtoffer.

4.4 We ontwikkelen een nieuw integraal veiligheidsbeleid voor de jaren 2019-2022

De (gevolgen van de) coronamaatregelen vragen nog steeds tijd en aandacht, maar we zetten ook stevig in op eerder geformuleerde prioriteiten. We intensiveren de inzet op ondermijning en werken onverminderd aan wijkgerichte handhaving en zorg en veiligheid.

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	2018 (w)	2019 (w)	2020 (w)	2021 (w)	2022 (b)	2023 (b)	2024 (b)	2025 (b)
1. Rapportcijfer dat Leiderdorpers hun buurt geven (uit de inwonersenquête)	-	8,0	-	8,2	-	8,2	-	8,2
1.1 Aantal opgeleverde woningen in Leiderdorp (exclusief 206 studentenwoningen in 2020)	0	0	260	142	119	250	60	15
1.2 % (+ aantal) 'sociaal' van het totaal aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen in Leiderdorp	0	0	81% (211)	49% (69)	10%	30%	30%	30%
1.4 % (en feitelijk aantal) vrijkomende sociale woningen in Leiderdorp dat toegewezen is aan Leiderdorpers	53% (62)	65% (65)	40 % (109)	50%	50%	50%	50%	50%
1.3 Set prestatieafspraken met wooncorporaties	2	2	2	2	2	2	2	2
2.1 % inwoners dat tevreden is over het aanbod aan welzijnsvoorzieningen (uit de inwonersenquête) ¹	-	-	-	81%	81%	81%	81%	81%
2.2 Aantal formele speelplaatsen	86	83	74	70	62	62	62	62
2.2 Aantal informele speelplaatsen	16	19	28	32	40	40	40	40
3. % inwoners dat tevreden is over het aanbod aan sport- en recreatievoorzieningen (uit de inwonersenquête)	-	zie ¹	zie ¹	85%	85%	85%	85%	85%
3.2 Toename soortenrijkdom in de grote groenvlakken	-	1%	-	5%	5%	3%	3%	3%
4. Vermogensmisdrijven per 1.000 inwoners in Leiderdorp	-	-	-	21,0	21,0	21,0	-	-
4. Geweldd misdrijven per 1.000 inwoners in Leiderdorp	-	-	-	3,0	3,0	3,0	-	-
4.1 Diefstal uit woning per 1.000 inwoners in Leiderdorp	-	-	-	2,5	2,5	2,5	-	-

¹ Deze indicator betreft de accommodaties. Percentages komen in de inwonersenquête 2019 niet voor. In 2021 is dit weer toegevoegd.

2C: Ruimte in het dorp

Inleiding

Leiderdorp is een prachtig dorp om te wonen, te werken en te recreëren. Wij zorgen integraal voor de leefomgeving en investeren in de kwaliteit van de openbare ruimte en de bereikbaarheid van Leiderdorp. Vanuit de Omgevingswet werken we aan (regionaal) beleid voor een evenwichtige toedeling van functies en een leefomgeving die schoon en gezond is. Samen met onze ketenpartners werken we aan de klimaatdoelstellingen. We streven naar duurzame energieopwekking en een robuuste inrichting van de waterketen.

Doel	Een optimale omgevingskwaliteit bij het inrichten, beheren en gebruiken van de fysieke leefomgeving			
SMART doel	1. Leiderdorp is goed bereikbaar en de openbare ruimte nodigt uit tot ontmoeten en verblijven.	2. De bebouwde en onbebouwde ruimte wordt evenwichtig en flexibel gebruikt en heeft een goede en veilige gebruikskwaliteit.	3. De bodem, de lucht en het water voldoen in 2030 aan de gewenste kwaliteit en vormen een goede leefomgeving, ook voor de mens.	4. Leiderdorp werkt aan een klimaatbestendige en gezonde omgeving in 2040.
Activiteiten 2022	1.1 We werken de Leidse Ring Noord verder uit.	2.1 We werken mee aan de uitvoering van de strategische agenda Ruimte Holland Rijnland.	3.1 We continueren het beleid voor biodiversiteit, waaronder het bijenlandschap.	4.1 Binnen de duurzaamheidsagenda werken wij het klimaatadaptatiebeleid verder uit.
	1.2 We voeren de maatregelen uit de mobiliteitsnota's uit.	2.2 We werken de gebiedsvisie Baanderij uit in concrete uitvoeringskaders.	3.2 We geven ruimte aan recreëren met respect voor de natuur.	4.2 We nemen maatregelen om de kwaliteit van het oppervlaktewatersysteem te verbeteren.
	1.3 We volgen de plannen van het Rijk voor de oplossing van de fileproblematiek op de A4.	2.3 We stimuleren het particulier beheer en onderhoud van openbaar groen en speelplekken.	3.3 We zorgen dat de openbare ruimte vitaal is en dat we op een passende manier omgaan met ziekten en plagen.	4.3 We doen onderzoek naar de robuustheid van de bestaande waterketen bij verschillende weersomstandigheden en nemen concrete maatregelen.
	1.4 Samen met de provincie Zuid-Holland zorgen we voor een goede nieuwe openbaarvervoersconcessie in Leiderdorp.	2.4 We werken aan de implementatie van de Omgevingswet.		4.4 We vormen het gemengd riool om naar een gescheiden rioolstelsel.
	1.5 We actualiseren ons parkeerbeleid en nemen daar ook de visie Laadinfrastructuur in op.	2.5 We stellen een programma van eisen, een nota van uitgangspunten of een ontwikkelvisie op voor ruimtelijke ontwikkelingen.		4.5 We zetten overbodige verharding om in groen en stimuleren groene en onverharde tuinen.
		2.6 We zien toe op en handhaven een schone en veilige openbare ruimte.		
		2.7 We verlenen medewerking aan (uitbreidings)plannen en toetsen de plannen aan vastgestelde uitgangspunten voor projecten.		

Wat willen we bereiken?

1. Leiderdorp is goed bereikbaar en de openbare ruimte nodigt uit tot ontmoeten en verblijven

We richten de openbare ruimte goed in, zodat een prettige beleving voor de inwoners ontstaat. De verschillende ruimtelijke behoeften, waaronder infrastructuur, zijn met elkaar in evenwicht.

Leiderdorp is met alle vervoersmiddelen makkelijk te bereiken en binnen Leiderdorp is het makkelijk om overal te komen.

2. De bebouwde en onbebouwde ruimte wordt evenwichtig en flexibel gebruikt en heeft een goede en veilige gebruikskwaliteit

De druk op de beschikbare ruimte is groot. Wonen, werken en recreëren kunnen op dezelfde plek, maar soms is het nodig om functies te scheiden. Wij maken een zorgvuldige afweging van de ruimtebehoefte. We zorgen voor de plekken die nodig zijn en voor een veilig en goed gebruik van de ruimte. De Omgevingsdienst West-Holland adviseert over de milieuaspecten.

3. De bodem, de lucht en het water voldoen in 2030 aan de gewenste kwaliteit en vormen een goede leefomgeving, ook voor de mens

Een kwalitatief goede openbare ruimte bevordert het welzijn van onze inwoners. Schone lucht, bodem en water in combinatie met leefruimte voor flora en fauna dragen daaraan bij.

4. Leiderdorp werkt aan een klimaatbestendige en gezonde omgeving in 2050

We voeren klimaatdialogen met zowel ambtenaren (intern) als inwoners, bedrijven en andere stakeholders (extern). In deze dialogen staan de uitkomsten van de eerder uitgevoerde stresstest droogte-, hitte- en wateroverlast centraal. De input die we uit de dialogen krijgen, verwerken we in een klimaatstrategie en een uitvoeringsprogramma.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We gaan de Leidse Ring Noord (LRN) uitvoeren

In 2022 leggen we de bestemmingsplannen voor de tracédelen Engelendaal en Oude Spoorbaan aan de raad voor. De in 2021 vastgestelde uitvoeringsbesluiten vormen de basis voor deze plannen. Daarnaast ronden we de aanbesteding voor de uitvoering van beide tracédelen af. De uitvoering van het tracédeel Engelendaal start in het vierde kwartaal van 2022.

1.2 We voeren de maatregelen uit de mobiliteitsnota's uit

Nu de uitvoeringsagenda is vastgesteld - een onderdeel van de nota Circulatie -, staat ook de planning en het maatregelenpakket vast. Hier hebben we ook geld voor gereserveerd. De projecten gaan we nu in tranches uitvoeren.

1.3 We volgen de plannen van het Rijk voor de oplossing van de fileproblematiek op de A4

De minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft besloten de doorstroming op de A4 te verbeteren. Wij nemen actief deel aan een ambtelijke werkgroep. Ook is er bestuurlijk overleg. Want door sluipverkeer hebben de huidige files impact op de bereikbaarheid van Leiderdorp. Ook verwachten we dat eventuele maatregelen impact hebben op de leefomgeving. De verkennende fase is in 2021 afgesloten met de vaststelling van een structuurvisie voor de A4. Daarin staat het voorkeursalternatief. In 2021 is ook een start gemaakt met de planuitwerkingsfase. In 2022 krijgt deze planuitwerking verder vorm. Daarvoor worden dan ook de nodige onderzoeken uitgevoerd. Zoals onderzoeken naar geluid, lucht en ecologie. De resultaten bepalen de impact op de omgeving en de maatregelen die daarbij passen. Dat

moet in 2023 leiden tot een projectbesluit (tracébesluit). Parallel hieraan kijkt het ministerie samen met de omliggende gemeenten naar de mogelijkheden van Smart Mobility-maatregelen. Denk aan dynamisch verkeersmanagement, slimme verkeersregelinstanties en een werkgeversaanpak.

1.4. Samen met de provincie Zuid-Holland zorgen we voor een goede nieuwe openbaarvervoersconcessie in Leiderdorp

Door de coronapandemie is de nieuwe concessieaanvraag uitgesteld. Provincie Zuid-holland wil dit oppakken zodra de pandemie niet meer alles bepalend is voor het openbaar vervoer. Leiderdorp is via Holland Rijnland bij dit proces aangesloten.

1.5. We actualiseren het parkeerbeleid en nemen daar ook de visie Laadinfrastructuur in op

De nota parkeren is de laatste nota behorend bij de mobiliteitsvisie die we nog moeten maken. We hebben deze nota al in 2021 in gang gezet. In 2022 wordt de parkeernota definitief vastgesteld. Dan worden ook nieuwe parkeernormen vastgesteld.

2.1 We werken mee aan de uitvoering van de strategische agenda Ruimte Holland Rijnland

In 2021 is de Holland Rijnland Regionale Omgevingsagenda 2040 (ROA) vastgesteld. De ruimtelijke strategieën uit deze ROA vereisen nadere uitwerking en besluitvorming. Daarover moet met de betrokken overheden en stakeholders het gesprek worden gevoerd. Deze gesprekken leiden tot een uitvoeringsprogramma met acties en de ontwikkeling van potentiegebieden.

2.2. We werken de gebiedsvisie Baanderij uit in concrete uitvoeringskaders

In 2020 stelden we de gebiedsvisie voor De Baanderij op. Deze visie geeft richting aan de transformatie van De Baanderij naar een uniek, aantrekkelijk, duurzaam, toekomstbestendig en modern woon- en werkgebied aan de oever van de Zijl. We werken de visie in 2021 en 2022 verder uit. Deze uitwerking leidt in 2022 tot een concrete uitvoeringsstrategie en uitvoeringskaders (inclusief de stedenbouwkundige en infrastructurele kaders, het kostenverhaal, de fondsvorming, intentieovereenkomsten met ontwikkelende partijen, en de bedrijfsterreincompensatie). De strategie en de kaders vormen samen de voorwaarden voor de transformatie. Ze vormen ook het beoordelingskader voor de toetsing van plannen van marktpartijen.

2.3 We stimuleren het particulier beheer en onderhoud van openbaar groen en speelplekken

We richten ons op een intensievere samenwerking met inwoners, verenigingen, bedrijven en instellingen. We roepen iedereen op om mee te doen en staan open voor initiatieven die in de samenleving ontstaan. Ook denken we actief mee hoe we deze participatie kunnen faciliteren en in praktijk kunnen brengen.

2.4 We werken aan de implementatie van de Omgevingswet

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is weer uitgesteld. De ingangsdatum is van 1 januari 2022 verschoven naar 1 juli 2022 (onder voorbehoud van instemming van het parlement). In 2022 werken we verder aan de implementatie. Concreet betekent dit dat we de noodzakelijke wettelijke randvoorwaarden invullen. Naast de besluiten die de raad in 2021 neemt (over het adviesrecht raad omgevingsvergunningen, participatie en de adviescommissie ruimtelijke kwaliteit) leidt de Omgevingswet tot een aanpassing van de legesverordening per 1 juli 2022 en de overdracht van provinciale bodemtaken naar de gemeente (Omgevingsdienst). We gaan verder met het testen van de nieuwe software voor het digitale stelsel Omgevingswet en oefenen met integrale vergunningverlening. Zodat op de datum van de inwerkingtreding van de Omgevingswet de dienstverlening zo soepel mogelijk blijft doorlopen. Verder werken we door

aan de Omgevingsvisie (de opvolger van het structuurplan) en het Omgevingsplan (voorheen bestemmingsplan, diverse lokale verordeningen en gedecentraliseerde rijksregelgeving).

2.5 We stellen een programma van eisen, een nota van uitgangspunten of een ontwikkelvisie op voor ruimtelijke ontwikkelingen

Of we een programma van eisen, een nota van uitgangspunten of een ontwikkelvisie opstellen, is afhankelijk van de initiatieven en de voortgang bij derden. Het gaat om verzoeken voor ontwikkellocaties die afwijken van het bestemmingsplan. De gemeente vraagt een goede ruimtelijke onderbouwing van initiatiefnemers. Afspraken over onder andere kosten leggen we vast in exploitatieovereenkomsten. In 2022 verwachten we de volgende ruimtelijke ontwikkelingen: herontwikkeling Levensstroom, herontwikkeling van het oude gemeentehuis en herontwikkeling locatie De Buit. Daarnaast zien we meer verkenningen voor initiatieven in de A4-zone die niet (volledig) passend zijn. Daarom werken we verder aan de actualisatie van de gebiedsvisie A4-zone.

2.6 We zien toe op en handhaven een schone en veilige openbare ruimte

Toezicht en handhaving dragen bij aan een schone en veilige openbare ruimte en daarmee aan de leefbaarheid van Leiderdorp. We treden onder andere op tegen verkeerd gestalde (brom)fietsen, overhangend groen, het verkeerd aanbieden van afval en vervuiling door honden(bezitters). Waar mogelijk treden we ook op tegen geluidsoverlast en rond oudjaar tegen het afsteken van vuurwerk buiten de toegestane tijden.

2.7 We verlenen medewerking aan (uitbreidings)plannen en toetsen de plannen aan vastgestelde uitgangspunten voor projecten

We leggen ruimtelijke projecten vast via planologische procedures. In 2022 ronden we de Leidse Ring Noord planologisch af. De herontwikkeling van de locatie Pinksterbloem vindt verder plaats volgens de in 2021 vastgestelde nota van uitgangspunten. Het bestemmingsplan voor de herontwikkeling leggen we in 2022 aan de raad voor. De projectleiders begeleiden de uitvoering van de projecten.

3.1 We continueren het beleid voor biodiversiteit, waaronder het bijenlandschap

De komende jaren werken we aan een uitbreiding van het areaal natuurvriendelijke oevers. Op basis van de inspectie van de beschoeiingen in 2021 beoordelen we welke locaties in aanmerking komen voor een natuurvriendelijke oeververdediging. Waar mogelijk combineren we de uitvoering met het ontwikkelen van kruidenrijke bermen. We gebruiken het natuurmeetnet om de biodiversiteit van de gemeente te monitoren.

3.2 We geven ruimte aan recreëren met respect voor de natuur

We geven inwoners en ondernemers de ruimte om initiatieven te nemen die bijdragen aan fijn wonen, sfeer en gezelligheid in het dorp.

3.3 We zorgen dat de openbare ruimte vitaal is en dat we op een passende wijze omgaan met ziekten en plagen

We werken aan een openbare ruimte die biodivers, gezond en veilig is en blijft. We hebben onderzocht hoe we zo goed mogelijk kunnen omgaan met dierplagen die een bedreiging vormen voor de volksgezondheid. Hiervoor hebben we een beleidsplan opgesteld dat we voorleggen ter besluitvorming.

4.1 Binnen de duurzaamheidsagenda werken we het klimaatadaptatiebeleid verder uit

Op basis van dialogen met ambtenaren, inwoners, bedrijven en andere stakeholders en de klimaatstresstesten stellen we een klimaatstrategie op. Vervolgens werken we de maatregelen uit. Daarbij sluiten we zoveel mogelijk aan op het wijkvervangingsprogramma. In 2022 starten we met de Kerkwijk, waar we de maatregelen aan de lokale omstandigheden aanpassen. We werken nauw samen met de inwoners en bedrijven uit de wijk en stimuleren hen om ook zelf aan de slag te gaan.

4.2 We nemen maatregelen om de kwaliteit van het oppervlaktewatersysteem te verbeteren

De watergangen waarvoor de gemeente onderhoudsplichtig is, moeten voldoen aan de legger van het Hoogheemraadschap Rijnland. We moeten weten hoeveel slib er in de watergangen ligt. Daarvoor verrichten we metingen. De gegevens zijn bepalend voor het onderhoudsplan. We voeren baggerwerkzaamheden uit volgens het onderhoudsplan.

4.3. We doen onderzoek naar de robuustheid van de bestaande waterketen bij verschillende weersomstandigheden en nemen concrete maatregelen

In de waterketen Leidse Regio delen we kennis over het robuust maken van de bestaande waterketen. Deze kennis passen we vervolgens toe in de vorm van concrete maatregelen bij wijkvervangingsprojecten en herinrichtingen. Dankzij het meetnetwerk (opgezet in 2021) hebben we beter inzicht in de werking van het rioolstel en kunnen we gerichte maatregelen nemen om het stelsel robuust te maken.

4.4. We vormen het gemengd riool om tot een gescheiden rioolstelsel

Leiderdorp heeft in de meeste wijken nog een gemengd riool. Regenwater stroomt dus door hetzelfde riool als vuil water en moet daarna gereinigd worden. Dit gemengde stelsel kan de huidige zware regenbuien onvoldoende verwerken. Uiteindelijk kan dit leiden tot vervuiling van het oppervlaktewater. Bij rioolvervangingskoppelen we daarom de hemelwaterafvoer van verhardingen en gebouwen (waar mogelijk) af. Dit doen we volgens het Integraal Waterketenplan.

Om hittestress en droogte tegen te gaan willen we water zoveel mogelijk vasthouden waar het kan en waar nodig vertraagd afvoeren. Daarom stellen we een Hemelwaterverordening op. Deze verordening verplicht om bij nieuwbouw op eigen terrein een voorziening te maken die minimaal 60 liter regenwater per m² verhard oppervlak kan vasthouden of bergen, voorat het wordt aangeboden aan het gemeentelijk riool. Deze verordening moet ertoe leiden dat het gemeenteriool bij (hevige) regenval niet te snel overbelast raakt. Zo kan wateroverlast worden voorkomen.

4.5 We zetten overbodige verharding om in groen en stimuleren groene en onverharde tuinen

Leiderdorp doet mee aan Operatie Steenbreek. Het doel is inwoners en ondernemers te stimuleren om hun tuin of bedrijfstuin te vergroenen. We brengen de negatieve gevolgen van verstening onder de aandacht. Denk aan minder biodiversiteit en klimaatverandering. Bovendien stroomt minder regenwater direct naar de riolering af als tuinen minder tegels hebben. Ook in 2022 ontplooiën we activiteiten om onze inwoners bewuster te maken van de effecten van verstening. Dit doen wij samen met maatschappelijke organisaties, ondernemers, de woningbouwvereniging en betrokken inwoners. We doen bijvoorbeeld weer mee met het 'NK tegelwippen'. Als gemeente geven we het goede voorbeeld: waar mogelijk zetten we overbodige verharding om in groen. Dit pakken we onder andere in de wijkvervangingsprojecten op.

Prestatie-indicatoren.

Omschrijving 1)	2018 (w)	2019 (w)	2020 (w)	2021 (w)	2022 (b)	2023 (b)	2024 (b)	2025 (b)
% inwoners dat het groen als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	-	65%	-	69%	-	71%	-	73%
% inwoners dat het wateronderhoud als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	-	61%	-	70%	-	71%	-	72%
% inwoners dat het wegenonderhoud als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	-	45%	-	57%	-	60%	-	63%
% inwoners dat het onderhoud verkeersvoorzieningen als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	-	60%	-	2)	-	61%	-	63%
% inwoners dat het onderhoud aan straatmeubilair als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	-	60%	-	59%	-	61%	-	63%
% inwoners dat het onderhoud aan speeltoestellen als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	-	55%	-	65%	-	67%	-	69%
% inwoners dat actief is of actief te krijgen om het gemeentelijk groen te onderhouden (uit de inwonersenquête)	-	20%	-	21%	-	22%	-	23%

1) De prestatie-indicatoren komen uit de inwonersenquête Leiderdorp. De cijfers in de kolommen 2019 (w) en 2021 (w) zijn de definitieve uitkomsten van de inwonersenquête 2019 en 2021. In 2018 en 2020 voerden we geen inwonersenquête uit, dit doen we om het jaar.

2) Deze prestatie-indicator maakt geen deel uit van de inwonersenquête 2021.

2D: Dienstverlening aan het dorp

Inleiding

De klant staat centraal. Dat zijn inwoners, ondernemers en instellingen. Hun vraag bepaalt onze dienstverlening. Het Serviceplein (klantcontactcentrum) is de ingang voor alle producten, diensten en informatie van en over de gemeente. Voorbeelden zijn reisdocumenten en vergunningen, afvalinzameling en groenonderhoud, bestemmingsplannen en (tijdelijke) verkeersaanpassingen.

Doel	Het bieden van efficiënte en vraaggerichte dienstverlening	
SMART doel	1. We bieden service bij het verkrijgen van producten, diensten en informatie van en over de gemeente, via fysieke balies, telefonisch en via effectieve, anticiperende en snelle online communicatie.	2. We bieden tijdige en zorgvuldige vergunningverlening, houden toezicht op de vergunningen en handhaven waar nodig.
Activiteiten 2022	1.1 We verbeteren de dienstverlening.	2.1 We werken de werkprocessen verder uit volgens het VTH-beleidsplan 2021-2025.
	1.2 We werken aan de digitale dienstverlening.	2.2 We treffen voorbereidingen voor de komst van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen.
	1.3 We monitoren en verbeteren de klanttevredenheid.	

Wat willen we bereiken?

1. We bieden service bij het verkrijgen van producten, diensten en informatie van en over de gemeente, via fysieke balies, telefonisch en via effectieve, anticiperende en snelle online communicatie

Wij stellen onze klant centraal en bieden ruimte aan initiatief en ondernemerschap. De vraag van onze klant bepaalt onze dienstverlening. Het Serviceplein biedt service bij het verkrijgen van alle producten, diensten en informatie van en over de gemeente. Wij willen dat het voor de klant direct duidelijk is waar hij of zij terecht kan.

2. We bieden tijdige en zorgvuldige vergunningverlening, houden toezicht op de vergunningen en handhaven waar nodig
Dankzij het gebruik van het VTH-pakket hebben we meer zicht en sturing op de procedure van vergunningverlening en de koppeling met handhaving en toezicht.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We verbeteren de dienstverlening

We willen betrouwbaar, zichtbaar en gastvrij zijn. De essentie van betrouwbaar zijn is waarmaken wat we beloven. De essentie van zichtbaar zijn is volledig laten zien wat we doen ten opzichte van wat we hebben beloofd. En de essentie van gastvrij zijn is de ander (en jezelf) hartelijk welkom heten en met de ander in contact staan.

In 2022 ligt onze focus op de volgende activiteiten om de dienstverlening te verbeteren:

Systemen aanpassen

In 2021 zijn we gestart met het implementeren van onze servicenormen in de systemen die we gebruiken om meldingen, telefonische contacten, e-mail, post en contacten via sociale media te registreren. Zodat we kunnen monitoren, bewaken en sturen op de servicenormen. In 2022 optimaliseren we de systemen. We begeleiden de gebruikers intensief, bijvoorbeeld door intervisiebijeenkomsten of opleiding te organiseren.

Werkprocessen aanpassen

We toetsen de huidige werkprocessen aan onze servicenormen. Daar zijn we in 2021 mee begonnen. Sommige werkprocessen blijken niet efficiënt of zelfs achterhaald te zijn. In 2022 gaan we hiermee verder. Ook instrueren we de teams om de afgesproken werkwijzen te hanteren. Zo verbeteren we de kwaliteit en tijdigheid van de beantwoording van vragen.

Begrijpelijke taal

Het klantcontactcentrum (KCC) schrijft al zijn uitgaande brieven en mails naar de inwoners correct en overwegend op B1-niveau. In 2022 rollen wij het gebruik van begrijpelijke taal verder uit in de organisatie. Vooruitlopend daarop stimuleren we het gebruik van B1-woorden al. Uitgangspunt is de campagne 'Direct Duidelijk' van de rijksoverheid. Deze campagne stimuleert het gebruik van duidelijke taal door overheidsinstanties in hun communicatie naar inwoners toe.

Verbeteren meldingenproces

Sinds december 2020 werken we met het meldingsysteem Melddesk. Inwoners en ondernemers kunnen via de app MijnGemeente, het e-formulier of telefonisch makkelijk meldingen doen over bijvoorbeeld afval, losliggende tegels of overlast. Medewerkers werken met één digitaal systeem waarin deze meldingen centraal worden geregistreerd. In 2022 optimaliseren we het meldingenproces en starten we een campagne om inwoners te stimuleren de app MijnGemeente te gebruiken.

Het maken van grofvuilafspraken integreren in de AfvalWijzer en de app AfvalWijzer

Op dit moment is het voor inwoners alleen mogelijk om telefonisch, via het KCC, een afspraak te maken voor het ophalen van grofvuil. In het vierde kwartaal van 2021 zijn we gestart met een extra optie in de AfvalWijzer (website) en de app AfvalWijzer. Inwoners kunnen nu ook digitaal een afspraak maken voor het ophalen van grofvuil. We verwachten dat dit in het eerste kwartaal van 2022 helemaal klaar is voor gebruik.

1.2 We werken aan de digitale dienstverlening

De informatiesamenleving heeft een grote impact op de bestuurlijke taakuitoefening, de interne werkprocessen en de gemeentelijke dienstverlening. Dat zijn uitdagingen die gemeenten alleen samen aankunnen. Collectief optreden maakt gemeenten sterker en slagvaardiger. Wij werken samen de gemeenten Zoeterwoude, Oegstgeest en Leiden.

E-dienstverlening

In het derde kwartaal van 2021 zijn we gestart met eDiensten. In 2022 breiden we het aantal eDiensten verder uit. Een eDienst is een volledig geautomatiseerde (veelvoorkomende) aanvraag. We gaan uit van de 80-20 regel: 80% van de aanvragen handelen we volledig digitaal af. Dit levert een flinke tijdsbesparing op. De 20% die overblijft zijn bijvoorbeeld aanvragen van inwoners die niet (voldoende) digitaal vaardig zijn, of waarvan de levenssituatie dermate complex is dat een persoonlijke benadering beter past. Door de standaardaanvragen te digitaliseren hebben de medewerkers meer tijd voor maatwerk en complexere zaken.

Website

In het vierde kwartaal van 2021 hebben we een nieuw contentmanagementsysteem en een nieuwe formulierentool voor onze website in gebruik genomen. De digitale ontwikkelingen gaan snel en inwoners en ondernemers verwachten steeds meer van een gemeente. Met ons nieuwe contentmanagementsysteem en de nieuwe formulierentool spelen we hierop in. Hiermee kunnen we, in combinatie met de eDiensten, de online dienstverlening aan onze inwoners verbeteren. In 2022 optimaliseren we de website en de producten- en dienstencatalogus.

1.3 We monitoren en verbeteren de klanttevredenheid

De prestatie-indicatoren voor de gemeentelijke dienstverlening omvatten een kwalitatieve meting en een kwantitatieve meting.

Prestatie-indicatoren kwaliteit

Om het jaar houden we de inwonersenquête Leiderdorp om de klanttevredenheid over de dienstverlening van de gemeente Leiderdorp te meten. De prestatie-indicatoren in de begroting zijn een doorvertaling van de prestatie-indicatoren voor dienstverlening van 'Waarstaatjegemeente'. In 2021 vond de laatste inwonersenquête plaats. De volgende is in 2023.

Prestatie-indicatoren kwantiteit

Wij vinden goede service belangrijk. Om de klant zo goed mogelijk te kunnen helpen, hebben we servicenormen vastgesteld. Dit zijn de regels waaraan onze dienstverlening moet voldoen. Zo weten klanten wat zij van ons mogen verwachten als ze contact met ons opnemen via de website, telefoon, e-mail, sociale media, post of langskomen bij de publieksbalies in het gemeentehuis.

In 2021 hebben we nieuwe prestatie-indicatoren voor de dienstverlening toegevoegd. Daarmee maken we de servicenormen meetbaar. Dit zijn de prestatie-indicatoren kwantiteit. Samen met de kwalitatieve indicatoren geven ze een goed beeld van de staat van de dienstverlening.

2.1 We werken de werkprocessen verder uit volgens het VTH-beleidsplan 2021-2025

We voeren het nieuwe VTH-beleidsplan in en optimaliseren het nieuwe VTH-pakket. De invoering van de Omgevingswet is weer uitgesteld, nu tot 1 juli 2022. We verwachten echter dat in het eerste kwartaal van 2022 wordt besloten dat de invoering pas op 1 januari 2023 plaatsvindt.

2.2 We treffen voorbereidingen voor de komst van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

De voorbereidingen op de Omgevingswet beginnen vaste vorm aan te nemen. De invoering van de Wet kwaliteitsborging hangt samen met de invoering van de Omgevingswet. De Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging treden vooralsnog in werking op 1 juli 2022.

Prestatie-indicatoren kwantiteit

Omschrijving *)	2021 (b)	2022 (b)	2023 (b)	2024 (b)	2025 (b)
Website % van de tijd dat de website bereikbaar is	98%	98%	98%	98%	98%
% dat de website beschikbaar is op alle devices en te benaderen is via alle veelvoorkomende browsers	100%	100%	100%	100%	100%
Contactformulier & e-mail % eenvoudige vragen waarop binnen 2 werkdagen een reactie wordt verstuurd	95%	95%	95%	95%	95%
% complexe vragen waarop binnen 10 werkdagen een reactie wordt verstuurd	95%	95%	95%	95%	95%
Facebook & Twitter % vragen dat binnen 24 uur wordt beantwoord	95%	95%	95%	95%	95%
Telefoon % inkomende gesprekken dat binnen 45 seconden wordt opgenomen	95%	95%	95%	95%	95%
% terugbelnotities dat binnen 2 werkdagen wordt afgehandeld	95%	95%	95%	95%	95%
Balie % afspraken dat start op het afgesproken tijdstip	90%	90%	90%	90%	90%
% afspraken dat binnen 5 minuten wordt geholpen	95%	95%	95%	95%	95%
Post % ontvangstbevestigingen dat binnen 2 werkdagen wordt verstuurd	95%	95%	95%	95%	95%
Meldingen % meldingen dat binnen 5 werkdagen wordt afgehandeld	95%	95%	95%	95%	95%

*) De prestatie-indicatoren kwantiteit zijn nieuw. De eerste meetgegevens, de werkelijke percentages over 2021, zijn pas begin 2022 bekend. Op basis van die uitkomsten passen we de werkelijke percentages voor 2021 en de begrote percentages voor de komende jaren in de bestuursrapportage aan.

Prestatie-indicatoren kwaliteit

Omschrijving 1)	2019 (w)	2020 (b)	2021 (w)	2022 (b)	2023 (b)	2024 (b)	2025 (b)
Gemiddeld rapportcijfer dat inwoners geven voor de dienstverlening van de gemeente	7,0	-	7,2	-	7,7	-	8,0
% inwoners dat tevreden is over de afvalinzameling van de gemeente	74%	-	73%	-	78%	-	80%
% inwoners dat het aanvragen (product of dienst) of het voorleggen (situatie) gemakkelijk vindt	74%	-	75%	-	80%	-	82%
% inwoners dat de afhandelingstijd acceptabel vindt	72%	-	67%	-	75%	-	78%
% inwoners dat vindt dat de medewerker van de gemeente waarmee ze contact hadden voldoende deskundig was	80%	-	85%	-	88%	-	90%
% inwoners dat vindt dat er voldoende communicatie is over het verloop van de afhandeling	64%	-	63%	-	70%	-	75%
% inwoners dat van mening is dat de gemeente heldere taal gebruikt in de communicatie en informatievoorziening	77%	-	79%	-	85%	-	90%
% inwoners dat tevreden is over de klantvriendelijkheid	86%	-	88%	-	90%	-	92%
% inwoners dat de digitale dienstverlening van de gemeente als uitstekend of goed beoordeelt	78%	-	*)	-	80%	-	85%
% inwoners dat de communicatie en voorlichting van de gemeente als uitstekend of goed beoordeelt	67%	-	*)	-	75%	-	80%
% inwoners dat de afhandeling van klachten door de gemeente als uitstekend of goed beoordeelt	-	-	42%	-	65%	-	70%

1) De prestatie-indicatoren kwaliteit komen uit de inwonersenquête Leiderdorp. Ze zijn een doorvertaling van de prestatie-indicatoren voor dienstverlening van 'Waarstaatjegemeente'. De cijfers in de kolommen 2019 (w) en 2021 (w) zijn de definitieve uitkomsten van de inwonersenquête 2019 en 2021. In 2018 en 2020 vond geen inwonersenquête plaats: dit doen we om het jaar.

*) De vraagstelling in de enquête leverde onvoldoende gegevens op om een percentage te kunnen berekenen. In aanloop naar de volgende enquête (2023) passen we de vragenlijst hierop aan.

2E: Grondexploitaties

Inleiding

Leiderdorp heeft nog een beperkt aantal locaties via grondexploitaties in ontwikkeling. Met de rapportage Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie (GIG) informeren we de raad over deze projecten. Dan actualiseren we de projecten ook financieel. De raad stelde deze rapportage op 26 april 2021 vast. Bij de tweede bestuursrapportage, in het laatste kwartaal van 2021, voegen we de voortgangsrapportage GIG 2021 toe.

Doel	Financiële bewaking grondexploitaties	
SMART doel	1. Financiële en inhoudelijke bewaking bij verkoop van gemeentegrond voor concrete projecten.	2. Een zorgvuldige inpassing van de verdieping van de rijksweg A4 voor een betere woon-, werk- en leefomgeving, met extra recreatiemogelijkheden.
Activiteiten 2022	1.1 We bewaken de grondexploitaties van de nieuwbouwwontwikkelingen Driemaster en Amaliaplein.	2.1 We ontplooiën verkoopactiviteiten voor de ontwikkelingen Bospoort en de kavels Vierzicht.
	1.2 We maken het laatste gedeelte van de Driemasterlocatie rondom Philadelphia woonrijp.	
	1.3 We voeren het laatste gedeelte van de herinrichting van de Simon Smitweg uit.	

Wat willen we bereiken?

1. Financiële en inhoudelijke bewaking bij verkoop van gemeentegrond voor concrete projecten

We bekijken de uitgangspunten in samenhang. De projecten Driemaster en Amaliaplein zijn in ontwikkeling.

2. Een zorgvuldige inpassing van de verdieping van de rijksweg A4 voor een betere woon-, werk- en leefomgeving, met extra recreatiemogelijkheden

We hebben de meeste plannen inmiddels afgerond. Alleen de grondexploitatie Bospoort Zuid en de verkoop van de kavels Vierzicht zijn nog actueel.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We bewaken de grondexploitaties van de nieuwbouwwontwikkelingen Driemaster en Amaliaplein

De grondexploitaties van de nieuwbouwwontwikkelingen Driemaster en Amaliaplein ronden we in 2022 af.

1.2 We maken het laatste gedeelte van de Driemasterlocatie rondom Philadelphia woonrijp

De bouw van de twee woontorens en de aanleg van het openbare gebied ronden we in 2021 af. In 2022 ronden we de nieuwbouw van Philadelphia af en kunnen we de openbare ruimte in de omgeving woonrijp maken.

1.3 We voeren het laatste gedeelte van de herinrichting van de Simon Smitweg uit

De grondexploitatie Amaliaplein omvat alleen nog het laatste deel van de herinrichting van de Simon Smitweg, inclusief de geluidwerende maatregelen. De herinrichting van de Simon Smitweg is nodig omdat de verkeerscirculatie op deze weg wijzigt.

2.1 We ontplooiën verkoopactiviteiten voor de ontwikkelingen Bospoort Zuid en de twee resterende kavels Vierzicht Samen met de ontwikkelaar zoeken we kopers voor de nog beschikbare kavels.

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	2018 (w)	2019 (w)	2020 (w)	2021 (b)	2022 (b)	2023 (b)	2024 (b)	2025 (b)
1.1.1 Afronden herinrichting Simon Smitweg				75%	25 %			
1.2.1 Aanbesteding woonrijp maken Driemaster			100 %					
1.2.2 Woonrijp maken Driemaster inclusief aanleg brug				75%	25%			
1.3.1 Aanbesteding herinrichting Ericalaan			100 %					
1.3.2 Herinrichting Ericalaan			75%	25%				
1.3.3 In procedure brengen bestemmingsplan Simon Smitweg			100 %					
1.3.4 Aanbesteding herinrichting Simon Smitweg				100%				
1.3.5 Herinrichting Simon Smitweg en geluidwerende maatregelen woningen				50%	50%			
2.1.1 Verkoop en opleveren bouwrijpe grond paviljoens Bospoort Zuid					100%			

Waar staat je gemeente

Sinds 2017 nemen we beleidsindicatoren op in de programmabegroting en de jaarrekening. Zo is het makkelijker om gemeenten met elkaar te vergelijken. De voor dit programma relevante indicatoren staan in de tabel hieronder. De peildatum is 1-9-2021, de gegevens komen van www.waarstaatjegemeente.nl. In de tabel staan de cijfers van Leiderdorp en het landelijk gemiddelde. De beleidsindicatoren zijn een aanvulling op de prestatie-indicatoren in de subprogramma's.

Progr.	Indicator	eenheid	periode	Leiderdorp	Nederland	Bron
2	Nieuw gebouwde woningen	per 1.000 woningen	2020	21,5	8,9	Basisregistraties adressen en gebouwen - bewerking ABF Research
2	Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2019	189	161	CBS statistiek Huishoudelijk afval
2	Hernieuwbare elektriciteit	%	2019	5,1	20,1	Klimaatmonitor - Rijkswaterstaat
2	Demografische druk	%	2021	80,8	70,1	CBS - Bevolkingsstatistiek
2	Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw.15 t/m 64jr	2020	146,3	158,4	LISA
2	Functiemenging	%	2020	51,1	53,2	CBS BAG/LISA - bewerking ABF Research

Wat mag het kosten?

2 Aantrekkelijk Leiderdorp bedragen x € 1.000,-		Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Meerjarenraming		
					2023	2024	2025
2A Werken en ondernemen in het dorp	Lasten	67	132	108	108	108	108
	Baten	-4	-14	-14	-14	-14	-14
Saldo		64	118	94	94	94	94
2B Wonen en recreëren in het dorp	Lasten	362	328	288	291	307	325
	Baten	-81	-58	-219	-82	-58	-58
Saldo		281	271	69	209	249	267
2C Ruimte in het dorp	Lasten	9.258	9.507	9.949	9.793	10.208	10.546
	Baten	-6.682	-6.623	-7.586	-7.677	-7.780	-7.852
Saldo		2.576	2.884	2.363	2.116	2.427	2.694
2D Dienstverlening in het dorp	Lasten	218	443	298	298	298	302
	Baten	-550	-612	-591	-591	-591	-524
Saldo		-333	-168	-293	-293	-293	-222
2E Grondexploitatie	Lasten	1.918	4.485	1.530	40	40	40
	Baten	-2.374	-4.487	-2.499	0	0	0
Saldo		-456	-2	-969	40	40	40
Programma	Lasten	11.823	14.894	12.173	10.531	10.961	11.321
	Baten	-9.691	-11.793	-10.909	-8.364	-8.444	-8.449
Saldo van baten en lasten		2.132	3.101	1.265	2.167	2.517	2.872
Reserves	Toevoeging	1.398	438	1.366	71	35	24
	Onttrekking	-10.448	-1.298	-753	-577	-562	-541
Mutaties reserves		-9.051	-860	612	-506	-527	-517
Resultaat		-6.919	2.241	1.877	1.661	1.990	2.355

Verklaring 2022 ten opzichte van 2021 > € 50.000

2A Werken en ondernemen in het dorp

Er zijn geen afwijkingen groter dan € 50.000.

2B Wonen en recreëren in het dorp

De toename van de baten in 2022 komt door de afkoop van € 160.178 aan sociale woningbouw voor de herontwikkeling van Heelblaadjespad 1 tot 19 appartementen.

2C Ruimte in het dorp

In de kadernota 2022 verhoogden we het budget voor de kosten van inhuur van brugwachters op de Doesbrug met € 50.000. Verder kwam een bedrag van € 65.000 beschikbaar voor de verschuldigde belasting over het areaal wegen

aan het Hoogheemraadschap. Binnen de exploitatie van de begraafplaats is sinds 2017 een voorziening ingesteld voor afkoopsommen voor toekomstig onderhoud. In de jaren vóór 2017 zijn de ontvangen afkoopsommen via de exploitatie ten gunste van de algemene reserve gekomen. De vooruitbetaalde bedragen voor het onderhoud van de begraafplaats zijn nu in één keer uit de algemene reserve gehaald en alsnog ten gunste gebracht van de voorziening begraafplaats. Dat gaat in totaal om een bedrag van bijna € 500.000.

De opbrengst afvalstoffenheffing/reinigingrechten is gestegen door de omzetting van de opgeheven precariobelasting op leidingen. In de kadernota 2022 stelden we deze verlegging vast. Daarnaast zijn de opbrengsten verhoogd door een bijstelling voor areaalontwikkeling en een verhoging voor de toegenomen kosten van de afvalverwerking en de daling van de opbrengsten restafval.

2D Dienstverlening in het dorp

De verlaging van de lasten ontstaat door een incidentele opname in 2021 van een bedrag van € 137.000 voor inhuur en voor software voor de implementatie van de Omgevingswet. Dat bedrag komt in 2022 niet meer voor.

2E Grondexploitaties

Binnen de grondexploitaties ontstaat het verschil door de afwikkeling van projecten. Zo verwerkten we in de begroting voor 2022 dat we de grondexploitaties Amaliaplein, De Driemaster en Bospoort Zuid afsluiten. Het resultaat van deze grondexploitaties voegen we toe aan de reserve. Voor meer informatie verwijzen we naar paragraaf 7 Grondbeleid.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 2 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Bouw- en grondexploitaties	Toevoeging	611	0	1.300	24	0	0
	Onttrekking	-9.275	-165	-155	-40	-40	-40
Saldo		-8.664	-165	1.146	-16	-40	-40
Egalisatiereserve omgevingsvergunning	Toevoeging	70	106	0	0	0	0
	Onttrekking	-153	0	0	0	0	0
Saldo		-83	106	0	0	0	0
Egalisatiereserve reiniging	Toevoeging	216	157	65	47	35	24
	Onttrekking	-484	-354	-292	-277	-262	-247
Saldo		-268	-197	-227	-230	-228	-224
Implementatiekosten omgevingswet	Toevoeging	95	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-154	-158	0	0	0	0
Saldo		-59	-158	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Integraal Beheer	Toevoeging	263	175	0	0	0	0
	Onttrekking	-332	-226	-252	-259	-259	-254
Saldo		-69	-51	-252	-259	-259	-254
Reserve Duurzaamheid	Toevoeging	142	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-50	-395	-54	0	0	0
Saldo		92	-395	-54	0	0	0
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 2		-9.051	-860	612	-506	-527	-517

De informatie over de stortingen en onttrekkingen staat in de financiële begroting, onderdeel F: Reserves.

Programma 3: Bestuur en organisatie van Leiderdorp

3A: Bestuur

Inleiding

We willen dat Leiderdorp een vitale samenleving blijft. Dit stimuleren wij door te inspireren, te ondersteunen en ruimte te geven aan de kennis, betrokkenheid en het oplossend vermogen in de samenleving. Wij streven naar tevreden inwoners die zich uitgenodigd voelen om te participeren. We vinden het de normaalste zaak van de wereld om inwoners, instellingen en ondernemers actief te betrekken bij het oplossen van gemeentelijke opgaven. We willen zelfs verdergaan en de opgaven en vraagstukken eerst samen ophalen en vervolgens samen oppakken, als gelijkwaardige partners. We benutten de aanwezige kennis, energie en talenten echt.

Doel	Rekening houdend met het coalitieakkoord is het beleid in hoge mate gericht op een actieve rol van inwoners, maatschappelijke instellingen en bedrijven: gemeenten, inwoners, maatschappelijke instellingen en bedrijven trekken samen op om beleidsdoelstellingen te verwezenlijken en uit te voeren
SMART doel	1. De inwoners, instellingen en ondernemers zijn tevreden over de samenwerking met de gemeente.
Activiteiten 2022	1.1 We verbeteren de dienstverlening.
	1.2 We vergroten de verbinding met de inwoners.
	1.3 We vergroten het eigenaarschap van onze medewerkers.
	1.4 We analyseren de burgerpeiling en voeren verbeterpunten door.

Wat willen we bereiken?

1. De inwoners, instellingen en ondernemers zijn tevreden over de samenwerking met de gemeente

We willen dat onze inwoners tevreden zijn en zich uitgenodigd voelen om te participeren. Onze organisatievorm is flexibel en gericht op ontwikkeling. Dat biedt ruimte om verbeteringen snel door te voeren. We leren met elkaar steeds beter de verbinding met de inwoners te maken. Zo geven we onze inwoners meer en meer de ruimte en het vertrouwen om mee te doen. Op deze manier verbeteren we de dienstverlening continu.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We verbeteren de dienstverlening

De inwoners waarderen onze dienstverlening met een 7,2. Dat is hoger dan in voorgaande jaren (7,0). Om de tevredenheid van de inwoners te vergroten gaan we in 2022 verder met het optimaliseren van onze systemen en werkprocessen. Zodat we onze servicenormen beter kunnen monitoren, bewaken en sturen. We begeleiden onze medewerkers, bijvoorbeeld door instructiebijeenkomsten of opleidingen te organiseren.

Met onze nieuwe website en met eDiensten (digitale producten en diensten) verbeteren we de online dienstverlening aan onze inwoners. In 2022 breiden we het aantal eDiensten verder uit.

1.2 We vergroten de verbinding met onze inwoners

De coronapandemie heeft grote invloed gehad op de participatie van onze inwoners. We ontwikkelden nieuwe manieren om verbinding met onze inwoners te maken, bijvoorbeeld op het digitale vlak. Deze ontwikkelen wij verder door in 2022.

We zoeken uiteraard steeds de meest passende vorm om de verbinding met de inwoner te maken. Dit past ook bij de behoefte van de inwoners, zoals uit de Inwonersenquête Leiderdorp 2021 blijkt.

1.3 We vergroten het eigenaarschap van onze medewerkers

We pasten onze organisatie aan om de verbinding met de inwoner te verbeteren en het eigenaarschap van de medewerkers te vergroten. Op dit moment evalueren we deze organisatieaanpassing.

1.4 We analyseren de burgerpeiling en voeren verbeterpunten door

In 2021 voerden we de tweejaarlijkse inwonersenquête uit. Hierin stelden we gerichte vragen over de samenwerking met de gemeente. Zijn de inwoners tevreden? De antwoorden verduidelijken we waar nodig met individuele interviews. De resultaten verwerken we tot verbeterpunten voor 2022.

3B: Bedrijfsvoering

Inleiding

Bedrijfsvoering ondersteunt de gemeentelijke organisatie bij het doelmatig, doeltreffend en rechtmatig uitvoeren van gemeentelijke taken voor inwoners, bedrijven, instellingen en het bestuur.

Doel	Een effectieve, efficiënte en goed georganiseerde bedrijfsvoering			
SMART doel	1a. We ontwikkelen een robuuste en veilige informatievoorziening.	1b. We versterken de (regionale) samenwerking op bedrijfsvoeringsgebied.	2. De personele formatie is op orde.	3. We realiseren garantiebannen.
Activiteiten 2022	1a.1 We gaan door met de implementatie van het ISMS en het Privacy Programma.	1b.1 We voeren de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport 'De route naar een passende vorm van samenwerking voor de bedrijfsvoering van de Leidse regio' uit.	2.1 We brengen de huidige formatie op orde en bereiden ons voor op toekomstige taken.	3.1 We realiseren garantiebannen volgens de vastgestelde normen.

We hebben de bedrijfsvoering grotendeels bij Servicepunt71 (SP71) belegd. Dit gaat in de loop van 2022 wijzigen. SP71 voert vooralsnog de bedrijfsvoeringstaken uit op het gebied van financiën, juridische zaken, HRM, ICT, inkoop en facilitaire zaken. De overige taken - control en communicatie - doen we zelf. Leiderdorp is mede-eigenaar van SP71. Binnen onze eigen organisatie is een team verantwoordelijk voor de opdrachtgeving aan SP71.

Dit subprogramma verantwoordt de totale personeelslasten van onze organisatie. Vroeger waren deze lasten onderdeel van de verschillende inhoudelijke programma's. Maar de organisatie ontwikkelt zich en de behoefte groeit om personeel flexibel te kunnen inzetten op verschillende taken en thema's. Vaste personeelsbudgetten voor de verschillende organisatieonderdelen passen niet bij deze ontwikkeling. Daarom hebben we nu één centrale post voor de personeelslasten.

Wat willen we bereiken?

1a. We ontwikkelen een robuuste en veilige informatievoorziening

In 2021 zijn we gestart met de implementatie van een proces voor informatiebeveiliging. We werken met een Information Security Management System (ISMS). Hierin leggen we nu verantwoording af over een beperkt aantal processen en applicaties van de organisatie. In 2022 voegen we meer processen en applicaties toe, inclusief een uitgebreide risico-inventarisatie van de primaire en vitale processen voor de continuïteit van de dienstverlening. We willen alle vitale processen en systemen herijken, de continuïteitsplannen actualiseren en incidenten oefenen. Dit is onderdeel van het vergroten van de weerbaarheid van de organisatie bij mogelijke cyberincidenten.

1b. We versterken de (regionale) samenwerking op bedrijfsvoeringsgebied

In 2021 hebben de regiopartners Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest en Zoeterwoude en Servicepunt71 een onderzoek gedaan. We hebben gekeken of de huidige manier van samenwerken op bedrijfsvoeringsgebied nog recht doet aan de verwachtingen van de deelnemers. Dit resulteerde in het onderzoeksrapport 'De route naar een passende vorm van samenwerking voor de bedrijfsvoering van de Leidse regio'. De colleges van de regiopartners hebben dit rapport

vastgesteld, samen met een marsroute voor de verdere uitwerking. Uiteraard met inachtneming van de wensen en bedenkingen die de raden van diezelfde regiopartners hebben geuit.

2. De personele formatie is op orde

Leiderdorp wil taken op een goede en doelmatige wijze uitvoeren. We krijgen een aantal extra taken en opgaven. We houden rekening met de uitkomsten van de evaluatie van onze organisatieontwikkeling. We streven naar een passende formatie voor de uitvoering van alle taken.

3. We realiseren garantiebanen

In het sociaal akkoord van 13 april 2013 legden het kabinet en de centrale organisaties van werkgevers en werknemers afspraken vast over banen voor mensen met een arbeidsbeperking. Uiteindelijk moeten er 125.000 banen bijkomen. De marktsector neemt 100.000 banen voor zijn rekening, de overheid de overige 25.000 banen.

Wat gaan we ervoor doen?

1a.1 We gaan door met de implementatie van het ISMS en het Privacy Programma

Met de verdere implementatie van het ISMS en de uitvoering van het Privacy Programma integreren we in 2022 informatiebeveiliging en privacy verder in de werkprocessen. Zodat zowel de risico's als de effectiviteit van de (beheers)maatregelen onderdeel zijn van het dagelijks werk.

Het treffen van technische maatregelen alleen is echter niet genoeg. Medewerkers moeten zich bewust zijn van de risico's en de gevolgen van hun eigen handelen. We moeten veilig en privacybewust gedrag van medewerkers continu stimuleren, sturen en meten. In 2022 bieden we de medewerkers weer verschillende trainingen aan, via e-learning op hun werkplek, om hun kennis van informatiebeveiliging en privacy te vergroten. Het introductieprogramma voor nieuwe medewerkers besteedt specifieke aandacht aan de onderwerpen integriteit, informatiebeveiliging en privacy en het belang hiervan voor hun werk.

1b.1 We voeren de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport 'De route naar een passende vorm van samenwerking voor de bedrijfsvoering van de Leidse regio' uit

Er komt een Centrumregeling met als uitgangspunt dat we de bedrijfsvoering beleggen bij de gemeente Leiden. Het samenwerkingsverband Servicepunt71 wordt opgeheven. Er komen dienstverleningsovereenkomsten tussen de drie 'klantgemeenten' Leiderdorp, Oegstgeest en Zoeterwoude en de gemeente Leiden. Ook voeren we de activiteiten uit die volgen uit de opheffing van Servicepunt71 en de overdracht van werkzaamheden aan de gemeente Leiden.

2.1 We brengen de huidige formatie op orde en bereiden ons voor op toekomstige taken

Om de formatie op orde te brengen moeten we eerst prioriteiten stellen binnen onze doelstellingen voor de dienstverlening aan inwoners, instellingen en bedrijven, het coalitieakkoord en autonome ontwikkelingen. We moeten de formatie op orde brengen binnen de financiële kaders.

3.1 We realiseren garantiebanen volgens de vastgestelde normen

De overheid moet zorgen voor 25.000 garantiebanen. Voor Leiderdorp betekent dit dat we in 2022 5,2 garantiebanen moeten hebben in de ambtelijke organisatie. In de tabel hieronder staat het aantal gerealiseerde garantiebanen en het aantal dat we in de komende jaren moeten realiseren.

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	2019(w)	2020 (w)	2021 (w)	2022 (b)	2023 (b)	2024 (b)		
4.1 We realiseren garantiebanen volgens de vastgestelde normen	5,13	5,81		5,2	5,72	5,91		

3C: Regiozaken

Inleiding

De gemeente Leiderdorp voert haar bestuurlijke opgaven bestuurlijk zelfstandig uit. We werken samen met omliggende gemeenten en leggen verbindingen met onze maatschappelijke, bestuurlijke en private partners. Zo werken we effectief en efficiënt voor onze inwoners en maken we gebruik van kennis en kunde binnen de regio. Deze uitgangspunten staan in de toekomstvisie Leiderdorp 2025 'Samenwerken en Verbinden'. Voor het bestuurlijke deel van de toekomstvisie is samenwerking in de Leidse regio waar mogelijk en wenselijk het uitgangspunt.

Doel Regionale bestuurskracht versterken door regionale samenwerking				
SMART doel	1. Betere krachtenbundeling op de schaal van de Leidse regio.	2. Betere krachtenbundeling voor strategische onderwerpen op de schaal van Holland Rijnland.	3. Meer sturing op gemeenschappelijke regelingen waaraan Leiderdorp deelneemt.	4. Op bovenlokaal niveau bestuurlijk en ambtelijk samenwerken en op veiligheidsthema's samen optrekken met veiligheidspartners, zoals politie, veiligheidsregio, Veiligheidshuis en buurgemeenten.
	1.1 In deze bestuursperiode blijft Leiderdorp zelfstandig. Naar aanleiding van de onderzoeken over samenwerking in de regio zetten we in op een brede dialoog over dit onderwerp.	2.1 Holland Rijnland behartigt de strategische belangen die de Leidse regio overstijgen.	3.1 Leiderdorp is in elke belangrijke (strategische) groep in de regio vertegenwoordigd.	4.1 We blijven continu in verbinding en bepalen samen welke acties nodig zijn bij terugkeer van ex-gedetineerden of bij huiselijk geweld.
Activiteiten 2022	1.2 Onderwerpen op operationeel en/of tactisch niveau die het lokale belang overstijgen, werken we in eerste instantie uit op het niveau Leidse regio.		3.2 We werken verder aan het bevorderen van financiële transparantie, kwaliteitsbeoordeling en governance van de grootste gemeenschappelijke regelingen: RDOG HM, VRHM, ODWH.	4.2 We blijven continu afstemmen en samen bepalen welke acties nodig zijn na incidenten en crises, en evalueren deze.
	1.3 De raden, colleges en ambtelijke organisaties ontmoeten en spreken elkaar vanuit een inhoudelijke agenda.		3.3 Voor alle gemeenschappelijke regelingen gebruiken we het Leiderdorps regiomodel in de Leiderdorps organisatie.	4.3 We blijven continu afstemmen en samen bepalen welke acties nodig zijn bij radicalisering of aanpak van georganiseerde criminaliteit.
	1.4 Portefeuillehouders stemmen voorafgaand aan regionale vergaderingen hun standpunten over de belangrijkste onderwerpen met elkaar af.		3.4 Vertegenwoordigers van Leiderdorp in gemeenschappelijke regelingen zoeken voorafgaand aan de vergaderingen draagvlak voor hun keuzes en standpunten bij andere deelnemers.	

Wat willen we bereiken?

1. Betere krachtenbundeling op de schaal van de Leidse regio

De vijf gemeenten binnen de Leidse regio vormen samen een aaneengesloten gebied. Er komen steeds grotere opgaven op de Leidse regio af. Daarom willen we de krachten bundelen. In de toekomstvisie Leiderdorp 2025 'Samenwerken en Verbinden' legde de raad vast dat we in eerste instantie samenwerken op de schaal van de Leidse regio: samenwerking waar mogelijk en wenselijk is het uitgangspunt. In de Toekomstvisie Leidse regio 2027 'Kwaliteiten versterken, krachten verenigen', die de vijf gemeenten in de Leidse regio vaststelden, staan de gezamenlijke kwaliteiten en ambities.

2. Betere krachtenbundeling op de schaal van Holland Rijnland

Leiderdorp neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling Holland Rijnland. De Regionale Agenda 2019-2023 geeft richting aan de begrotingsafspraken en de verantwoording van Holland Rijnland. De regionale agenda benoemt maatschappelijke opgaven voor economie & leefomgeving en maatschappij waaraan samenwerking in Holland Rijnlandverband bijdraagt.

3. Meer sturing op gemeenschappelijke regelingen waaraan Leiderdorp deelneemt

Ons steeds bewust zijn van de eigen rol en taak - opdrachtgever, opdrachtnemer, eigenaar of klant - is essentieel in de aansturing van de gemeenschappelijke regelingen. We benutten momenten in de planning- en controlcyclus van de gemeenschappelijke regelingen om invloed uit te oefenen, zoals de kadernota en de begroting.

4. Op bovenlokaal niveau bestuurlijk en ambtelijk samenwerken en op veiligheidsthema's samen optrekken met veiligheidspartners, zoals politie, veiligheidsregio, Veiligheidshuis en buurgemeenten

Veiligheid houdt zich niet aan gemeentegrenzen. Om de veiligheid op alle veiligheidsterreinen zo effectief en efficiënt mogelijk te waarborgen moeten we samenwerken. De schaal waarop kan verschillen per thema.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 In deze bestuursperiode blijft Leiderdorp zelfstandig. Naar aanleiding van de onderzoeken over samenwerking in de regio zetten we in op een brede dialoog over dit onderwerp

In 2021 is het college gestart met de uitvoering van de motie 'Samenwerken in de Leidse regio: nu doorpakken!'. Deze motie werd aangenomen naar aanleiding van het onderzoek van Berenschot naar de effecten, kansen en bedreigingen van een gemeentelijke herindeling. De acties richten zich nadrukkelijk op het intensiveren van de samenwerking van de zelfstandige gemeenten. Daarvoor treedt het college in gesprek met andere gemeenten in de Leidse regio, en met inwoners, bedrijven en andere stakeholders binnen de gemeente Leiderdorp.

1.2 Onderwerpen op operationeel en tactisch niveau die het lokale belang overstijgen, werken we in eerste instantie uit op het niveau Leidse regio

Voor Leiderdorp vormt de Leidse regio de basiscoalitie voor samenwerking, voor bestaande en voor nieuwe onderwerpen. Om in bredere samenwerkingsverbanden meer impact te hebben, spreken we als Leidse regio waar mogelijk met één mond.

1.3 De colleges, raden en ambtelijke organisaties ontmoeten en spreken elkaar vanuit een inhoudelijke agenda

Raadsleden, portefeuillehouders en ambtenaren ontmoeten elkaar regelmatig in regionaal verband.

Binnen gemeenschappelijke regelingen zoals Holland Rijnland, convenanten zoals Economie071, andere

samenwerkingsverbanden, verbonden partijen en op maatschappelijke thema's zetten we ons gezamenlijk in om ambities te realiseren.

1.4 Portefeuillehouders stemmen voorafgaand aan regionale vergaderingen hun standpunten over de belangrijkste onderwerpen met elkaar af

Er vinden regelmatig portefeuillehoudersoverleggen plaats. In Leidse regio-verband organiseren portefeuillehouders voorafgaand aan regionale vergaderingen afstemming over belangrijke onderwerpen.

2.1 Holland Rijnland behartigt de strategische belangen die de Leidse regio overstijgen

In de Regionale Agenda Holland Rijnland 2019-2023 staat per opgave wat de rol van het samenwerkingsverband Holland Rijnland is: beleidsvorming, platformfunctie en kennisdeling, uitvoering of project- en programmamanagement. Ook behartigt Holland Rijnland regionale belangen aan overlegtafels op provinciaal niveau, Zuidvleugelniveau en metropool- of Randstadniveau. Daarnaast is Holland Rijnland in een aantal gevallen aanspreekpunt namens de regio voor andere overheden of partijen.

3.1 Leiderdorp is in elke belangrijke (strategische) groep in de regio vertegenwoordigd

We volgen bestuurlijke ontwikkelingen nauwlettend en zetten actief in op sturing als het belang van Leiderdorp erom vraagt. Het college stemt strategisch af over de bekleding van bestuursfuncties in regionale samenwerkingsverbanden. Ook met het oog op de extra bestuurlijke en ambtelijke inzet die bestuursfuncties vragen.

3.2 We werken verder aan het bevorderen van financiële transparantie, kwaliteitsbeoordeling en governance van de grootste gemeenschappelijke regelingen: RDOG HM, VRHM, ODWH

Waar mogelijk nemen we zitting in de auditcommissies. Bij de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen benadrukken we steeds dat het beleid leidend moet zijn en dat de financiën het beleid volgen. Ook benadrukken we het belang van transparantie en een goede financiële onderbouwing.

3.3 Voor alle gemeenschappelijke regelingen gebruiken we het Leiderdorps regiomodel in de Leiderdorps organisatie

Het Leiderdorps regiomodel is een manier van werken die invloed uitoefenen, sturen, toezicht houden en verantwoording afleggen zo goed mogelijk in praktijk brengt. Onderdelen zijn het adviesproces en het gebruik van annotatieformats. Verder draagt het regiomodel bij aan eenduidigheid in de advisering en aan uitwisseling met andere regiogemeenten om belangen en standpunten af te stemmen.

3.4. Vertegenwoordigers van Leiderdorp in gemeenschappelijke regelingen zoeken voorafgaand aan de vergaderingen draagvlak voor keuzes en standpunten bij andere deelnemers

Een krachtige coalitie kan tijdens vergaderingen meer bereiken als ze met één standpunt naar buiten treedt. De delegaties van de Leidse regiogemeenten treffen elkaar voorafgaand aan de vergaderingen van het algemeen bestuur Holland Rijnland. Ook is het een goed gebruik om moties en amendementen met elkaar te delen.

4.1 We blijven continu in verbinding en bepalen samen welke acties nodig zijn bij terugkeer van ex-gedetineerden of bij huiselijk geweld

Op dit moment werken we in het Veiligheidshuis op meerdere gebieden goed samen met verschillende partijen. Om de terugkeer van een ex-gedetineerde zo goed mogelijk te laten verlopen, analyseren we zijn of haar situatie van tevoren. Inkomen, onderdak en dagbesteding helpen bij het voorkomen van recidive, maar ook hulpverlening kan een bijdrage leveren. In het Veiligheidshuis stemmen we zaken vooraf met elkaar af.

4.2 We blijven continu afstemmen en samen bepalen welke acties nodig zijn na incidenten en crises, en evalueren deze
Ook de crisisorganisatie is een innige samenwerking met Leiden, Oegstgeest en Zoeterwoude. Ambtenaren van alle vier gemeenten voeren piketdiensten uit en ook in de koude fase vindt structureel overleg plaats. Zo werken we aan het samen zo goed mogelijk voorbereid zijn op crises.

4.3 We blijven continu afstemmen en samen bepalen welke acties nodig zijn bij radicalisering of aanpak van georganiseerde criminaliteit

We pakken verschillende soorten criminaliteit samen aan. Op het niveau van Hollands Midden, maar als het om radicalisering gaat ook op (politie-)eenheidsniveau. Op verschillende niveaus vindt afstemming en samenwerking plaats.

Waar staat je gemeente

Sinds 2017 nemen we beleidsindicatoren op in de programmabegroting en de jaarrekening. Zo is het makkelijker om gemeenten met elkaar te vergelijken. De voor dit programma relevante indicatoren staan in de tabel hieronder. De peildatum is 1-9-2021, de gegevens komen van www.waarstaatjegemeente.nl. In de tabel staan de cijfers van Leiderdorp en het landelijk gemiddelde. De beleidsindicatoren zijn een aanvulling op de prestatie-indicatoren in de subprogramma's.

Progr.	Indicator	eenheid	periode	Leiderdorp	Nederland	Bron
3	Misdrijven - Winkeldiefstallen	per 1.000 inwoners	2020	x	x	CBS - Diefstallen
3	Misdrijven - Gewelddsmisdrijven	per 1.000 inwoners	2020	2,6	4,6	CBS - Criminaliteit
3	Misdrijven - Diefstallen uit woning	per 1.000 inwoners	2020	x	x	CBS - Diefstallen
3	Misdrijven - Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	per 1.000 inwoners	2020	4,3	6,2	CBS - Criminaliteit
3	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2022	5,18	NNB	Eigen gegevens
3	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2022	5,13	NNB	Eigen gegevens
3	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2022	502	NNB	Eigen begroting
3	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2022	2%	NNB	Eigen begroting

Wat mag het kosten?

3 Bestuur en organisatie Leiderdorp bedragen x € 1.000,-		Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Meerjarenraming		
					2023	2024	2025
3A Bestuur	Lasten	1.634	1.558	1.599	1.573	1.573	1.573
	Baten	-39	0	0	0	0	0
Saldo		1.595	1.558	1.599	1.573	1.573	1.573
3B Bedrijfsvoering	Lasten	8.956	9.228	9.168	9.172	9.243	9.254
	Baten	-109	-176	-61	-10	-10	-10
Saldo		8.847	9.052	9.107	9.163	9.234	9.245
3C Regiozaken	Lasten	2.712	2.821	2.784	2.169	2.169	2.169
	Baten	-210	-194	-171	0	0	0
Saldo		2.502	2.627	2.614	2.169	2.169	2.169
Programma	Lasten	13.302	13.607	13.552	12.914	12.985	12.996
	Baten	-358	-370	-232	-10	-10	-10
Saldo van baten en lasten		12.945	13.237	13.320	12.904	12.975	12.986
Reserves	Toevoeging	0	200	100	0	0	0
	Onttrekking	-114	-85	0	0	0	0
Mutaties reserves		-114	115	100	0	0	0
Resultaat		12.830	13.352	13.420	12.904	12.975	12.986

Verklaring 2022 ten opzichte van 2021 > € 50.000

3A Bestuur

De toename van het budget is een gevolg van een verhoging met € 25.000 voor de jaarlijkse kosten van de devices voor raadsleden en een incidenteel budget van € 25.000 voor de gemeenteraadsverkiezingen.

3B Bedrijfsvoering

De toename van de kosten bedrijfsvoering valt lager uit dan we op basis van de loonindexering van 2,0% hadden verwacht. Dat komt doordat in het budget 2021 incidenteel € 127.000 voor inhuur was opgenomen.

3C Regiozaken

Er zijn geen noemenswaardige wijzigingen in het budget.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 3 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Bedrijfsvoering	Toevoeging	0	200	100	0	0	0
	Onttrekking	-114	-85	0	0	0	0
Saldo		-114	115	100	0	0	0
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 3		-114	115	100	0	0	0

De informatie over de stortingen en onttrekkingen staat in de financiële begroting, onderdeel F: Reserves.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemeen

Inleiding

De uitvoering van de plannen in de drie programma's kost natuurlijk geld. De algemene dekkingsmiddelen omvatten de algemene inkomsten van de gemeente. We volgen hier de indeling die het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voorschrijft.

Wat willen we bereiken?

Een degelijk financieel beleid

Een degelijk financieel beleid is een randvoorwaarde voor het uitvoeren van de plannen. Ons beleid heeft de volgende uitgangspunten:

- De begroting is in meerjarenperspectief structureel en reëel in evenwicht. Structurele lasten dekken we met structurele baten.
- Nieuw beleid dekken we door oud beleid te schrappen en bezuinigingen vanuit het Rijk voeren we altijd door in het programma of beleidsveld waar het om gaat.
- We kaderen het budget voor het sociaal domein in. Zodat geld voor de zorg ook daadwerkelijk naar zorg gaat.
- Meevallers vallen vrij aan de algemene reserve, tegenvallers dekken we binnen het programma. Er zijn enkele uitzonderingen. Dan is het uitgangspunt dat we de mee- en tegenvallers verrekenen met speciale reserves en voorzieningen.
- We verhogen de lokale lasten - zoals ozb en afvalstoffenheffing - jaarlijks met de inflatiecorrectie. Uitzondering is de jaarlijkse extra verhoging van de rioolheffing volgens het Integraal Waterketenplan (IWKp). Deze extra verhoging is voor toekomstige vervangingsinvesteringen.
- De ratio weerstandsvermogen valt in klasse C (voldoende) of hoger.

Wat gaan we ervoor doen?

Kadernota

In de kadernota schetst het college de ontwikkeling van het financieel meerjarenbeeld. Het college doet zo nodig voorstellen om het financieel meerjarenbeeld sluitend en in evenwicht te krijgen en te houden. De kadernota is richtinggevend voor de uitwerking van de begroting. De financiële positie van deze begroting gaat verder in op de mate waarin de begroting structureel en reëel sluitend is.

Belastingen

De nieuwe belastingverordeningen met de bijbehorende tarieventabellen 2022 leggen we uiterlijk in de raadsvergadering van december 2021 voor besluitvorming voor. Ons uitgangspunt is dat de opbrengsten trendmatig stijgen. De voorwaarde is dat de tarieven niet meer dan kostendekkend zijn. Uiteraard houden we rekening met areaalontwikkelingen en de wettelijke maxima.

In 2022 vervalt de precariobelasting op leidingen. Ter compensatie verhogen we de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Deze verlegging hebben we in de financiële kadernota toegelicht en vastgesteld. Daarnaast verhogen we

het tarief voor de afvalstoffenheffing ter compensatie van de extra kosten van de afvalverwerking en de teruglopende opbrengsten van restafval. Zoals in de raadsbrief van 11 mei 2021 staat, verlagen we de tarieven begraafplaats in 2022.

Waar staat je gemeente

Sinds 2017 nemen we beleidsindicatoren op in de programmabegroting en de jaarrekening. Zo is het makkelijker om gemeenten met elkaar te vergelijken. De voor dit programma relevante indicatoren staan in de tabel hieronder. De peildatum is 1-9-2021, de gegevens komen van www.waarstaatjegemeente.nl. In de tabel staan de cijfers van Leiderdorp en het landelijk gemiddelde. De beleidsindicatoren zijn een aanvulling op de prestatie-indicatoren in de subprogramma 's.

Progr.	Indicator	eenheid	periode	Leiderdorp	Nederland	Bron
4	Woonlasten éénpersoonshuishouden	€	2021	799	733	COELO, Groningen
4	Woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2021	982	810	COELO, Groningen
4	Gemiddelde WOZ waarde	per € 1.000	2020	302	270	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken

Wat mag het kosten?

Algemene Dekkingsmiddelen bedragen x € 1.000,-		Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Meerjarenraming		
					2023	2024	2025
A Lokale heffingen	Lasten	484	411	289	289	289	289
	Baten	-8.093	-8.158	-7.752	-7.761	-7.759	-7.759
Saldo		-7.608	-7.747	-7.463	-7.472	-7.470	-7.470
B Algemene uitkering	Lasten	0	0	0	0	0	0
	Baten	-36.120	-38.851	-39.936	-38.875	-38.966	-39.261
Saldo		-36.120	-38.851	-39.936	-38.875	-38.966	-39.261
C Dividend	Lasten	20	20	10	10	10	10
	Baten	-710	-687	-688	-776	-776	-776
Saldo		-690	-666	-679	-767	-767	-767
D Saldo financiering	Lasten	15	-14	18	-15	-100	-166
	Baten	-1	0	0	0	0	0
Saldo		14	-14	18	-15	-100	-166
E Overige algemene dekkingsmiddelen	Lasten	266	-1	0	0	0	0
	Baten	-520	-107	0	-663	0	0
Saldo		-255	-108	0	-663	0	0
Programma	Lasten	784	417	316	283	198	133
	Baten	-45.443	-47.803	-48.376	-48.075	-47.502	-47.797
Saldo van baten en lasten		-44.659	-47.386	-48.060	-47.792	-47.304	-47.664
Reserves	Toevoeging	9.931	1.447	1.077	996	179	115
	Onttrekking	-2.879	-2.172	-1.852	-699	-1.132	-929
Mutaties reserves		7.052	-726	-775	297	-952	-814
Resultaat		-37.607	-48.112	-48.835	-47.494	-48.256	-48.478

Verklaring 2022 ten opzichte van 2021 > € 50.000

A Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is

De lasten van de lokale heffingen nemen in 2022 verder af. Dat komt doordat we geen kosten meer hebben voor de overgang van de belastingtaken naar de BSGR. Die lasten waren incidenteel in 2020 en 2021. De daling van de belastingopbrengsten komt doordat de precarioheffing op leidingen is vervallen. De baten komen in de begroting 2022 terug als afvalstoffenheffing en rioolheffing.

B Algemene uitkering

De algemene uitkering neemt toe met € 2,6 miljoen. De ontwikkelingen in de algemene uitkering hebben we in de raadsbrieven over de meicirculaire en de nagekomen ontwikkelingen algemene uitkering al apart toegelicht. Naast de

jaarlijkse prijsontwikkeling van € 501.000, de toename volgens de meicirculaire van € 367.000 en enkele taakmutaties wordt de toename vooral veroorzaakt door de compensatie voor de toegenomen kosten van jeugdzorg (€ 1.659.000).

E Overige algemene dekkingsmiddelen

De lasten op dit onderdeel voor 2021 is het budget voor extra corona-uitgaven. Dat budget vormden we uit de in 2021 ontvangen steunpakketten van het Rijk. In 2022 komt dat budget niet meer voor. De baten op dit onderdeel zijn de opbrengst van de verkoop van accommodaties, zoals we deze inboekten bij de bezuinigingsmaatregelen van 2020.

VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING bedragen x € 1.000,-		Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Algemene reserve	Toevoeging	7.552	481	35	44	34	0
	Onttrekking	-812	-714	-497	0	0	0
Saldo		6.740	-233	-462	44	34	0
Egalisatie exploitatielasten AD	Toevoeging	387	363	68	731	68	68
	Onttrekking	-1.094	-1.458	-1.140	-508	-496	-531
Saldo		-707	-1.096	-1.073	223	-429	-464
Behoedzaamheidsres.Uitk.Gemeentefonds	Toevoeging	1.992	603	975	222	78	48
	Onttrekking	-974	0	-215	-191	-635	-398
Saldo		1.019	603	760	30	-557	-351
VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING		7.052	-726	-775	297	-952	-814

De informatie over de stortingen en onttrekkingen staat in de financiële begroting, onderdeel F: Reserves.

Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Algemeen

Overhead

Op 5 maart 2016 wijzigde het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor provincies en gemeenten. In het besluit staan specifieke regels voor de overhead. Een apart overzicht van de kosten van de overhead is bijvoorbeeld verplicht (artikel 8, eerste lid, onderdeel c van het BBV). Het doel van de gewijzigde regels is meer inzicht krijgen in de totale overheadkosten van de hele organisatie.

In de begroting rekenen we directe kosten zoveel mogelijk toe aan de taakvelden. Deze directe kosten komen vooral terug in de programma's 1, 2 en 3.

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de overheadkosten. Dat zijn:

- kosten die ondersteunend en niet direct dienstbaar zijn aan de externe klant of het externe product;
- kosten voor sturende taken van hiërarchisch leidinggevend (onder andere de loonkosten).

De definitie van overheadkosten is: 'overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'.

Daarmee bestaat de overhead in elk geval uit de kosten voor:

- leidinggevend in het primair proces (hiërarchisch);
- financiën, toezicht en controle op de eigen organisatie;
- personeel & organisatie/HRM;
- inkoop, inclusief aanbesteding en contractmanagement;
- interne en externe communicatie met uitzondering van klantcommunicatie;
- bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- informatievoorziening en automatisering (ICT);
- facilitaire zaken en huisvesting (eigen personeel);
- documentatie en informatieverstrekking (DIV), inclusief expertiseontwikkeling en advies over de procesinrichting;
- managementondersteuning in het primair proces.

Vennootschapsbelasting

Sinds 2016 rust een vennootschapsbelastingplicht op winstgevende ondernemingsactiviteiten van de gemeente. In de begroting nemen we geen post voor vennootschapsbelasting op. We verwachten namelijk dat we niet gaan afdragen, met uitzondering van een klein bedrag voor de heffing op de opbrengst van restafval. Het gaat om een bedrag van minder dan € 500.

Overigens kunnen we de werkelijke hoogte van de vennootschapsbelasting in 2022 pas bepalen als de cijfers en de feitelijke omstandigheden bekend zijn. Alleen ondernemingsactiviteiten binnen de gemeente komen in aanmerking voor de vennootschapsbelastingplicht. Die activiteiten moeten aan de volgende criteria voldoen:

- duurzame organisatie van kapitaal en arbeid;
- deelname aan het economisch verkeer;
- winstoogmerk of vermogenoverschotten.

Onvoorzien

De algemene post onvoorzien kunnen we niet toewijzen aan een programma en nemen we hier verplicht apart op.

Waar staat je gemeente

Sinds 2017 nemen we beleidsindicatoren op in de programmabegroting en de jaarrekening. Zo is het makkelijker om gemeenten met elkaar te vergelijken. De voor dit programma relevante indicatoren staan in de tabel hieronder. De peildatum is 1-9-2021, de gegevens komen van www.waarstaatjegemeente.nl. In de tabel staan de cijfers van Leiderdorp en het landelijk gemiddelde. De beleidsindicatoren zijn een aanvulling op de prestatie-indicatoren in de subprogramma's.

Progr.	Indicator	eenheid	periode	Leiderdorp	Nederland	Bron
5	Overhead	% van de totale lasten	2022	13%	NNB	Eigen begroting

Wat mag het kosten?

Overhead, VPB en onvoorzien bedragen x € 1.000,-		Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Meerjarenraming		
					2023	2024	2025
A Overhead	Lasten	10.038	10.444	9.850	9.502	9.504	9.499
	Baten	-285	-8	-8	-8	-8	-8
Saldo		9.752	10.436	9.843	9.495	9.496	9.491
B Vennootschapsbelasting	Lasten	-44	0	0	0	0	0
	Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo		-44	0	0	0	0	0
C Onvoorzien	Lasten	0	30	31	31	31	31
	Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo		0	30	31	31	31	31
Programma	Lasten	9.994	10.474	9.881	9.533	9.534	9.530
	Baten	-285	-8	-8	-8	-8	-8
Saldo van baten en lasten		9.708	10.466	9.874	9.525	9.527	9.522
Reserves	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-53	-40	-16	-31	0	0
Mutaties reserves		-53	-40	-16	-31	0	0
Resultaat		9.656	10.426	9.858	9.494	9.527	9.522

Verklaring 2022 ten opzichte van 2021 > € 50.000

A Overhead

De kosten van overhead nemen ten opzichte van 2021 iets toe. Belangrijkste oorzaak is de jaarlijkse indexering voor de loon- en prijsontwikkeling. Voor de organisatieontwikkeling is in 2021 een bedrag van € 200.000 opgenomen. Als mutatie wordt dit bedrag niet zichtbaar omdat in 2020 voor de extra inhuur ook een bedrag van € 200.000 is opgenomen.

VERREKENING RESERVES OVERHEAD bedragen x € 1.000,-		Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Informatiebeleidsplan	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-53	-40	-16	-31	0	0
Saldo		-53	-40	-16	-31	0	0
VERREKENING RESERVES OVERHEAD		-53	-40	-16	-31	0	0

De informatie over de stortingen en onttrekkingen staat in de financiële begroting, onderdeel F: Reserves.

Paragrafen

Paragraaf 1: Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de belastingen (volgens artikel 220 tot en met 228 van de Gemeentewet) en heffingen (volgens artikel 228a en 229 van de Gemeentewet) in Leiderdorp. Aan de orde komen de tariefontwikkelingen, de opbrengsten, de lokale lastendruk, de kostendekkendheid van belastingen en het kwijtscheldingsbeleid.

Inwoners van Leiderdorp dragen via de lokale belastingen en heffingen bij aan het welzijn, de leefbaarheid en de voorzieningen in hun dorp. De lokale belastingen en heffingen zijn een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke inkomsten.

We maken onderscheid tussen belastingen en heffingen of 'rechten'. Belastingen zijn verplichte bijdragen aan de gemeente waar geen directe tegenprestatie tegenover staat. Heffingen vraagt de gemeente als ze een van haar bezittingen ter beschikking stelt of als ze een dienst verleent aan een individu of onderneming. Ook leges vallen onder de heffingen. Dit zijn vergoedingen voor kosten die de gemeente maakt voor administratieve handelingen, zoals het geven van informatie en het verstrekken van vergunningen. We stellen de tarieven van de heffingen zo vast dat de verwachte baten de verwachte lasten niet overstijgen. Onder de lasten vallen ook toevoegingen aan voorzieningen voor noodzakelijke vervangingen van activa.

A. Overzicht van de lokale heffingen

De Belasting Samenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR) voert de belastingtaken - het opleggen en invorderen van de gemeentelijke belastingen - uit. Leiderdorp voert alleen lijkbezorgingsrechten en leges uit.

1. onroerendezaakbelastingen (ozb) (*artikel 220 t/m 220h Gemeentewet*);
2. precariobelasting (*artikel 228 Gemeentewet*);
3. toeristenbelasting (*artikel 224 Gemeentewet*);
4. rioolheffing (*artikel 228a Gemeentewet*);
5. afvalstoffenheffing en reinigingsrechten (*artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet*);
6. lijkbezorgingsrechten (*artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet*);
7. leges (*artikel 229, eerste lid aanhef en onderdeel a en b, Gemeentewet*)

B. Ontwikkelingen en actualiteit

Precariobelasting op kabels en leidingen

Op 21 maart 2017 nam de Eerste Kamer het wetsvoorstel aan tot afschaffing van precariobelasting op nutsbedrijven. Gemeenten kunnen tot 1 januari 2022 gebruikmaken van de overgangsregeling. In de raadsvergadering van 26 juni 2017 stelde de raad drie uitgangspunten vast voor het wegvallen van deze opbrengst:

- We mogen de verlaging van de lasten van onze burgers en bedrijven door het wegvallen van de precariobelasting op kabels en leidingen verleggen naar één of meer andere lokale heffingen.
- We voeren de afschaffing van de precariobelasting op kabels en leidingen én de verlegging naar andere lokale heffingen in 2022 in één keer uit.
- We voeren de verlegging naar andere lokale heffingen voor burgers en bedrijven in principe lastenneutraal door. Randvoorwaarde is dat heffingen niet meer dan 100% kostendekkend mogen zijn.

Overeenkomstig deze uitgangspunten heeft de raad met de vaststelling van de financiële kadernota 2022-2025 besloten de precarioheffing over te hevelen naar de afvalstoffenheffing en voor een klein deel naar de rioolheffing voor niet-woningen.

Kostendekkendheid

De paragraaf lokale lasten moet inzicht geven in de mate van kostendekkendheid van heffingen. De totale opbrengsten mogen immers niet hoger zijn dan de totale lasten. Het BBV schrijft voor hoe we dit moeten doen. Om de totale lasten te bepalen, rekenen we de overhead toe volgens de verdeelsleutels die de raad in de financiële verordening 2018 vaststelde. De standaardverdeelsleutel voor de toerekening van de overhead is de 'loonsom per taakveld'. Uitzondering is de rioolheffing. Daarvoor is de verdeelsleutel de 'omvang per taakveld'. Sinds 2017 geldt een expliciete definitie van overhead van de wetgever.

De gemeente streeft naar kostendekkende tarieven voor de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Dat wil zeggen dat de opbrengsten de toerekenbare kosten volledig dekken. Daarbij streven we naar een dekkingsgraad van 95% tot 100%. Die marge hanteren we met het oog op de wettelijke bepaling dat tarieven niet meer dan kostendekkend mogen zijn. Relatief kleine wijzigingen in de lasten of baten kunnen bij een maximale dekkingsgraad van 100% al snel leiden tot een verplichte aanpassing in de tarieven.

C. Beleid lokale heffingen (tarieven)

Algemeen

In het coalitieakkoord 2020-2022 staat dat we de lokale lasten (ozb, afvalstoffenheffing) jaarlijks met de inflatiecorrectie verhogen. Uitzondering is de jaarlijkse extra verhoging van de rioolheffing voor toekomstige vervangingsinvesteringen. Dit staat in het Integraal Waterketenplan (IWKp).

Volgens deze beleidslijn verhogen we de ozb, afvalstoffenheffing, rioolheffing, precariobelasting, toeristenbelasting en leges met de vastgestelde inflatiecorrectie van 1,7%. Waar nodig houden we rekening met de 100% dekkingsnorm en de wettelijke maximumtarieven. De definitieve tariefvaststelling vindt plaats in de raad van december 2021. Dan besluit de raad tot vaststelling van de geactualiseerde belastingverordeningen 2022.

Ozb

We verhogen de ozb-opbrengst in 2022 trendmatig. Wat dat betekent voor de hoogte van de tarieven is onder andere afhankelijk van de waardeontwikkeling van woningen en niet-woningen. Voor de precieze ozb-tarieven voor woningen en niet-woningen gebruiken we de meest recente WOZ-waarden. Dat is dus na afronding van de WOZ-waarderingsprognoses.

Beleidsmatige ontwikkeling waardering onroerende zaken

Bewoners kunnen via een digitaal loket eenvoudig de WOZ-waarden van woningen in bijvoorbeeld hun straat of wijk opvragen en vergelijken. Zo krijgen ze meer inzicht in de waardeverhouding tussen de eigen woning en die van anderen. En kunnen ze de WOZ-waarde beter en eenvoudiger dan nu controleren. Een transparante WOZ-waarde draagt bij aan de kwaliteit, en daarmee de acceptatie, van deze waarde. Op termijn kan dit leiden tot minder bezwaar- en beroepschriften. In eerste instantie houden we echter rekening met een stijging van het aantal vragen en bezwaren.

Herwaardering onroerende zaken

De BSGR voert de jaarlijkse herwaardering van alle onroerende zaken in Leiderdorp uit. De waardepeildatum ligt één jaar voor het kalenderjaar waarop de waarde betrekking heeft. Dit betekent dat we voor de waardering 2022 uitgaan van de waarde van de onroerende zaken op 1 januari 2021. Dit is wettelijk zo bepaald.

Precariobelasting en toeristenbelasting

We verhogen de tarieven met 1,7%.

Rioolheffing

Het tarief voor de rioolheffing woningen berekenen we op basis van één, twee of meer dan tweepersoonshuishouden. Voor de niet-woningen gaan we uit van elke volle eenheid per m3 waterverbruik. In het Integraal Waterketenplan (IWKp) 2019-2023, dat de raad op 4 maart 2019 vaststelde, staat dat de tarieven per jaar 3% extra stijgen. Dit is nodig om ook in de toekomst de vervangingen van de riolering te kunnen betalen. Daarnaast geldt de 1,7% inflatiecorrectie. Tot slot verhogen we de opbrengst met € 22.000 in verband met de afschaffing van de precario op leidingen. Dit bedrag uit zich in een verhoging van de tarieven voor de niet-woningen.

In 2022 komt de dekkingsgraad uit op 95%. Dat is een kleine daling vergeleken met 2021 (97%). Dat komt doordat vanuit de organisatie meer capaciteit is toegerekend aan de uitvoering van deze taak. De dekkingsgraad valt binnen de beoogde dekking van 95% tot 100%.

Kostendekking rioolheffing	Bedrag in euro's	Percentage
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	1.494.690	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	-22.597	
Netto kosten taakveld	1.472.093	
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
Overhead inclusief (omslag)rente	227.771	
Btw	233.511	
Totale kosten	1.933.374	100%
Opbrengst heffingen		
Dekking	-1.834.865	95%

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

Ook de tarieven voor de afvalstoffenheffing en reinigingsrechten verhogen we met 1,7%. We rekenen daarnaast de hogere kosten van afvalinzameling, de lagere opbrengsten van restafval en de overheveling van de precarioheffing naar de afvalstoffenheffing door. Hierdoor neemt de afvalstoffenheffing incidenteel toe met een hoger percentage dan gebruikelijk. Vergeleken met 2021 neemt de dekkingsgraad, zoals verwacht, substantieel toe van 75% naar 91%. Deze dekkingsgraad blijft iets achter bij de beoogde dekking van 95% tot 100%. Ter compensatie van deze lagere dekkingsgraad besloten we om in 2022 een structurele onttrekking van € 292.500 ten laste van de egalisatiereserve reiniging te brengen. Die onttrekking staat gelijk aan een dekking van ruim 5% zodat we de beoogde dekking toch realiseren.

Kostendekking afvalstoffenheffing en reinigingsrechten	Bedrag in euro's	Percentage
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	3.833.459	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	-197.696	
Netto kosten taakveld	3.635.763	
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
Overhead inclusief (omslag)rente	1.330.551	
Btw	495.752	
Totale kosten	5.462.066	100%
Opbrengst heffingen		
Dekking	-4.951.863	91%

Lijkbezorgingsrechten

In 2019 besloten we de tarieven voor deze heffing de komende vijf jaar niet met de inflatie te verhogen. In 2021 namen we aanvullende maatregelen om de tarieven verder te verlagen. In de raadsbrief van 11 mei 2021 over de tarieven en de dekkingsgraad begraafplaats hebben wij onze voornemens uiteengezet. We verlagen de tarieven en de financiële effecten van ons voorstel (dekking uit de voorziening afkoopsommen onderhoud na een aanvulling vanuit de algemene reserve) voerden we in deze begroting door.

Ondanks deze maatregelen neemt de dekkingsgraad van deze heffing in vergelijking met 2021 van 61% toe naar 78%. De oorzaak van deze stijging is van technische aard. Bij de bepaling van de dekkingsgraad van de verschillende heffingen wordt standaard een correctie voor de btw meegenomen. De btw op de exploitatie van de begraafplaats is echter als kostenverhogend aangemerkt. Daardoor voerden we deze kosten in feite dubbel op. Deze omissie hebben we bij de berekening voor 2022 hersteld.

Voor deze heffing realiseren we de beoogde dekkingsgraad niet. Dat streven we ook niet na. In de raadsbrief hebben we geconstateerd dat de dekkingsgraad zich verhoudt tot die van (vrijwel) alle gemeentelijke begraafplaatsen.

Kostendekking lijkbezorgingsrechten	Bedrag in euro's	Percentage
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	338.985	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	-77.481	
Netto kosten taakveld	261.504	
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
Overhead inclusief (omslag)rente	111.050	
Btw	-	
Totale kosten	372.554	100%
Opbrengst heffingen		
Dekking	-290.551	78%

Leges Titel I, II en III

Volgens de Gemeentewet moeten we in de begroting 2022 ook de kostendekkendheid van de leges vaststellen, op basis van de geraamde baten en lasten. De geraamde baten mogen niet hoger zijn dan de geraamde lasten. Anders gezegd: we mogen geen 'winst' maken op de diensten en producten die wij aanbieden (zie artikel 229b, lid 1, van de

Gemeentewet). In het algemeen geldt dat we de (leges)tarieven trendmatig verhogen met 1,7% en vervolgens naar beneden afronden op € 0,05. De wettelijke tarieven van onder andere reisdocumenten, rijbewijzen en de Wet op de kansspelen verhogen we niet. Dit is wettelijk niet toegestaan.

Om de kostendekkendheid te bepalen deelden we de directe uren en de materiële kosten van de vakafdeling toe aan de producten. Uiteraard hebben we ook rekening gehouden met werkzaamheden die niet bij de leges horen. Denk aan kosteloze huwelijken, bezwaar en beroep en handhaving. Zo komt een zuivere juridische en financiële berekening tot stand. In de tabel hieronder splitsen we de kostendekkendheid van de leges per titel in hoofdstukken. Voor de diensten en producten waarvoor we in de begroting geen baten ramen, hebben we ook geen kostendekkendheidspercentage vastgesteld. Voorbeelden zijn de verstrekkingen uit het kiezersregister, vastgoedinformatie, bestuursstukken en prostitutiebedrijven. Dit is in lijn met de huidige rechtspraak. Een gemeente hoeft immers niet van alle diensten in de verordening en de tarieventabel afzonderlijk en op controleerbare wijze vast te leggen hoe ze de kosten raamt.

Recapitulatie kostendekkendheidstarieventabel Leiderdorp per belastingjaar 2022					
Hoofdstuk		Kosten	Waarvan de overheadcompon	Opbrengsten	Percentage
Totaal		€ 1.015.058	€ 435.464	€ 627.212	62%
TITEL I	Algemene dienstverlening	€ 437.427	€ 154.383	€ 305.019	70%
1	Burgerlijke stand	€ 48.874	€ 19.494	€ 19.006	39%
2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	€ 106.460	€ 33.144	€ 69.955	66%
3	Rijbewijzen	€ 142.941	€ 56.874	€ 128.004	90%
4	Verstrekkingen uit de Basisregistratie personen (BRP)	€ 35.632	€ 7.700	€ 34.583	97%
9	Overige publiekszaken	€ 9.946	€ 3.449	€ 12.938	130%
15	Kansspelen	€ 1.058	€ 562	€ 1.397	132%
17	Verkeer en vervoer	€ 40.339	€ 9.365	€ 21.974	54%
18	Diversen	€ 52.176	€ 23.796	€ 17.162	33%
TITEL II	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunning	€ 527.397	€ 254.402	€ 292.881	56%
2	Aanvraag vooroverleg/conceptaanvraag	€ 47.020	€ 24.972	€ 0	0%
3	Omgevingsvergunning	€ 480.377	€ 229.430	€ 292.881	61%
TITEL III	Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	€ 50.233	€ 26.678	€ 29.312	58%
1	Horeca	€ 6.103	€ 3.241	€ 5.752	94%
2	Organiseren evenementen of markten	€ 35.902	€ 19.067	€ 14.340	40%
3	Overige APV-activiteiten	€ 8.229	€ 4.370	€ 9.220	112%

De recapitulatie laat zien dat de kostendekkendheid over de hele verordening uitkomt op 62%. We maken dus geen 'winst' op de diensten en producten die wij aanbieden. We overschrijden de maximale kostendekkendheidsnorm van 100% niet. De dekkingsgraad neemt ten opzichte van 2021 af van 71% naar 62%. Die afname is het gevolg van een lagere raming van de opbrengst leges omgevingsvergunning. Dit heeft te maken met de Wet kwaliteitsborging en een toename van de kosten voor de verstrekking van omgevingsvergunningen.

Zowel binnen de titels als binnen de hoofdstukken is kruissubsidiëring toegestaan. Kruissubsidiëring is het bewust hanteren van lagere legestarieven voor de ene dienst en hogere legestarieven voor de andere dienst. Binnen Titel II, de dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning, zijn de tarieven voor bouwactiviteiten met een gering aantal vierkante meters bijvoorbeeld iets minder kostendekkend dan de tarieven voor een bouwactiviteit met een significant aantal vierkante meters. Dit is een bewuste keuze, die niet afwijkt van de landelijke tendens en ook niet onredelijk is. Zoals het BBV voorschrijft, geeft de tabel apart weer welk deel van de kosten overhead is. Het betreft een opslag op het basisuurtarief (per fte). Dit zijn onder andere de kosten voor huisvesting en de ondersteunende diensten van Servicepunt71. Dit komt overeen met de notitie overhead.

D. Opbrengsten

Het eigen belastinggebied van de gemeente omvat nu nog drie belastingsoorten (ozb, precariobelasting en toeristenbelasting) en vier heffingen (rioolheffing, afvalstoffenheffing en reinigingsrecht, lijkbezorgingsrechten en leges). De totale opbrengst in 2022 is € 15,5 miljoen.

Soort	Begroting 2021 na begr.wijz.juli	Begroting 2022	Vershil	in %
1. Onroerende-zaakbelastingen	-7.504.530	-7.666.970	162.440	2,2%
2. Precariobelasting	-594.421	-23.648	-570.773	-96,0%
3. Toeristenbelasting	-68.418	-69.581	1.163	1,7%
4. Riolheffing	-1.726.627	-1.834.865	108.238	6,3%
5. Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten	-3.907.864	-4.951.863	1.043.999	26,7%
6. Lijkbezorgingsrechten	-336.247	-290.551	-45.696	-13,6%
7. Leges Titel 1 - Algemene dienstverlening	-299.917	-303.622	3.705	1,2%
7. Leges Titel 2 - Omgevingsvergunning	-318.468	-292.881	-25.587	-8,0%
7. Leges Titel 3 - Dienstverlening overig	-25.722	-29.556	3.834	14,9%
Totaal	-14.782.214	-15.463.537	681.323	4,6%

De tabel maakt de trendmatige verhoging van 1,7% in een aantal gevallen zichtbaar. De extra verhoging van de riolheffing, afvalstoffenheffing en de verlaging van de lijkbezorgingsrechten lichtten we eerder al toe. De opbrengst leges (titel 1, 2 en 3) ramen we in 2022 op het structurele niveau met uitzondering van de leges omgevingsvergunningen die door de Wet kwaliteitsborging zijn verlaagd.

E. Lokale lastendruk

De gemeentelijke woonlasten zijn het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan ozb, riolheffing en afvalstoffenheffing. In de tabel hieronder vergelijken we de woonlasten van Leiderdorp met de woonlasten van andere gemeenten in 2021.

Vergelijking lastendruk met omliggende gemeenten in 2021

Gemeente	Woonlasten eenpersoons huishoudens	Woonlasten meerpersoons huishoudens
Katwijk	€ 648	€ 752
Leiden	€ 683	€ 944
Leiderdorp	€ 799	€ 982
Leidschendam-Voorburg	€ 728	€ 793
Oegstgeest	€ 930	€ 1096
Teylingen	€ 594	€ 614
Voorschoten	€ 1058	€ 1125
Wassenaar	€ 1081	€ 1302
Zoeterwoude	€ 834	€ 845

Vergelijking lastendruk met gemeenten met vergelijkbaar aantal inwoners in 2021

Gemeente	Inwoneraantal (2021)	Woonlasten eenpersoons huishoudens	Woonlasten meerpersoons huishoudens
Ermelo	27016	€ 859	€ 940
Gilze en Rijen	26742	€ 595	€ 621
Kaag en Braassem	27756	€ 887	€ 954
Leiderdorp	27377	€ 799	€ 982
Nieuwkoop	29144	€ 854	€ 966
Waddinxveen	30890	€ 833	€ 863
Zaltbommel	29437	€ 865	€ 880

Bron: www.coelo.nl

F. Kwijtscheldingsbeleid

Niet iedere inwoner van Leiderdorp kan de gemeentelijke belastingen betalen. Dan kunnen inwoners kwijtschelding aanvragen. Iedereen met een inkomen op bijstandsniveau en zonder vermogen kan in aanmerking komen voor kwijtschelding van de lokale lasten.

De BSGR beoordeelt de aanvragen voor kwijtschelding. De medewerkers kijken of de belastingcapaciteit van de burger inderdaad onvoldoende is om de gemeentelijke belastingen te betalen. De BSGR kan alleen kwijtschelding verlenen van de onroerendezaakbelastingen, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. In de praktijk komt vooral kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en rioolheffing voor. Om de belastingcapaciteit van een burger te berekenen, nemen ze zijn vermogen, zijn netto besteedbaar inkomen en verschillende door het Rijk vastgestelde normbedragen mee. Ook voert het inlichtingenbureau (IB) een geautomatiseerde toetsing van het recht op kwijtschelding uit. Met deze toetsing willen we de administratieve lasten voor de burgers verlagen en de afhandeltermijnen verkorten.

Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

1. Inleiding

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een 'ratio weerstandsvermogen' en afgezet tegen de algemeen geldende weerstandsnorm. Die ratio geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is om tegenvallers op te vangen zonder effecten op het voorzieningenniveau.

Weerstandscapaciteit

De middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken, vormen samen de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bestaat uit algemene reserves en de post onvoorzien. Welke componenten een gemeente precies tot de weerstandscapaciteit wil rekenen, is een politieke afweging. De afweging van Leiderdorp staat in de financiële verordening 2018.

Risicomanagement

Een risico is een mogelijke gebeurtenis met een negatief gevolg voor de organisatie. De gemeente wil de risico's die ze loopt zo veel mogelijk beheersen. Dat kan door ze structureel en op systematische wijze te identificeren, prioriteren, analyseren en beoordelen. Een goed systeem van risicomanagement stelt bestuurders en managers in staat om passende beheersmaatregelen te nemen voor risico's die het behalen van de doelstellingen van de organisatie bedreigen.

2. Risico's

Risico-overzicht

We brengen de risico's in kaart met een risicoprofiel. Dit risicoprofiel maakten we met een risicomanagementinformatiesysteem dat meerdere gemeenten gebruiken. Dit systeem brengt risico's systematisch in kaart. Vervolgens beoordelen alle teams binnen de gemeente de risico's. Gebaseerd op het beleidskader weerstandsvermogen en risicomanagement laat het overzicht hieronder de tien grootste risico's zien. Het zijn de risico's met de hoogste bijdrage - nadat een beheersmaatregel is getroffen - aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Onderaan de tabel staat het totaalbedrag voor de overige risico's.

Tabel 1: de 10 belangrijkste risico's

PRG	Risico (incl.gevolg)	Beheersmaatregel	Kans	Financieel gevolg (max) in €	Invloed
2	Als gevolg van het niet tijdig ontwikkelen/ bebouwen van kavels zullen de tijdelijke geluidschermen in 2024 moeten worden vervangen door permanente schermen.	<i>Suggestie</i> Extra verkoopinzet en/of nagaan of en hoe verkoopbeperkingen opgeheven kunnen worden (vroegtijdig overleg met RWS).	70%	1.000.000	9.42%

PRG	Risico (incl.gevolg)	Beheersmaatregel	Kans	Financieel gevolg (max) in €	Invloed
4	De hoogte van de algemene uitkering is onvoorspelbaar.	<i>Actief</i> Om dit risico te dekken hebben we de behoedzaamheidsreserve Algemene Uitkering ingesteld. Mee- en tegenvallers ten opzichte van de vastgestelde begroting verrekenen we met deze reserve. De behoedzaamheidsreserve maakt deel uit van de algemene reserves.	50%	1.500.000	6.84%
1	Project doorontwikkeling jeugdhulp. Sinds 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor jeugdhulp, tegen lagere kosten dan voorheen. De verdeling van de middelen vindt plaats via een objectief verdeelmodel. Begin 2019 presenteerde Tympaan een rapport over de omvang van de jeugdhulp in onze regio. Daaruit bleek dat in onze gemeente meer kinderen jeugdhulp ontvangen dan werd gedacht en dus ook werd berekend met het objectieve verdeelmodel. Dit betekent dus dat we meer uitgaven hebben. Sinds 2018 begroten we realistisch en worden de kosten vooraf inzichtelijk gemaakt. Omdat de middelen vanuit het Rijk niet toereikend zijn, voegen we middelen uit de sociale reserve toe aan het jeugdhulpbudget. Het project is inmiddels voortgezet als een programma. Het risico blijft bestaan dat we de komende jaren niet uitkomen met de financiën.	<i>Actief</i> Gemeenten zijn met het Rijk in gesprek over de tekorten op het jeugdhulpbudget. Daarnaast willen de gemeenten in de Leidse regio met het project doorontwikkeling jeugdhulp Leidse regio de druk op de duurdere vormen van jeugdhulp verminderen. Onder andere door de gemeentelijke toegang te verstevigen.	90%	1.000.000	5.47%
1	Stijging van maatwerkvoorzieningen door abonnementstarief wmo	<i>Actief</i> Aanscherpen toekenningsvoorwaarden, binnen mogelijkheden	90%	500.000	4.11%
3	Informatiediefstal (digitaal en papier)	<i>Actief</i> Goede beveiliging (firewall). Strenge regels voor vertrouwelijke informatie in afsluitbare papier containers <i>Actief</i> Het tijdig melden van een eventueel datalek	50%	820.000	3.72%
3	Coronapandemie. De gevolgen van de coronapandemie zijn divers. En wat de gevolgen precies zijn, hangt af de intensiteit van de pandemie en hoe lang het nog duurt. Wij zien verschillende risico's: vertraging in de uitvoering van de gemeentebegroting, gebrek aan participatie, uitval van personeel, een toename van de bijzondere bijstand, exploitatietekorten bij Sportfondsen Leiderdorp en bij sportverenigingen in het algemeen en meer.	<i>Actief</i> De door het Rijk beschikbaar gestelde middelen voor corona zetten we in om de financiële gevolgen te compenseren. Verder informeren we betrokkenen over de regelingen die de Rijksoverheid ter compensatie heeft ingesteld.	50%	750.000	3.42%

PRG	Risico (incl.gevolg)	Beheersmaatregel	Kans	Financieel gevolg (max) in €	Invloed
	Personeelstekort bij het Jeugdteam zorgt voor wachtlijsten bij de toegang. Mogelijk worden de doelstellingen hierdoor niet behaald. De extra investering die we hebben gedaan voor het realiseren van het opdracht aan het Jeugdteam levert mogelijk niet de resultaten op die we beogen.		70%	500.000	3.16%
4	Verstreckte garantstellingen voor leningen aan diverse instellingen, kunnen niet worden afgelost.	<i>Actief</i> Beleid is erop gericht dat er geen nieuwe garantstellingen zonder waarborg worden afgegeven.	10%	2.884.948	2.57%
2	De onderhoudsbudgetten zijn mogelijk op de lange termijn niet toereikend voor de instandhouding van de openbare ruimte op het door de raad vastgestelde onderhoudsniveau.	<i>Actief</i> Actualisatie IBOR	50%	500.000	2.29%
3	Regionale samenwerking verloopt moeizaam en/of uitvoerende samenwerkingsverbanden kunnen uitvallen	<i>Actief</i> 1. Strategie ontwikkelen voor afhakende gemeenten 2. Besluitvorming op gemeentelijk niveau afstemmen 3. Investeren in samenwerking en goede voorbeelden delen 4. Focus houden op gezamenlijke doelen en resultaten	10%	2.500.000	2.28%
Totaal grote risico's				11.954.948	
Overige risico's				19.811.271	
Totaal alle risico's				31.766.219	

Veranderingen in top 10 van risico's

Ten opzichte van de jaarrekening 2020 vonden twee wijzigingen plaats in de top 10:

Uit de top 10:

- Schade als gevolg van constructiefouten in kunstwerken
- Transformatie van het sociaal domein krijgt onvoldoende vorm.

In de top 10:

- De onderhoudsbudgetten zijn mogelijk op de lange termijn niet toereikend voor de instandhouding van de openbare ruimte op de door de raad vastgestelde onderhoudsniveau.
- Regionale samenwerking verloopt moeizaam en/of uitvoerende samenwerkingsverbanden kunnen uitvallen

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de vastgestelde risico's voerden we een risicosimulatie uit. Dit doen we omdat het reserveren van het maximale bedrag van € 31.766.219 voor alle risico's ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. In de simulatie gingen we uit van een zekerheidspercentage van 90%. Hieruit volgt dat het met een benodigde weerstandscapaciteit van € 7.199.241 voor 90% zeker is dat we alle eventueel optredende

risico's kunnen afdekken. Alle risico's waarvoor geen of onvoldoende beheersmaatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie bepalen samen de benodigde weerstandscapaciteit. De tabel hieronder bevat een overzicht van de meest relevante percentages en de corresponderende benodigde weerstandscapaciteit.

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Percentage	Bedrag (€)
75%	6.267.921
80%	6.515.196
85%	6.814.638
90%	7.199.241
95%	7.815.084

3. Beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit algemene reserves per 31-12-2022 en de post onvoorzien 2022.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit

Weerstand	Capaciteit (€)
Algemene reserve	8.692.160
Bouw- en grondexploitaties	4.423.338
Behoedzaamheidsreserve Gemeentefonds	2.099.595
Begroting: Onvoorziene lasten	30.772
Totale weerstandscapaciteit	15.245.865

4. Weerstandsvermogen

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, moeten we de relatie leggen tussen de financieel gekwantificeerde risico's met de bijbehorende benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten is:

Ratio weerstandsvermogen =	Beschikbare weerstandscapaciteit	=	€ 15.245.865	=	2,12
	Benodigde weerstandscapaciteit		€ 7.199.241		

De beschikbare weerstandscapaciteit is min of meer stabiel. In de begroting 2021 kwam de ratio uit op 2,22 en de jaarrekening 2020 was die ratio 2,08. Dat betekent dat de weerstandscapaciteit voorlopig ruim boven de minimaal vereiste ratio 'voldoende' uitkomt.

Tabel 4: Weerstandsnorm

Waarderingcijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	< 0.6	ruim onvoldoende

De normtabel is ontwikkeld met de Universiteit Twente. De tabel geeft een waardering aan de berekende ratio. Onze ratio valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

Uitgaande van een gelijke benodigde weerstandscapaciteit en de verwachte beschikbare capaciteit zal de ratio ook de komende jaren de kwalificatie uitstekend krijgen. Het verwachte verloop van de ratio voor de komende jaren is als volgt:

Tabel 5: Prognose meerjaren

Ratio weerstandsvermogen	Ratio	Betekenis
31-12-2022	2,12	uitstekend
31-12-2023	2,13	uitstekend
31-12-2024	2,05	uitstekend
31-12-2025	1,99	uitstekend

5. Kengetallen

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing staan vijf financiële kengetallen. Het opnemen van deze kengetallen is verplicht. Naast deze kengetallen moeten we ook een beoordeling geven van de onderlinge verhouding van deze kengetallen in relatie tot de financiële positie. De kengetallen en de beoordeling geven samen op een eenvoudige manier inzicht in de financiële positie van de gemeente. De manier waarop we de kengetallen moeten berekenen is vastgelegd in een ministeriële regeling. De VNG ontwikkelde een aantal signaalwaarden voor een grofmazige waardering van deze indicatoren. We hebben de kengetallen berekend op basis van de geprognosticeerde balans en de begroting 2020.

Tabel 5: Financiële kengetallen

Kengetallen	Realisatie	Begroting				
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1a. Netto schuldquote	41,3%	63,9%	79,1%	104,4%	130,7%	135,8%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	39,4%	62,0%	77,2%	102,4%	128,7%	133,8%
2. Solvabiliteitsratio	45,0%	37,3%	32,9%	28,5%	24,4%	23,0%
3. Grondexploitatie	-6,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
4. Structurele exploitatieruimte	1,1%	-0,5%	0,4%	-0,3%	-1,2%	-0,8%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	132,6%	132,7%	132,7%	132,7%	132,7%	132,7%

	Voldoende	Matig	Onvoldoende
Netto schuldquote	< 100	100 > < 130	> 130
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 100	100 > < 130	> 130
Solvabiliteitsratio	> 50	30 > < 50	< 30
Structurele exploitatieruimte	> 0,6	0 > < 0,6	0
Grondexploitatie		geen norm	
Belastingcapaciteit	< 100	100 > < 120	> 120

- De netto schuldquote vergelijkt de leningen van de gemeente (met aftrek van de geldelijke bezittingen) met de totale baten van de begroting. Deze indicator geeft inzicht in de mate waarin de begroting 'vastligt' voor rente en aflossing. In de ontwikkeling van de schuldquote zien we een substantiële toename sinds 2018. De oorzaak is enerzijds de 'afname' van de totale baten, omdat vanaf 2018 niet of in zeer geringe mate nog baten (en lasten) voor de grondexploitatie in de begroting voorkomen. Aan de andere kant zien we ook een toename van de voorgenomen investeringen volgens het investeringsplan, met de daaraan verbonden financieringsbehoefte. Tabel 5 presenteert ook de schuldquote gecorrigeerd voor de leningen die de gemeente heeft uitstaan; deze middelen vloeien immers op termijn terug. Hoewel beide indicatoren oplopen, scoort de gemeente Leiderdorp voor 2022 **'voldoende'**.
- De solvabiliteit geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen (balanstotaal) zijn gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen). Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totaal vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen is ten opzichte van het totale vermogen (het financiële kengetal solvabiliteitsratio), hoe gezonder de gemeente. De gemeente Leiderdorp scoort volgens de VNG-sigitaalwaarde **'matig'**. In dat licht is het belangrijk te weten dat lokale overheden de facto 'solvabiliteitsvrij' zijn en dus altijd aan de verplichtingen op lange termijn kunnen voldoen.
- Het financiële kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de investeringen in grondposities (boekwaarde) zijn ten opzichte van de jaarlijkse baten. Voor deze indicator zijn geen signaalwaarden geformuleerd. De boekwaarde op zich zegt immer niets over de mate waarin vraag en aanbod op elkaar aansluiten en in hoeverre de investeringen dus kunnen worden terugverdiend. Vanaf 31-12-2021 is dit percentage nihil omdat er dan geen boekwaarde meer is voor grondexploitaties. Paragraaf 7 brengt hier meer duidelijkheid in.

- De indicator structurele exploitatieruimte geeft aan hoe de structurele vrije ruimte (structurele baten min structurele lasten) zich verhoudt tot de totale begrotingsbaten. Dit laat zien in hoeverre de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen. Voor het begrotingstoezicht door de provincie is de structurele begrotingsruimte 'voldoende' wanneer deze groter is dan 0. Voor 2022 scoort deze indicator volgens de VNG-signaalwaarde '**matig**'.
- De indicator belastingcapaciteit drukt uit hoe de woonlasten van een meerpersoonshuishouden (ozb, afvalstoffenheffing en rioolheffing) zich verhouden tot het gewogen landelijk gemiddelde. Hoge woonlasten ten opzichte van het landelijk gemiddelde drukken uit in hoeverre de gemeente de eigen inkomsten aanspreekt en dus ook beperkt is in het verkrijgen van extra inkomsten. Woonlasten onder het landelijk gemiddelde waardeert VNG als 'voldoende', woonlasten tussen het landelijk gemiddelde en 120% als 'matig' en woonlasten hoger dan 120% als 'onvoldoende'. De woonlasten in Leiderdorp bewegen zich rond 133% van het landelijk gemiddelde. Volgens de VNG-signaalwaarden scoren we dus '**onvoldoende**'.

De indicatoren en de signaalwaarden zijn een grofmazig instrument om een uitspraak te kunnen doen over de financiële positie van een gemeente. Op basis van de signaalwaarden scoort Leiderdorp uiteenlopend van voldoende en matig tot onvoldoende. Ten opzichte van de begroting 2021 is deze score nauwelijks gewijzigd. Gelet op het uitstekende weerstandsvermogen geven deze indicatoren geen aanleiding om het beleid bij te stellen.

Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Deze paragraaf laat zien hoe we onze kapitaalgoederen beheren. De financiële verordening 2018 bepaalt dat er een actueel beleidskader onderhoud kapitaalgoederen moet zijn. Het beleidskader onderhoud kapitaalgoederen staat in de beheervisie openbare ruimte. Het beleidskader geeft aan om welke kapitaalgoederen het gaat. Informatie over de vervangingsinvesteringen staat in de financiële begroting onder hoofdstuk E: Investerings. Het verloop van de voorzieningen lichten we toe in hoofdstuk G: Voorzieningen.

Beleidskader

De beheervisie openbare ruimte is het beleidskader voor het beheer en het onderhoudsniveau van de openbare ruimte. Uitvoering van dit beleidskader moet leiden tot een bestendige situatie waarin we de kapitaalgoederen onderhouden volgens vastgestelde functionaliteit en kwaliteitsniveau. Denk aan schoon, heel en veilig. Daarbij optimaliseren we de totale kosten.

Het beleidskader voor de kapitaalgoederen bevat per kapitaalgoed:

- de werkzaamheden voor de instandhouding;
- het onderhoudsniveau uit het beeldkwaliteitsplan;
- de grootte van het areaal;
- de kosten voor de instandhouding, zoals klein en groot onderhoud en vervangingskosten;
- de huidige staat van onderhoud, zoals een technische beoordeling en toezicht van de kwaliteit;
- een scenario voor het onderhoud.

Prog.	Omschrijving beheerplan	Vastgesteld door de raad	Frequentie actualisatie	Volgende actualisatie	Voorziening	Financiële vertaling in de begroting	Achterstallig onderhoud
2	1. Beheervisie: kaders integraal beheer openbare ruimte (IBOR) (1A t/m 1F)	2014	1x per 10 jaar	2024	ja	ja	n.v.t.
2	2. Integraal Waterketenplan Leidse regio 2019-2023	2019	1x per 5 jaar	2024	ja	ja	zie IWKp
2	3. Beheerplannen kapitaalgoederen openbare ruimte 2020-2029	2019	1x per 4 jaar	2024	ja	ja	zie beheer- plannen
2	4. Accommodaties	2021	1x per 4 jaar	2025	ja	ja	n.v.t.

1. Integraal beheer openbare ruimte (IBOR)

De gemeente Leiderdorp is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Er zijn beheerplannen voor wegen, riool, water, openbare verlichting, groen, civiele kunstwerken (bruggen, kademuren, geluidsschermen), straatmeubilair, spelen, reiniging en begraafplaats. In de beheerplannen is omschreven hoe het instandhouden van de beheerelementen in de openbare buitenruimte vorm krijgt. Daarbij ligt de focus op planmatig en efficiënt werken. De beheerplannen bieden een basis om actuele beleidsthema's zoals duurzaamheid, bereikbaarheid en verstedelijking integraal af te stemmen.

A. Wegen

Gewenst kwaliteitsniveau

Onderhoud, beheer en inspecties van wegen zijn nodig om de functionaliteit en de veiligheid van de wegen te garanderen. Met een tweejaarlijkse technische kwalitatieve beschouwing brengen we de onderhoudstoestand in kaart. Zo ontstaat een kwaliteitsbeeld van het wegareaal, gebaseerd op de maatstaven van CROW. De inspectie geeft per wegvak, -type en -categorie op detailniveau inzicht in de kwalitatieve toestand van het areaal. Voor burgers en bedrijven tonen we de kwaliteit aan volgens de methode beeldkwaliteit. Leiderdorp heeft kwaliteit B. Het niveau B (basis) is het best passende kwaliteitsniveau om de openbare ruimte schoon, heel en veilig te houden binnen de financiële kaders. Naast het kwaliteitsniveau op basis van beeldkwaliteit is ook inzicht in de technische kwaliteit (via inspecties) van belang. Op basis van deze twee beschouwingen, de wensen van burgers en bedrijven en nieuwe ontwikkelingen stellen we wegenplanningen op.

Samen met de planning vanuit het Integraal Waterketenplan (IWKp) voor het rioolonderhoud en het wegenonderhoudsplan vormen de wegenplanningen de basis voor een integrale uitvoeringsplanning. De domeinen in de openbare ruimte zoals openbare verlichting, groen, water, kunstwerken en spelen, sluiten we hier op aan.

Op de doorgaande wegen met asfaltverharding gebruiken we voor de belijning thermoplastisch of slijtvast materiaal. Dit is een relatief duurzaam product. Voor belijning die niet wordt overreden en belijning op klinkerverharding kiezen we voor de veel goedkopere traditionele wegenverfbelijning.

Onderhoud, beheer en inspecties van de verkeerslichten zijn nodig om de functionaliteit, de veiligheid en de doorstroming te garanderen. Om te blijven voldoen aan het gewenste kwaliteitsniveau werken we samen met Leiden.

Wat gaan wij ervoor doen?

We pakken de projecten steeds breder en integraler op. We kijken niet alleen goed naar de technische kant, maar halen ook opgaves van 'buiten naar binnen'. Met andere woorden: inbreng vanuit de maatschappij vinden we belangrijk.

Ook thema's zoals warmtetransitie, klimaatadaptatie, mobiliteitsopgaven (zoals Leidse Ring Noord), ruimtelijke ontwikkelingen en innovatie nemen we mee.

De werkzaamheden voor de grote, integrale (her)inrichtingsprojecten bereiden we per project voor en besteden we aan. We communiceren vroegtijdig over de projecten en plannings met belanghebbenden, zoals bewoners en bedrijven.

We houden ook rekening met de participatiemogelijkheden.

We voeren jaarlijks planmatig het beheer en onderhoud uit aan diverse wegen met elementenverharding. Het jaarlijkse asfaltonderhoud bundelen we zoveel mogelijk en voeren we uit in het voorjaar, na de vorstperiode. Het regulier onderhoud aan belijning en figuraties op het wegoppervlak nemen we mee in het wegenonderhoud.

In 2022 staat de Oranjewijk/Doeskwartier op de planning. Daarnaast voeren we de Simon Smitweg (stuk tussen gemeentehuis en Engelendaal) als project uit. We gaan door met de voorbereiding voor de Leidse Ring Noord aan Leiderdorpse zijde, de Oude Spoorbaan, de vervanging van riolering in de Kerkwijk en Acacialaan. Projecten door derden, zoals KPN die glasvezel gaat uitrollen, staan ook op de planning.

B. Openbare verlichting

Gewenst kwaliteitsniveau

Leiderdorp besteedt veel aandacht aan een kwalitatief goede en duurzame openbare verlichting. Het beleidsplan openbare verlichting is gericht op een veilige, duurzame en leefbare openbare ruimte creëren in de avond en de nacht. Dit doen we door kwaliteitseisen te stellen aan de verlichting (1) en de verlichtingsinstallatie (2).

1. Voor de kwaliteitseisen aan de verlichting sluiten we aan bij de Nederlands Praktijkrichtlijnen Openbare Verlichting (NPR13201). Zo zorgt de gemeente voor duurzame en kwalitatief goede verlichting.

2 Voor de kwaliteitseisen aan de verlichtingsinstallatie hanteren we CROW beeldkwaliteitsniveau B. Zo zorgen we dat installatie ook de uitstraling heeft in de openbare ruimte die bij een kwalitatief goede verlichting past.

Wat gaan wij ervoor doen?

Verlichting maakt onlosmakelijk onderdeel uit van de openbare ruimte. Wij passen in ons beheer het 'Integraal Beheerplan Openbare Ruimte' (IBOR) toe. Door samen met andere disciplines (wegen, riool, groen) de beheer- en onderhoudswerkzaamheden af te stemmen maken we minder kosten. Het leidt ook tot minder overlast voor bewoners en een hogere tevredenheid.

Wij zetten de komende jaren flink door met de vervanging van oude gasontladingslampen door moderne en duurzame ledverlichting. Onze ambitie is dat eind 2022 meer dan 20% van de lichtpunten in de openbare ruimte uit ledverlichting bestaat. Zo wordt de openbare ruimte beter verlicht en besparen we tegelijkertijd energie.

Op een aantal plekken zetten wij komend jaar slimme en bewezen technologie in die licht op maat ondersteunt: alleen licht waar en wanneer nodig en donker waar en wanneer het kan. Afgelopen jaar hebben we bijvoorbeeld langs het fietspad van de Persant Snoepweg ledarmaturen met een detectie-unit geplaatst. Deze worden in de avond en nacht gedimd en schalen alleen op als er een fietser of voetganger voorbijkomt. Hiermee kunnen we meer dan 50% energie besparen ten opzichte van het reguliere verbruik van deze lichtpunten.

Wij hanteren voor de verlichting een duurzaam inkoopbeleid waarin C2C wordt gehanteerd: toepassing van duurzame materialen. Dit past bij onze ambitie en leidt tot minder (jaarlijkse) kosten.

C. Civiele kunstwerken

Gewenst kwaliteitsniveau

Onderhoud, beheer en inspecties van civiele kunstwerken - houten en betonnen bruggen - zijn nodig om de functionaliteit, toegankelijkheid en de veiligheid te garanderen. Om aan het gewenste kwaliteitsniveau te blijven voldoen werken we volgens een meerjarenonderhoudsplan. De gemeente is eigenaar en beheerder van de civiele kunstwerken en heeft het beheer over 187 bruggen en steigers.

Wat gaan wij ervoor doen?

Op basis van de technische inspectie van alle civiele kunstwerken stelden we een meerjarenonderhoudsplan Civiele Kunstwerk 2020 - 2029 op voor herstel of vervanging. In 2021 startte de voorbereiding voor de vervanging van een aantal 'houten' bruggen: de Waterbieskreekbrug, Achthovenerwegbrug (brugnummer 134), de brug bij het Volkstuincomplex, de houten brug in het park De Houtkamp en de Gallaslaanbrug ter hoogte van de locatie waar de Menswordingkerk stond. Vervanging van deze bruggen staat gepland voor begin 2022. In 2022 staat het groot onderhoud van de Doesbrug op de planning. De ingrepen zijn nodig om te voldoen aan de veiligheidsnormering(en). Ook bereiden we de vervroegde vervanging van twee bruggen op de Achthovenerweg voor (brugnummers 135 en 136). We starten in 2022 met de uitvoering. Daarnaast voeren we diverse herstel- en onderhoudswerkzaamheden aan bruggen uit. Dit doen we zoveel mogelijk integraal en wanneer nodig in afstemming met de regiogemeenten.

D. Verkeerregelinstanties

Gewenst kwaliteitsniveau

De gemeente beschikt over acht verkeersinstallaties. Alle installaties hebben ledverlichting.

Wat gaan wij ervoor doen?

We werken samen met Leiden in de vorm van een beheer- en onderhoudscontract. Zo geven we een kwaliteitsimpuls aan het technische en functionele onderhoud van de verkeerslichten en is de organisatie professioneler ingericht.

E. Speelvoorzieningen

Gewenst kwaliteitsniveau

Het doel is voldoende informele en formele speelruimte volgens de richtlijnen in het speelruimteplan. Zodat ieder kind in Leiderdorp op 'eigen wijze' veilig kan buitenspelen in de wijk waar hij of zij woont. Ieder kind in Leiderdorp moet dus gebruik kunnen maken van veilige speelplaatsen. Wij borgen de veiligheid van de openbare speelvoorzieningen. Onveilige speelelementen repareren we of - als herstel niet meer mogelijk is - verwijderen we. We volgen de eisen in het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen en de Europese normen 1176 en 1177. Bij vernieuwing van speelplaatsen maken we gebruik van onderhoudsvriendelijke en duurzame materialen.

Wat gaan wij ervoor doen?

We gaan verder met de uitvoering van het speelruimteplan. We gaan de vervolgfase in om een deel van de formele speelplaatsen om te vormen naar informele speelplaatsen. Daarnaast vernieuwen of renoveren we centraal gelegen formele speelplaatsen (zie programma 2B). Bij de vernieuwingen, verbeteringen en omvormingen betrekken we buurtbewoners, schoolbesturen en kinderen. Dit doen we actief, onder andere via bewonersbijeenkomsten, bewonersbrieven en enquêtes. We ondersteunen initiatieven van bewoners om te participeren in beheer, bijvoorbeeld door adoptie van informele speelplaatsen mogelijk te maken.

We voeren (twee)jaarlijks de vereiste hoofdinspectie en functionele controlerondes uit.

F. Water

Gewenst kwaliteitsniveau

Wij zorgen voor een doelmatige inzameling en transport van afvalwater, voor inzameling en verwerking van hemelwater en voor een oplossing voor grondwaterproblemen. Het onderhoud van secundaire watergangen - de meeste sloten in het stedelijk gebied - ligt vooral bij ons, maar op enkele plaatsen ook bij derden en particulieren.

Wat gaan wij ervoor doen?

Voor een goed functionerend watersysteem zijn het tijdig baggeren van watergangen en het in stand houden van de oevers belangrijk. Uitvoering van de onderhoudswerkzaamheden vindt daarom plaats op basis van het beheerplan.

G. Groen

Gewenst kwaliteitsniveau

Het openbaar groen is van groot belang voor de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving. Vanuit verschillende wettelijke, beleids- en beheerkaders werken we aan een biodivers, duurzaam, onderhoudsarm en veilig groenbestand. Dit openbaar groen beheren we, volgens het coalitieakkoord, op beeldkwaliteitsniveau B. Leiderdorp heeft als ambitie om alle bomen binnen de gemeentegrenzen duurzaam en effectief te beheren.

Wat gaan wij ervoor doen?

Zie ook de programma's 2B en 2C. Wij onderhouden het openbaar groen volgens het groenbeheerplan. Dat geeft inzicht in de kwaliteit van het openbaar groen en de middelen die nodig zijn om het vastgestelde kwaliteitsniveau te bereiken.

H. Straatmeubilair

Gewenst kwaliteitsniveau

Met straatmeubilair bedoelen we hier 'diverse objecten en elementen die de verblijfsfunctie van de openbare ruimte dienen en/of een verkeersfunctie of informerende functie hebben'. Denk aan palen, fietsvoorzieningen, zitbanken, bewegwijzeringen, straatnaamborden, verkeersborden en wegmarkeringen. Het kwaliteitsniveau van het beheerplan Straatmeubilair is vastgesteld op kwaliteitsniveau B.

Wat gaan wij ervoor doen?

Wij voeren tijdig onderhoud uit aan het straatmeubilair. Dit is van belang voor een veilige en vlotte afwikkeling van het verkeer.

2. Riolering

Gewenst kwaliteitsniveau

Riolering is nodig voor het 'duurzaam beschermen van volksgezondheid en milieu' en het voorkomen van wateroverlast. Dit algemene doel kunnen we vertalen naar het inzamelen van afvalwater, hemelwater en grondwater. Dit omvat het beheer en onderhoud van alle openbare rioleringen, van het bergbezinkbassin, van putten en kolken en het bedienen en onderhouden van rioolgemalen en het drukrioolstelsel.

In het Integraal Waterketenplan (IWKp 2019-2023) staat hoe we omgaan met onze drie zorgplichten. Het IWKp is een gezamenlijk plan van de Leidse clusters: Leiderdorp, Zoeterwoude, Leiden, Oegstgeest en Voorschoten, het hoogheemraadschap van Rijnland en de waterbedrijven Dunea en Oasen.

De rioolheffing dekt de kosten voor de riolering volledig.

Wat gaan wij ervoor doen?

In 2022 voeren we reguliere onderhoudswerkzaamheden en projecten uit:

- riolering reinigen en inspecteren (ongeveer 11 km per jaar);
- straat- en trottoirkolken reinigen (2 per jaar);
- correctieve maatregelen aan riolering en kolken;
- rioolgemalen reinigen en inspecteren (ongeveer 30);
- correctieve renovatiemaatregelen aan gemalen (circa 8 stuks);
- meetnetwerk riolering instandhouden en monitoren;
- integraal project Oranjewijk, uitvoeringsfase;
- integraal project Acacialaan, start uitvoering;
- integraal project Kerkwijk, voorbereidingsfase;
- renoveren rioolstelsels Elisabethhof en Essenpark (relinen = ondergronds);
- participeren in ontwikkellocaties.

3. Accommodaties

Het algemene uitgangspunt voor maatschappelijk vastgoed is dat de gemeente zo efficiënt mogelijk met de beschikbare ruimte omgaat. Het doel is een zo hoog mogelijk maatschappelijk en financieel rendement. Vijf 'gouden' regels zijn leidend voor ons accommodatiebeleid:

- Denk niet in termen van functies, maar in activiteiten.
- Stuur op een clustering van samenhangende ruimtelijke activiteiten.
- Denk niet in termen van gebouwen, maar in omgevingen en netwerken.
- Maak een onderscheid in basisvoorzieningen en plusvoorzieningen.
- Denk niet in termen van investering, maar in duurzame exploitatie.

We stellen het vastgoed primair beschikbaar aan partijen die bijdragen aan de verwezenlijking van ons beleid.

Leegstaande delen van gebouwen verhuren we bij voorkeur aan partijen die activiteiten ontplooiën die passen bij de activiteiten die al in het gebouw plaatsvinden en bijdragen aan het bereiken van de gemeentelijke beleidsdoelen. Als activiteiten in accommodaties niet langer bijdragen aan het gemeentelijke beleid, bekijken we of we de accommodaties in eigendom willen houden.

Wat gaan wij ervoor doen?

Wij stellen een strategische nota Vastgoedbeleid op om op basis van beleidsuitgangspunten voor onderhoud, duurzaamheid en behoud of afstoten tot keuzes te komen.

In 2020 is de Sterrentuin omgebouwd naar een centrum voor zorg, ondersteuning, welzijn, informatie en educatie. Hiermee is de Sterrentuin de basis voor een belangrijk deel van de cultuur- en welzijnsactiviteiten in Leiderdorp. Er is een verhuisbeweging op gang gekomen. Accommodaties die vrijkwamen, kunnen we nu afstoten. Na de verkoop van

het voormalig onderkomen van het CJG aan de Karolusgulden en de Doesmeerlocatie volgt De Buit. De toekomst van dit gebouw hangt nauw samen met de vernieuwbouw van het Kindcentrum Buitenhof. Voordat de brandweer naar zijn nieuwe onderkomen aan de Schipholweg in Leiden verhuist, bekijken we de mogelijkheden voor herontwikkeling van de gemeentewerf en de brandweerkazerne.

We onderhouden alleen nog de velden van RCL. De andere verenigingen in de Bloemerd onderhouden hun accommodatie zelf.

		2022	2023	2024	2025
1. Integraal Beheer Openbare Ruimte					
a. Wegen	Kapitaallasten	177.525	297.632	413.959	579.951
	Jaarlijks onderhoud	392.334	446.744	501.153	555.563
	Groot onderhoud / storting voorziening	719.297	720.952	686.693	720.952
	Subtotaal	1.289.156	1.465.328	1.601.805	1.856.466
b. Openbare verlichting	Kapitaallasten	29.648	58.370	71.884	90.477
	Jaarlijks onderhoud	94.059	94.059	94.059	94.059
	Groot onderhoud / storting voorziening	10.373	10.373	10.373	10.373
	Subtotaal	134.080	162.802	176.316	194.909
c. Civieltechnische kunstwerken	Kapitaallasten	259.452	273.168	361.347	350.095
	Jaarlijks onderhoud	254.328	254.328	254.328	254.328
	Groot onderhoud / storting voorziening	169.189	169.189	169.189	169.189
	Subtotaal	682.969	696.685	784.864	773.612
d. Verkeersregelinstallaties	Kapitaallasten	252.311	252.139	236.088	237.606
	Jaarlijks onderhoud	140.037	140.037	140.037	140.037
	Groot onderhoud / storting voorziening	0	0	0	0
	Subtotaal	392.348	392.176	376.125	377.643
e. Speelplaatsen	Kapitaallasten	62.660	97.913	113.833	131.726
	Jaarlijks onderhoud	8.395	8.395	8.395	8.395
	Groot onderhoud / storting voorziening	36.785	36.785	36.785	36.785
	Subtotaal	107.840	143.093	159.013	176.906
f. Water	Kapitaallasten	10.923	19.969	31.585	38.543
	Jaarlijks onderhoud	360.606	360.606	360.606	360.606
	Groot onderhoud / storting voorziening	114.107	114.107	114.107	114.107
	Subtotaal	485.636	494.682	506.298	513.256
g. Groen	Kapitaallasten	23.842	23.730	23.616	21.553

		2022	2023	2024	2025
	Jaarlijks onderhoud	858.570	858.570	858.570	858.570
	Groot onderhoud / storting voorziening	269.708	269.708	321.575	321.575
	Subtotaal	1.152.120	1.152.008	1.203.761	1.201.698
h. Straatmeubilair	Jaarlijks onderhoud	27.489	27.489	27.489	27.489
	Kapitaallasten	0	1.234	1.229	3.231
	Groot onderhoud / storting voorziening	112.430	117.617	127.991	127.991
	Subtotaal	139.919	146.340	156.709	158.711
2. Riolering					
	Kapitaallasten	387.995	445.399	551.192	633.472
	Jaarlijks onderhoud	350.303	350.303	350.303	350.303
	Groot onderhoud / storting voorziening	109.513	155.705	131.267	108.540
	Subtotaal	847.811	951.407	1.032.762	1.092.315
3. Accommodaties					
a. Gebouwen	Kapitaallasten	2.154.686	2.262.126	2.281.248	2.435.362
	Jaarlijks onderhoud	260.538	287.181	287.181	287.181
	Groot onderhoud / storting voorziening	552.812	538.674	538.674	538.674
	Subtotaal	2.968.036	3.087.981	3.107.103	3.261.217
b. Sportvelden	Kapitaallasten	124.899	124.305	178.440	177.593
	Jaarlijks onderhoud	94.282	94.282	94.282	94.282
	Groot onderhoud / storting voorziening	46.552	46.552	46.552	46.552
	Subtotaal	265.733	265.139	319.274	318.427
	Totaal	8.465.648	8.957.641	9.424.030	9.925.160

Discipline	Areaal
Wegen: oppervlakte van het wegennet	1.330.000 m2
Wegen: binnen bebouwde kom	1.215.000 m2
Wegen: buiten bebouwde kom	115.000 m2
Wegen: elementen bestrating	979.000 m2
Wegen: asfalt	351.000 m2
Riolering: lengte vrijval	111 km
Riolering: lengte drukriool	12,5 km
Riolering: gemalen	93 st.
Riolering: bergbezinkbassin	1 st.
Riolering: overstorten (conform BRP 2016)	59 st.
Riolering: straatkolken	9.540 st.
Water: oppervlakte watergangen in gemeentelijk beheer	434.000 m2
Water: oppervlakte water met ontvangplicht	153.000 m2
Water: harde oeverlijn	40.000 m1
Water: zachte oeverlijn	49.000 m1
Water: duikers (exclusief duikers onder de A4)	214 st. (4.000 m1)
Groen: aantal bomen	17.000 st.
Groen: oppervlakte plantsoenen	400.000 m2
Groen: gazon	301.700 m2
Groen: berm	655.000 m2
Verlichting: masten met armaturen	5.127 st.
Kunstwerken: houten bruggen, betonnen en stalen bruggen	187 st.
Verkeerstekens:	3.496 st.
Markeringen:	5.480 m2
Belijning:	54.084 m1
Spelen: aantal speellocaties (dit zegt niets over de toestellen)	102 st.
Verkeersregelinstallaties	8 st.
Vastgoed: aantal gemeentelijke accommodaties (bron: MOP 2021-2030)	21 st.

Paragraaf 4: Financiering

Renteontwikkelingen

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Mede door de Coronacrisis zal de ECB de beleidsrentes voorlopig op een laag niveau houden, ondanks de stijgende inflatie. De opkoop van staats- en bedrijfsleningen gaat onverminderd door, er is zelfs een speciaal opkoopprogramma opgestart in het kader van de Coronacrisis (Pandemic emergency purchase programme welke eindigt in maart 2022). Daarnaast doet de ECB er alles aan om de kredietverlening door banken door te laten gaan. Ook de andere Centrale Banken hebben uitgebreide steunpakketten om de economie te ondersteunen en doen er alles aan om de rentes laag te houden.

Naast het beleid van de Centrale Banken en het verdere verloop van de Coronacrisis, zijn ook andere macro-economische effecten van belang voor de renteontwikkeling. Het effect van deze macro-economische ontwikkelingen op de marktrente laat zich moeilijk voorspellen.

Wij verwachten mede op basis van de renteverwachting van een aantal financiële instellingen dat de marktrenten voor de middellange termijn beperkt zullen gaan stijgen, maar op een relatief laag niveau zullen blijven. Voor 2022 verwachten we geen substantiële stijging of daling van zowel de kortlopende- als de langlopende rente.

Desondanks kiezen we voor deze begroting voor een behoudende lijn ten aanzien van toekomstige financieringslasten. Gezien de forse investeringsvolumes is loopt de gemeente Leiden ook een relatief hoog renterisico. Om het renterisico zoveel mogelijk te beperken, hebben we er bewust voor gekozen om een hoger rentepercentage aan te houden dan waar de banken in hun rentevisie van uitgaan. Daarbij hanteren we als uitgangspunt de actuele rente per half september 2021. In deze begroting rekenen we met de onderstaande rente op nieuwe geldleningen:

Renteontwikkelingen

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Rente kapitaalmarkt ¹	0,50%	0,50%	0,75%	1,00%	1,00%
Rente geldmarkt	0,00%	0,00%	0,25%	0,50%	0,50%

¹ [Opmerkingenthread] U kunt deze opmerkingenthread lezen in uw versie van Excel. Eventuele wijzigingen aan de thread gaan echter verloren als het bestand wordt geopend in een nieuwere versie van Excel. Meer informatie: <https://go.microsoft.com/fwlink/?linkid=870924> Opmerking: Op basis van een lening met een looptijd van 10 jaar, rentevast en aflossing in gelijke delen. De rentepercentages komen voort uit een rentevisie, die mede tot stand is gekomen op basis van de rentevisies van een aantal financiële instellingen (BNG, ING en ABN-AMRO).

Ontwikkelingen gemeente Leiderdorp

Beleidsvoornemen treasury

In de financiële verordening 2018 (Z/17/052909/101314 van 14 november 2017) bepaalde de raad de kaders voor de treasuryfunctie.

Het beleid van onze gemeente is gericht op afdekking van de financieringsbehoefte met kortlopende financiering. Want de rente op de kortlopende middelen is in het algemeen lager dan de rente op langlopende middelen. We houden daarbij rekening met de kasgeldlimiet: de gemiddelde vlottende schuld, over drie maanden gezien, mag niet boven de 8,5% van het begrotingstotaal uitkomen. Gezien onze rentevisie, die ervan uitgaat dat de rente op de middellange termijn op een historisch laag niveau zal blijven, kunnen we voorlopig aan deze strategie vasthouden.

Zodra de rentevisie wijzigt in een stijgende rente op korte termijn, kunnen we overwegen om een groter deel van de financieringsbehoefte af te dekken met langlopende leningen.

Risicobeheer

Voor de beheersing van de renterisico's gelden twee concrete richtlijnen: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm (beide benoemd in de Wet fido).

De kasgeldlimiet

De gemiddelde vlottende schuld van een gemeente mag, over drie maanden gezien, niet boven de 8,5% van het begrotingstotaal uitkomen. De kasgeldlimiet heeft het volgende verloop:

- Kasgeldlimiet 2020 € 6,7 miljoen
- Kasgeldlimiet 2021 € 6,0 miljoen
- Kasgeldlimiet 2022 € 6,1 miljoen

Voor 2022 verwachten wij geen overschrijding van de kasgeldlimiet.

De renterisiconorm

De jaarlijkse aflossingen op en renteherzieningen van de langlopende schuld mogen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. In de tabel hieronder staat de verwachte ontwikkeling van de renterisiconorm voor de komende jaren:

De renterisiconorm

Nr.	Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
1	Begrotingstotaal	70.759	72.216	67.491	66.718	66.451
2	Wettelijk percentage	20%	20%	20%	20%	20%
3	Renterisiconorm (1x2)	14.152	14.443	13.498	13.344	13.290
4	Renteherzieningen	0	0	0	0	0
5	Aflossingen	2.524	3.269	3.992	4.093	4.711
6	Bedrag waarover renterisico gelopen wordt (4+5)	2.524	3.269	3.992	4.093	4.711
7	Ruimte onder renterisiconorm (3-6)	11.628	11.174	9.506	9.250	8.579

Bedragen x € 1.000

De hoogte van de langlopende leningen waarover we de komende jaren een renterisico lopen blijft ruimschoots binnen de wettelijke norm (Wet fido).

De leningenportefeuille

In 2022 verwachten we € 14,8 miljoen aan langlopende leningen aan te trekken. Met de exploitatielasten van de leningen hebben we in de exploitatiebegroting rekening gehouden.

De leningportefeuille

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Stand 1 januari	23.386	35.762	46.953	60.988	77.247
Nieuwe leningen	14.900	14.461	18.026	20.352	8.389
Reguliere aflossingen	2.524	3.269	3.992	4.093	4.711
Stand per 31 december	35.762	46.953	60.988	77.247	80.925
Rentelasten	421	444	464	441	441

Bedragen x € 1.000

Rentemethodiek en renteresultaat

De toerekening van de rentelasten doen we volgens de rente-omslagmethode. Het totaal van de rentelasten wordt 'omgeslagen' over het geheel van de investeringen. De rentelasten zijn het totaal van de rentelasten op de langlopende geldleningen en de kortlopende financiering minus de renteopbrengsten van overtollige middelen.

Met de rente-omslagmethode rekenen we de rentelasten volgens de stand van de investeringen toe aan de taakvelden in de programmabegroting. We gaan ervan uit dat de gehanteerde omslagrente van 0,5% een reëel percentage is. Zodra de afwijking tussen de gehanteerde omslagrente en de werkelijk rentelast groter wordt dan 0,5%, moeten we de gehanteerde omslagrente aanpassen.

Renteresultaat

Tabel renteresultaat:	
Betaalde rente over de korte en lange financiering	444
Doorberekend aan grondexploitatie	0
Aan taakveld toe te rekenen	444
Aan taakveld toegerekende omslagrente	-426
Resultaat taakveld treasury	18

De interne rekenrente gebruiken we voor rentetoerekening aan investeringen. Voor de rentetoerekening aan de grondexploitaties bestaat een specifiek berekend rentepercentage. Dat percentage is 1,25%. Overigens is in de GIG 2019 gerekend met 1,56% . Dat is het percentage dat voor 2018 achteraf is bepaald voor de toerekening aan de grondexploitaties. In de begroting 2021 worden deze percentages weer op elkaar aangesloten.

Uit het gepresenteerde voordeel van € -18.000 blijkt dat de gehanteerde omslagrente van 0,50% een fractie hoger is dan het werkelijke percentage. We berekenen dus € -18.000 meer rente door naar de activa, dan we daadwerkelijk betalen aan de geldverstrekkers. Het verschil bevindt zich ruim binnen de gestelde bandbreedte. Dat betekent dat we een reëel rentepercentage toerekenen aan de activa.

Kredietrisicobeheer

De gemeente Leiderdorp heeft voor een aantal zaken een overeenkomst met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Voorbeelden zijn een rekening-courantovereenkomst en het aantrekken en uitzetten van kort en lang geld. Overtollige middelen houden we aan bij de agent van het ministerie van Financiën (schatkistbankieren).

Relatiebeheer

Onze bancaire partijen voldoen aan de eisen die de wet aan hen stelt. Beoordeling vindt plaats bij het aangaan van de relatie en jaarlijks bij het opstellen van de jaarrekening. Offertes vragen we op bij verschillende instanties, zoals de financiële verordening het voorschrijft.

Geldstromenbeheer

De geldstromen lopen hoofdzakelijk via de BNG. De saldi op de ING-rekeningen boeken we zoveel mogelijk over naar de rekening bij de BNG. We werken met een liquiditeitsbegroting die we halfjaarlijks actualiseren. De grondexploitatie zorgt voor de grootste onzekerheden rond de inkomende en uitgaande geldstromen.

Paragraaf 5: Bedrijfsvoering

Inleiding

Het subprogramma Bedrijfsvoering in programma 3 gaat inhoudelijk in op de bedrijfsvoering. In deze paragraaf beperken we ons tot het financiële overzicht van de personele kosten.

Overzicht personele kosten

bedragen x € 1.000	2020 werkelijk	2021 na begr. wijz. t/m juli	2022 begroting	2022/2021
a. Salarislasten	9.734	10.495	10.762	103%
b. Inhuur ten laste van vaste formatie	1.049	327	2	1%
c. Inhuur overige budgetten	589	444	251	57%
d. Studiekosten algemeen	192	203	206	102%
e. Onafhankelijk advies	835	709	637	90%
Totaal	12.398	12.177	11.858	97 %

We indexeren de salarislasten op basis van de kadernota 2022-2025 met 2,0%. De toename van het budget valt een fractie hoger uit (2,54%) als gevolg van een formatiewijziging.

De inhuur ten laste van de vaste formatie staat in de begroting op nul omdat het beschikbare budget voor de salarislasten deze inhuur dekt. Wij ramen een apart budget voor overige inhuur. Dit budget blijft min of meer constant. Omdat we het budget voor de inhuur in 2021 voor een aantal projecten incidenteel hebben verhoogd, valt het bedrag in 2022 lager uit t.o.v. 2021.

Het budget voor studiekosten indexeren we met 2,0% hetgeen we terugzien in de budgetontwikkeling. Het budget voor onafhankelijk advies is in 2020 en 2021 incidenteel verhoogd door budgetoverhevelingen vanuit voorgaande jaren. Het structureel beschikbare budget voor 2022 en volgende jaren is vrijwel ongewijzigd.

Paragraaf 6: Verbonden partijen

Inleiding

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke rechtspersoon waarin de gemeente Leiderdorp een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat de gemeente ter beschikking heeft gesteld en dat niet verhaalbaar is. Of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat wanneer de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

De raad stelde op 31 januari 2011 de spelregels vast voor het aangaan van verbonden partijen. In de nota verbonden partijen Leiderdorp staan de algemene en specifieke kaders en de gemeentelijke doelstellingen. Daarmee ontwikkelde de raad een visie op het geheel aan samenwerkingsverbanden. Met ingang van 2020 neemt Leiderdorp deel aan de gemeenschappelijke regeling Belastingssamenwerking Gouwe Rijnland (BSGR). Vanaf 1 januari 2022 houdt Stichting Dataland op te bestaan.

Sinds enkele jaren legt de werkgroep financieel kader gemeenschappelijke regelingen een aantal gemeenschappelijke regelingen een generieke taakstelling op. Die taakstelling staat de afgelopen jaren op nul. Voor Leiderdorp gaat het om Holland Rijnland, de Veiligheidsregio, Omgevingsdienst West-Holland, RDOG Hollands Midden en de Belastingssamenwerking Gouwe Rijnland. Het college is van mening dat deze (financiële) taakstelling moet leiden tot een taakdiscussie bij de gemeenschappelijke regelingen. Een gevolg van deze discussie kan zijn dat de deelnemers aan de regeling - en Leiderdorp in het bijzonder - meer gaan sturen op de taakuitvoering.

In onderstaande tabel zijn de bijdragen opgenomen zoals deze in de jaarrekening resp. begroting van de gemeente Leiderdorp zijn opgenomen.

Overzicht verbonden partijen Leiderdorp

Verbonden partij	2020 (w)	2021 (b)	2022 (b)
Holland Rijnland	1.040	1.082	1.022
Veiligheidsregio Hollands Midden	1.638	1.707	1.729
RDOG	1.536	1.630	1.715
ODWH	560	559	544
Oude Rijnzone	11	54	0
SP71	5.171	4.889	5.355
BSGR	390	331	410
Sociale dienst GR	1.576	1.768	1.835
Totaal	11.922	12.020	12.610

Gemeenschappelijke regelingen

Holland Rijnland			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	Holland Rijnland is een samenwerking van en voor dertien gemeenten in het hart van de Randstad. Deze gemeenten werken vanuit een gezamenlijke strategische visie op de verdere ontwikkeling van de regio om de kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren van inwoners, bedrijven en instellingen in het gebied te bevorderen.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van aantal inwoners		
Financieel belang	De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2022	31-12-2022
	Eigen vermogen	3.105	3.105
	Vreemd vermogen	51.622	51.622
	Jaarresultaat		-
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.hollandrijnland.nl		

Veiligheidsregio Hollands Midden			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken hulpverleningsdiensten en gemeenten samen aan de veiligheid. Ze bereiden zich voor op rampen en ernstige ongelukken. Daarnaast nemen ze maatregelen om toenemende risico's beter te beheersen.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van aantal inwoners		
Financieel belang	De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2022	31-12-2022
	Eigen vermogen	6.172	5.472
	Vreemd vermogen	64.658	53.527
	Jaarresultaat		-
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie			

Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands Midden (RDOG)			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	De RDOG Hollands Midden bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisisonstandigheden.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van uren		
Financieel belang	De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten en door taakstelling veroorzaakte frictiekosten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2022	31-12-2022 (conceptcijfers)
	Eigen vermogen	6.578	6.281
	Vreemd vermogen	29.726	n.n.b.
	Jaarresultaat		-
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.ggdhm.nl		

Omgevingsdienst West Holland			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	De omgevingsdienst West-Holland geeft uitvoering aan de wettelijke taken - zoals de vergunningverlening en handhaving - van de Wet milieubeheer en de Wet bodembescherming. Ook adviseert de omgevingsdienst de deelnemende gemeenten bij de uitvoering van hun taken op het gebied van ruimtelijke planvorming en duurzaamheid.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur, de stemverhouding wordt jaarlijks vastgesteld door het algemeen bestuur en is afhankelijk van de gemeentebijdrage versus de totale begroting.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van uren en materieel.		
Financieel belang	De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2022	31-12-2022
	Eigen vermogen	406	1.3118
	Vreemd vermogen	7.500	7.500
	Jaarresultaat		-
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.odwh.nl		

Oude Rijnzone			
Vestigingsplaats	Alphen aan den Rijn		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	De Oude Rijnzone is het gebied langs de rivier de Oude Rijn, tussen Leiden en Bodegraven. De Oude Rijnzone is door de provincie aangewezen als transformatiezone. In deze zone worden nieuwe woon- en werkgebieden ontwikkeld, bestaande bedrijfslocaties geherstructureerd en de water- en natuurkwaliteiten versterkt. Daarnaast is er aandacht voor de verbetering van de bereikbaarheid van het gebied.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur		
Jaarlijkse bijdrage	De jaarlijkse organisatiekosten worden onder de deelnemende gemeenten verdeeld op basis van de inwoneraantallen.		
Financieel belang	De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2022	31-12-2022
		(conceptcijfers)	
	Eigen vermogen	0	n.n.b.
	Vreemd vermogen	54	n.n.b.
	Jaarresultaat		-
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.ouderijnzone.nl		

Servicepunt71			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	Vanaf 1 januari 2012 verzorgt Servicepunt71 de interne bedrijfsvoering van de gemeenten Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest en Zoeterwoude. Servicepunt71 levert producten en diensten op het gebied van ICT, HRM, financiën, juridische zaken en inkoop. Voor de gemeenten Leiden en Leiderdorp regelt Servicepunt71 ook de facilitaire zaken.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur		
Jaarlijkse bijdrage	De deelnemers betalen een jaarlijkse bijdrage op basis van een verdeelpercentage. Het verdeelpercentage is gebaseerd op het aandeel in het totaal van de overgedragen formatie en de overgedragen materiële budgetten.		
Financieel belang	De deelnemers in Servicepunt71 zijn gezamenlijk aansprakelijk voor de eventueel ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2022	31-12-2022
	Eigen vermogen	2.246	4.593
	Vreemd vermogen	10.332	13.613
	Jaarresultaat		-
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.servicepunt71.nl		

Belastingssamenwerking Gouwe Rijnland (BSGR)			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/publiek belang	Vanaf 1 januari 2020 neemt Leiderdorp deel in de gemeenschappelijke regeling BSGR. Deze regeling verzorgt met ingang van belastingjaar 2020 de belastingtaken zoals oplegging en inning van de gemeentelijke heffingen. De herwaardering in het kader van de Wet WOZ zal t.b.v. belastingjaar 2021 (waardepeildatum 01-01-2020) worden uitgevoerd.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur		
Jaarlijkse bijdrage	De deelnemers betalen een jaarlijkse bijdrage op basis van de vastgestelde verdeelsleutels zoals aantal objecten, aantal aanslagen en aantal heffingen.		
Financieel belang	De deelnemers in de BSGR zijn gezamenlijk aansprakelijk voor de eventueel ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2022	31-12-2022
	Eigen vermogen	856	480
	Vreemd vermogen	5.737	5.854
	Jaarresultaat		-
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.bsgr.nl		

De gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie sociale diensten Leiden en Leiderdorp			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (lichte vorm zonder rechtspersoonlijkheid)		
Doelstelling/publiek belang	De gezamenlijke uitvoeringsorganisatie Leiden en Leiderdorp voert de volgende taken, wetten en regelingen (gedeeltelijk) uit: de Participatiewet, het Bbz, de IOAW, de IOAZ, de Wsw, de WI, de Wet Taaleis, de Wet op de lijkbezorging, SMI-kinderopvang, de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, de sociale recherche, het minimabeleid en andere eventueel voor deze wetten en regelingen in de plaats komende regelingen.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers bestuur		
Jaarlijkse bijdrage	Leiderdorp neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling om efficiënter en effectiever te kunnen werken, deskundigheid en expertise te vergroten, en kwetsbaarheid te verminderen. De uitwerking van de afspraken uit de gemeenschappelijke regeling gebeurt in een tweejaarlijkse dienstverleningsovereenkomst (DVO). De verdeling van die kosten is op basis van het relatieve percentuele aandeel van elke partij in de som van de BUIG-budgetten over een periode van vijf jaar.		
Financieel belang	De uitvoeringskosten worden jaarlijks afgerekend.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2022	31-12-2022
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Jaarresultaat	n.v.t.	n.v.t.
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	gemeente.leiden.nl		

Vennootschappen

Alliander			
Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	NV		
Doelstelling/publiek belang	Via energienetwerken zorgt Alliander voor de distributie van gas en elektriciteit in een groot deel van Nederland. Alliander brengt een open en duurzame energiemarkt dichterbij.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Jaarlijks dividend	Alliander keert jaarlijks dividend uit. De uikering is afhankelijk van de winst.		
Financieel belang	Het aantal aandelen is 604.818 en het relatieve aandeel is 0,442%. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij Alliander.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2020	31-12-2020
	Eigen vermogen	4.224.000	4.328.000
	Vreemd vermogen	2.304.000	5.094.000
	Jaarresultaat		224.000
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.alliander.nl		

Oasen			
Vestigingsplaats	Gouda		
Rechtsvorm	NV		
Doelstelling/Publiek Belang	Oasen is een maatschappelijk drinkwaterbedrijf. Oasen zorgt op duurzame wijze voor het drinkwater in Leiderdorp.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Jaarlijks dividend	Oasen keert op grond van haar statuten geen dividend uit.		
Financieel belang	De gemeente Leiderdorp heeft 25 aandelen in Oasen, naar rato van het aantal inwoners. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij Oasen.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2020	31-12-2020
	Eigen vermogen	112.187	112.187
	Vreemd vermogen	168.537	183.414
	Jaarresultaat		4.554
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.oasen.nl		

BNG			
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	NV		
Doelstelling/publiek belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Jaarlijks dividend	De BNG keert jaarlijks dividend uit. De uikering is afhankelijk van de winst.		
Financieel belang	De BNG is een NV. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij de BNG.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2020	31-12-2020
	Eigen vermogen	4.887.000	5.097.000
	Vreemd vermogen	144.802.000	155.262.000
	Jaarresultaat		221.000
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.bng.nl		

Stichtingen

DataLand			
Vestigingsplaats	Gouda		
Rechtsvorm	Stichting		
Doelstelling/publiek belang	<p>DataLand verzorgt de toegankelijkheid van het gemeentelijke vastgoed en geo- en Woz-informatie voor publieke en private afnemers in Nederland. Daarmee ontzorgt DataLand de gemeente.</p> <p>DataLand biedt actieve kwaliteitsbewaking, vertegenwoordiging van het gemeentelijk belang, en organisatie en coördinatie van het gemeentelijk geoberaad (in samenwerking met VNG). Het geoberaad is een landelijk ambtelijk en bestuurlijk podium voor gemeentelijke standpunten op het terrein van de ruimtelijke informatie.</p> <p>Deelname is verder niets anders dan een vorm van samenwerking tussen gemeenten ter behartiging van het openbaar belang. Het resultaat is efficiëntie en kennisvoordelen op het gebied van toegankelijkheid van overheidsinformatie, overheidsloket, e-government, dienstverlening, een transparante en betrouwbare overheid en stroomlijning van basisgegevens.</p> <p>DataLand is het landelijke kennis- en dataknooppunt voor vastgoed, geo- en Woz-gerelateerde gemeentelijke gegevens.</p>		
Bestuurlijk belang	De gemeente is als participant vertegenwoordigd in de certificaathoudersvergadering.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	<p>Het financieel risico is laag en beperkt zich tot het in certificaten geïnvesteerde bedrag. Het betreft een eenmalige storting. Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden. Verstrekking van gegevens aan afnemers vindt plaats tegen verstrekingskosten. Deze inkomsten worden door DataLand gebruikt om de drieledige taken van de organisatie – een stichting zonder winstoogmerk – uit te voeren. Jaarlijks keert DataLand een vergoeding aan deelnemende gemeenten uit voor het leveren van de gemeentelijke gegevens. Daarnaast keert DataLand het eventuele overschot aan inkomsten uit aan certificaathoudende gemeenten. Leiderdorp heeft 13.352 certificaten van aandelen DataLand à € 0,10 per certificaat.</p>		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2020	31-12-2020
	Eigen vermogen	422	817
	Vreemd vermogen	477	347
	Jaarresultaat		395
Risico's	<p>Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden. Uiterlijk 31 december 2011 worden de activiteiten overgedragen aan het kadaster. Vanaf 1 januari 2022 houdt Stichting Dataland op te bestaan. De verwachting is dat Stichting Dataland de beëindiging uit eigen middelen kan financieren.</p>		
Overige informatie	www.dataland.nl		

Paragraaf 7: Grondbeleid

Visie

Het grondbeleid is vooral ondersteunend aan programma 2: Aantrekkelijk Leiderdorp. Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De baten en de financiële risico's hebben invloed op de algemene financiële positie van de gemeente. Ons grondbeleid staat in de nota grondbeleid 2019-2023. De raad stelde de nota op 9 september 2019 vast.

De programma's hanteren een onderscheid in SMART-doelen, activiteiten en prestatie-indicatoren. Voor het grondbeleid maakten we dezelfde driedeling:

- SMART-doelen: waar mogelijk faciliterend grondbeleid, niet meer grond dan nodig, marktconforme grondprijzen
- Activiteiten: het monitoren van grondtransacties aan de nota
- Prestatie-indicatoren: grondprijzenbrief, de Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie (GIG), uniforme erfpachtovereenkomsten

Hieronder volgen enkele kernpunten uit de nota grondbeleid 2019-2023.

Beleidskeuze vorm grondbeleid

De gemeente Leiderdorp kiest voor een 'faciliterend, tenzij...' grondbeleid.

We snijden de invulling van het grondbeleid per situatie toe op het gewenste resultaat. In beginsel is het grondbeleid faciliterend. Per opgave beoordelen we of er aanleiding is om een andere vorm van grondbeleid toe te passen. En zo ja, welke instrumenten daarbij horen.

Faciliterend grondbeleid houdt in dat de gemeente zelf geen grondexploitaties voert, maar dit overlaat aan private ontwikkelaars. We 'faciliteren' deze grondexploitaties door te investeren in plankosten. Denk aan het maken van een nieuw bestemmingsplan, het treffen van voorzieningen in de openbare ruimte en het aanleggen van nutsvoorzieningen. De kosten verhalen we volgens de nota kostenverhaal op betrokkenen. We kunnen actief grondbeleid inzetten als we een sterker stempel op de ontwikkeling willen drukken. Of als het noodzakelijk is om een ontwikkeling volgens de gemeentelijke randvoorwaarden te realiseren. Dan moet het financiële risico, ook op langere termijn, wel aanvaardbaar zijn.

Instrumenten

Voor grondbeleid hebben we een aantal instrumenten. De beleidsregels voor de instrumenten staan in de nota grondbeleid. Hieronder lichten we enkele uit.

- De gemeente voert een faciliterend grondbeleid. Per locatie bekijken we of er aanleiding is om een andere vorm van grondbeleid te voeren.
- Minnelijke verwerving is het uitgangspunt. De inzet van de instrumenten voorkeursrechten (Wvg) en onteigening sluiten we niet uit.
- Gronduitgifte vindt in principe plaats door de verkoop van gronden. In uitzonderingsgevallen zijn andere vormen van gronduitgifte ook mogelijk.

Grondprijsbeleid

Bij een transparant grondbeleid horen transparante grondprijzen.

Beleidsregels grondprijsbeleid:

- Het college stelt jaarlijks een grondprijzenbrief vast met daarin de gronduitgifteprijzen voor het volgende jaar. Deze brief gaat in op de waardebepaling en de minimum grondprijzen per functie bij de uitgifte van gronden.
- De grondprijzen moeten marktconform zijn, met uitzondering van grondprijzen voor sociale woningbouw.

Grondslagen waardering

We waarderen de gronden tegen verkrijgingprijs, vermeerderd met de kosten voor onderzoek en bouwrijp maken. Zoals wettelijk verplicht, mag de boekwaarde niet hoger zijn dan de ingeschatte marktwaarde. Afhankelijk van deze inschatting boeken we de boekwaarde af (als er definitief geen mogelijkheid tot terugverdienen is) of vormen we een voorziening (bij redelijke twijfel over het terugverdienen van de boekwaarde).

Reserves

Resultaten op de grondexploitatie voegen we toe aan de algemene reserve bouw- en grondexploitaties, volgens voorschrift van het BBV.

Organisatie

Beleidsregels organisatie:

- De regels van het BBV voor de verslaglegging zijn leidend.
- De actieve grondexploitaties actualiseren we één keer per jaar (bij de jaarrekening).
- Tegelijk met de actualisatie in de jaarrekening leggen we een rapportage aan de raad voor waarin we de financiële stand van zaken van de grote projecten en de grondexploitaties toelichten. Dit is de rapportage Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie (GIG).
- Voorzieningen voor de verliesgevende exploitaties bepalen we op basis van contante waarde van het grondexploitatieresultaat en stellen we één keer per jaar vast bij de jaarrekening.
- Per project of grondexploitatie brengen we de risico's in beeld. En geven we beheersmaatregelen aan.

Opgenomen voorzieningen

Voor verliesgevende grondexploitaties treffen we direct een verliesvoorziening. Voor de grondexploitatie Bospoort-Zuid (W4) troffen we op 1 januari 2021 een voorziening van € 2,84 miljoen (nominaal: € 2,87 miljoen).

Risico's publiek-private samenwerking (PPS)

We hebben op dit moment geen publiek-private samenwerkingen.

Prognose verwachte resultaten totale grondexploitatie op 1/1/2021

(bedragen x € 1.000)	GIG - 2021 Nominaal	GIG - 2021 NCW 1-1-21	GIG - 2021 NCW 1-1-20	GIG - 2020 NCW 1-1-20	Verschil NCW 1-1-20
Mauritskwartier - Kavel M	297	297	293	273	20
Bospoort Zuid	-2.874	-2.837	-2.782	-2.824	42
Fietsbruggen en -paden W4	-1.269	- 1.285	- 1.259	- 1.257	-2
Totaal W4	- 3.846	- 3.825	- 3.748	-3.808	60
	(nadelig)	(nadelig)	(nadelig)	(nadelig)	(voordelig)
Amaliaplein	431	450	444	914	-470
Driemaster	650	663	654	750	-96
Totaal overige projecten	1.081	1.113	1.098	1.664	-566
	(voordelig)	(voordelig)	(voordelig)	(voordelig)	(nadelig)

Parameters

Bij de herziening op 1 januari 2021 van de grondexploitaties in de GIG 2021 hanteerden we de volgende parameters:

- rentepercentage: 1,25%
- kostenindex: 2,0%
- opbrengstenindex: 0%

Vergeleken met de GIG 2020 stelden we de kostenindex en de rente niet bij. De opbrengstenindex bleef onveranderd met 0% gelijk.

Fasering verkopen

Bij de herziening op 1 januari 2021 van de grondexploitaties in de GIG 2021 faseerden we de nog te verwachten opbrengsten voor grondverkoop (paviljoens) in Bospoort Zuid halverwege 2021.

FINANCIËLE BEGROTING

Overzicht van baten en lasten en de toelichting

A: Overzicht van baten en lasten

Programma bedragen x € 1.000,-	L/B	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Meerjarenraming		
					2023	2024	2025
1 Meedoen in Leiderdorp	Lasten	34.879	31.038	32.191	32.262	32.007	31.617
	Baten	-12.594	-7.452	-7.785	-7.785	-7.785	-7.785
Saldo		22.285	23.586	24.407	24.477	24.222	23.832
2 Aantrekkelijk Leiderdorp	Lasten	11.823	14.894	12.173	10.531	10.961	11.321
	Baten	-9.691	-11.793	-10.909	-8.364	-8.444	-8.449
Saldo		2.132	3.101	1.265	2.167	2.517	2.872
3 Bestuur en organisatie Leiderdorp	Lasten	13.302	13.607	13.552	12.914	12.985	12.996
	Baten	-358	-370	-232	-10	-10	-10
Saldo		12.945	13.237	13.320	12.904	12.975	12.986
Algemene Dekkingsmiddelen	Lasten	784	417	316	283	198	133
	Baten	-45.443	-47.803	-48.376	-48.075	-47.502	-47.797
Saldo		-44.659	-47.386	-48.060	-47.792	-47.304	-47.664
Overhead, VPB en onvoorzien	Lasten	9.994	10.474	9.881	9.533	9.534	9.530
	Baten	-285	-8	-8	-8	-8	-8
Saldo		9.708	10.466	9.874	9.525	9.527	9.522
Totaal	Lasten	70.782	70.430	68.114	65.522	65.685	65.596
Totaal	Baten	-68.371	-67.426	-67.309	-64.241	-63.748	-64.047
TOTAAL SALDO VAN BATEN EN LASTEN		2.411	3.005	805	1.281	1.938	1.549
RESERVES 1 Meedoen in Leiderdorp	Toevoeging	1.707	702	1.559	902	818	716
	Onttrekking	-2.227	-2.315	-2.285	-1.943	-1.276	-933
Saldo		-519	-1.613	-726	-1.041	-458	-217
RESERVES 2 Aantrekkelijk Leiderdorp	Toevoeging	1.398	438	1.366	71	35	24
	Onttrekking	-10.448	-1.298	-753	-577	-562	-541
Saldo		-9.051	-860	612	-506	-527	-517
RESERVES 3 Bestuur en organisatie Leiderdorp	Toevoeging	0	200	100	0	0	0
	Onttrekking	-114	-85	0	0	0	0
Saldo		-114	115	100	0	0	0
RESERVES Algemene Dekkingsmiddelen	Toevoeging	9.931	1.447	1.077	996	179	115

Programma bedragen x € 1.000,-	L/B	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Meerjarenraming		
					2023	2024	2025
	Onttrekking	-2.879	-2.172	-1.852	-699	-1.132	-929
Saldo		7.052	-726	-775	297	-952	-814
RESERVES Overhead, VPB en onvoorzien	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-53	-40	-16	-31	0	0
Saldo		-53	-40	-16	-31	0	0
Totaal	Toevoeging	13.036	2.786	4.102	1.969	1.032	855
Totaal	Onttrekking	-15.721	-5.910	-4.907	-3.251	-2.970	-2.404
TOTAAL MUTATIE IN RESERVES		-2.685	-3.124	-805	-1.281	-1.938	-1.549
Begrotingstotaal	Lasten/ Toev.	83.818	73.217	72.216	67.491	66.718	66.451
Begrotingstotaal	Baten/ Ontr.	-84.092	-73.336	-72.216	-67.491	-66.718	-66.451
GERAAMD RESULTAAT		-274	-119	0	0	0	0

B: Grondslagen voor de begroting

Als basis voor de begroting 2022 hebben we de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. De begroting 2021, inclusief de meerjarenraming 2022-2024 van de gemeente Leiderdorp ná wijziging.
2. De financiële kadernota 2022-2025 .
3. De effecten van de meicirculaire gemeentefonds, zoals uiteengezet in de raadsbrief van 22 juni 2021.
4. De effecten van tussentijdse ontwikkelingen in de algemene uitkering, zie raadsbrief 20 juli 2021.
5. De wijzigingen tarieven begraafplaats, zie raadsbrief van 11 mei 2021.
6. Effecten van tussentijdse besluitvorming en overige nieuwe ontwikkelingen.

Algemene uitkering gemeentefonds

Bij de berekening van de algemene uitkering voor de meerjarenraming zijn we uitgegaan van de uitkeringsfactor op basis van constante prijzen. De algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2021 aangevuld met de ontwikkelingen inzake de extra middelen voor de aanpak problematiek Jeugdzorg en de voorlopige uitkomsten van het nieuwe verdeelvoorstel gemeentefonds.

Indexering baten

Op 31 maart 2021 is het Centraal Economisch Plan 2021 van het CPB gepubliceerd. In de kerngegevens tabel is het verwachte indexeringspercentage opgenomen dat wij aanhouden voor de indexering van de inkomsten van de gemeente Leiderdorp. De raming voor het nationale consumentenprijsindex (cpi) bedraagt voor 2022 1,5%. Voor 2021 bedraagt het CPI ook 1,9% terwijl bij de begroting 2021 nog 1,7% werd verwacht. Voorgesteld wordt nu om de inkomsten in de begroting te verhogen met 1,7%, te weten 1,5% plus de correctie van 0,2% voor 2021. Op deze wijze wordt de indexering op het meest actuele beeld gebaseerd.

Indexering lasten

Het is gebruikelijk om de personele budgetten in de begroting jaarlijks te laten meegroeien met de feitelijke loonkostenontwikkeling. De huidige CAO gemeenten loopt tot 31 december 2020. De loonontwikkeling voor 2021 en 2022 is dus nog onderwerp van onderhandeling maar we schatten in dat de lonen in 2021/2022 oplopen met 2,50%. Dat percentage is exclusief de ontwikkeling van de premiestijging van 1,42% over die twee jaren en een doorwerking van 0,08% vanuit 2020. De totale loonkosten nemen dan ook toe met 4,00%. Voor de ontwikkeling van de loonkosten in 2022 gaan we, net als in 2021 uit van een indexering van 2,0%`.

De budgetten voor de materiële lasten worden in de begroting geïndexeerd met het percentage voor de prijsontwikkeling van de netto materiële overheidsbestedingen (imoc) zoals deze in het Centraal Economisch Plan 2021 van het CPB zijn gehanteerd. Het percentage voor 2021 van 2,0% is 0,3% hoger dan het percentage dat voor de begroting 2021 is gebruikt. Voor dit verschil wordt de indexering voor 2022 van 1,4% gecorrigeerd. De indexering voor 2021 komt daarmee op 1,7%.

Voor de indexering van de bijdragen aan de meeste gemeenschappelijke regelingen is aangesloten bij de afspraken die met de regio-gemeenten zijn gemaakt in de werkgroep Financiële Kaderstelling Gemeenschappelijke Regelingen. Die heeft de indexering voor de loonkosten bepaald op 1,40% en de indexering voor de materiele budgetten op 1,10%. De bijdrage van de gemeente aan de regeling wordt vervolgens geïndexeerd met het gewogen percentage op basis van de verhouding loonkosten en materiele kosten volgens de begroting van de betreffende gemeenschappelijke regeling.

Tenslotte houden we bij de indexerings van meerjarige uitbestedingen rekening met de contractuele afspraken. Denk bijvoorbeeld aan Sportfondsen en Inclusio.

Areaalontwikkeling

De areaalontwikkeling voor de ontwikkeling van de waarden en de aantallen woningen en niet woningen is geactualiseerd naar de inzichten op dit moment. De berekening van de budgettaire effecten voor de opbrengst OZB worden zijn meegenomen bij het opstellen van de begroting. Het effect van de areaalontwikkeling op de algemene uitkering is meegenomen bij de presentatie van de effecten van de meicirculaire 2021. De effecten van de areaalontwikkeling op de beheerskosten van de openbare ruimte worden betrokken bij de opstelling en actualisatie van de beheerplannen.

Belastingen en heffingen

Zoals gebruikelijk zullen we de tarieven ter besluitvorming voorleggen. Dit doen we in de raadsvergadering van december 2021. Daarbij nemen we de tarieven waarvoor landelijk een maximum is vastgesteld uiteraard in ogenschouw. De trendmatige verhoging van de lokale lasten en die van de leges in 2021 hebben we in de financiële kadernota op 1,7% vastgesteld. Meer specifiek merken we het volgende op:

- Onroerendezaakbelasting (ozb). De exacte tarieven zijn nu nog niet bekend. Deze bieden we u ter vaststelling aan voor de raadsvergadering van december, zodat de tarieven op basis van de recentste Woz-waarden berekend kunnen worden.
- Afvalstoffenheffing. Ook de tarieven voor de afvalstoffenheffing en reinigingsrechten verhogen we met 1,7%. We rekenen daarnaast de hogere kosten van afvalinzameling, de lagere opbrengsten van restafval en de overheveling van de precarioheffing naar de afvalstoffenheffing door. Hierdoor neemt de afvalstoffenheffing incidenteel toe met een hoger percentage dan gebruikelijk, nl. 21,2%. De definitieve tariefvaststelling is in de raad van december 2021 als een besluit plaatsvindt over de geactualiseerde belastingverordeningen 2020.
- Rioolheffing. De tarieven indexeren we met 1,7%. De gemeenteraad heeft het geactualiseerde Integraal Waterketenplan (IWKp) in 2019 vastgesteld. Op basis van dat plan verhogen we de rioolheffing jaarlijks met 3,0% extra. Tot slot verhogen we de opbrengst met € 22.000 in verband met de afschaffing van de precario op leidingen. Dit bedrag uit zich in een verhoging van de tarieven met 11,1% voor de niet-woningen.
- Tarieven begraafplaats. De tarieven voor de begraafplaats worden tot en met 2025 niet geïndexeerd. Verder worden de tarieven aangepast in overeenstemming met de raadsbrief van 11 mei 2021. Die tariefontwikkelingen zijn niet in één percentage uit te drukken.

C: Structureel en reëel evenwicht

1: Structureel en reëel evenwicht

In de Gemeentewet is bepaald dat de raad erop toeziet dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. De raad mag hiervan afwijken als aannemelijk is dat het structureel en reëel evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht. De toezichthouder toetst eveneens nadrukkelijk op deze bepaling. Het komt erop neer dat de structurele lasten in de begroting worden gedekt door structurele baten. Voor de beoordeling van dit evenwicht is onderstaande tabel gemaakt. Uitgangspunt daarbij is dat het merendeel van de baten en lasten als structureel wordt aangemerkt. Door de 'incidentele' baten en lasten respectievelijk verrekeningen met de reserves te elimineren, blijft het saldo van de structurele baten en lasten over. In de volgende tabel lichten we de incidentele baten en lasten, respectievelijk verrekeningen met de reserves, toe. Daarna volgt de tabel met de structurele verrekeningen met de reserves.

Conclusies

- Deze begroting is sluitend voor alle jaren.
- Deze begroting is structureel in evenwicht, maar dat evenwicht wordt in de meerjarenraming niet generaliseerd.
- Deze begroting is reëel in evenwicht.

In onderstaande tabel staan deze conclusies samengevat weergegeven. Het sluitend zijn van de begroting ziet u terug in de eerste regel als begrotingssaldo na bestemming. Onder deze tabel lichten we achtereenvolgens het reëel en het structureel evenwicht nader toe.

Presentatie van het structureel begrotingssaldo	2022	2023	2024	2025
Saldo baten en lasten	804.870	1.281.449	1.937.695	1.549.150
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-804.870	-1.281.449	-1.937.695	-1.549.150
Begrotingssaldo na bestemming	0	0	0	0
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	243.823	-165.010	-763.435	-525.786
Structureel begrotingssaldo	-243.823	165.010	763.435	525.786
Structureel evenwicht	JA	NEE	NEE	NEE

Reëel evenwicht

Ter invulling van het begrip reëel evenwicht is in het BBV voorgeschreven dat we moeten ingaan op het realisme van de ramingen en de motivering daarvan. Op basis van de volgende argumenten en bevindingen kunnen we stellen dat de begroting reëel in evenwicht is:

- De baten en lasten hebben we geraamd met het voorzichtigheidsbeginsel in het achterhoofd.
- De algemene uitkering hebben we geraamd op basis van de meicirculaire 2021 aangevuld met de extra middelen voor Jeugdzorg welke met ingang van 2023 voor 75% zijn ingeboekt. Voorts is het voorlopig berekende nadeel als gevolg van het voorstel m.b.t. de herverdeling van het gemeentefonds voor 2023 volledig en met ingang van 2024 voor ca. 50% inde ramingen meegenomen.
- De begroting 2022 bevat nog een beperkt aantal taakstellingen als uitvloeisel van de dekkingsmaatregelen die op 7 juni 2020 zijn vastgesteld en in de begroting 2021 zijn verwerkt. De realisatie van de resterende taakstellingen beoordelen we als realistisch.

Structureel evenwicht

Van structureel evenwicht is sprake als de structurele lasten worden gedekt door structurele baten.

De bepaling van het structureel evenwicht verloopt als volgt:

- resultaat na bestemming
- **af:** de incidentele lasten per programma en stortingen in reserves
- **bij:** de incidentele baten en onttrekkingen uit reserves
- Dit geeft het totaal structureel begrotingssaldo en meerjarenraming

De begroting hebben we in meerjarig perspectief beoordeeld op het incidentele karakter. De begroting 2022 is structureel in evenwicht. Voor het meerjarenbeeld is in de jaren 2023 tot en met 2025 geen sprake van structureel evenwicht.

Incidentele mutaties per programma		2022	2023	2024	2025
1 Meedoen in Leiderdorp					
Huisvesting onderwijs	Lasten	-	166.000	200.000	-
Reserve sociaal domein	Storting	1.559.000	902.000	818.000	716.000
Reserve sociaal domein	Onttrekking	-2.285.304	-1.943.269	-1.276.269	-933.269
2 Aantrekkelijk Leiderdorp					
Volkshuisvesting	Baten	-160.178	-23.906	-	-
Wegen toevoeging in de voorziening	Lasten	-112.292	-10.000	-33.685	-
Groenonderhoud toevoeging in de voorziening	Lasten	-50.000	-50.000	-	-
Begraafplaats toevoeging in de voorziening	Lasten	496.962	-	-	-
GIG	Lasten	1.473.496	-	-	-
GIG	Baten	-2.499.124	-	-	-
Reserve bouw- en grondexploitaties	Storting	1.300.436	23.906	-	-
Reserve bouw- en grondexploitaties	Onttrekking	-154.630	-40.000	-40.000	-40.000
Reserve egalisatie reiniging	Storting	65.316	47.052	34.552	23.736
Reserve duurzaamheid	Onttrekking	-53.847	-	-	-
3 Bestuur en organisatie Leiderdorp					
Bestuurskosten	Lasten	25.000	-	-	-
Ruimtelijke ontwikkeling	Lasten	51.622	-	-	-
Ruimtelijke ontwikkeling	Baten	-51.622	-	-	-
Reserve bedrijfsvoering	Storting	100.000	-	-	-
Algemene Dekkingsmiddelen					
Algemene reserve	Storting	34.825	44.211	33.685	-
Algemene reserve	Onttrekking	-496.962	-	-	-
Reserve egalisatie exploitatielasten	Storting	-	663.000	-	-
Behoedzaamheidsres.Uitk.Gemeentefonds	Storting	974.598	221.582	78.300	47.588
Behoedzaamheidsres.Uitk.Gemeentefonds	Onttrekking	-214.814	-191.172	-635.414	-398.125

Incidentele mutaties per programma		2022	2023	2024	2025
Overhead, Vpb en onvoorzien					
Concernzaken	Lasten	56.887	57.062	57.396	58.284
Programmamanagementteam	Lasten	200.000	-	-	-
Reserve informatiebedrijfsplan	Onttrekking	-15.546	-31.476	-	-
Diverse programma's					
Kleine bedragen onder de € 25.000					
Totaal incidenteel		243.823	-165.010	-763.435	-525.786

2: Structurele verrekeningen met de reserves

Kostenplaats	Grootboek	I/S	Jaarschijf	Jaarschijf	Jaarschijf	Jaarschijf
			2022	2023	2024	2025
2 Aantrekkelijk Leiderdorp						
MUTATIES RESERVES						
6298103 Egalisatiereserve reiniging	8103 Onttrekking reserve	S	-292.500,00	-277.500,00	-262.500,00	-247.500,00
6298243 Bestemmingsreserve Integraal Beheer	8103 Onttrekking reserve	S	-252.479,00	-259.330,00	-259.330,00	-253.730,00
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 3			-544.979,00	-536.830,00	-521.830,00	-501.230,00
Algemene Dekkingsmiddelen						
MUTATIES RESERVES						
6298220 Egalisatie exploitatielasten AD	4296 Storting in reserve	S	67.500,00	67.500,00	67.500,00	67.500,00
6298220 Egalisatie exploitatielasten AD	8103 Onttrekking reserve	S	-1.140.463,00	-1.050.953,00	-496.219,00	-531.350,00
VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING			-1.072.963,00	-983.453,00	-428.719,00	-463.850,00
Totaal			-1.617.942,00	-977.283,00	-950.549,00	-965.080,00

Uiteenzetting financiële positie en toelichting

D: Geprognosticeerde begin- en eindbalans

	Bedragen x € 1.000					
Prognose meerjarenbalans	Realisatie	Begroting				
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Activa						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	175	113	113	113	113	113
Materiële vaste activa	83.342	87.550	98.349	110.921	124.007	125.646
Financiële vaste activa	3.456	3.456	3.456	3.456	3.456	3.456
Totaal vaste activa	86.973	91.119	101.918	114.490	127.576	129.215
Vlottende activa						
Vorraden	-4.294	0	0	0	0	0
Uitzettingen	7.112	7.112	7.112	7.112	7.112	7.112
Liquide middelen	17	0	0	0	0	0
Overlopende activa	1.966	1.966	1.966	1.966	1.966	1.966
Totaal vlottende activa	4.801	9.078	9.078	9.078	9.078	9.078
Totaal activa	91.774	100.197	110.996	123.568	136.654	138.293
Passiva						
Vaste passiva						
Reserves	41.014	37.323	36.519	35.237	33.299	31.750
Resultaat boekjaar	274	0	0	0	0	0
Voorzieningen	13.108	11.561	12.132	12.172	10.923	10.440
Vaste schuld	23.401	35.777	46.968	61.003	77.262	80.940
Totaal vaste passiva	77.797	84.661	95.619	108.412	121.484	123.130
Vlottende passiva						
Vlottende schuld	7.800	9.359	9.200	8.979	8.993	8.986
Overlopende passiva	6.177	6.177	6.177	6.177	6.177	6.177
Totaal vlottende passiva	13.977	15.536	15.377	15.156	15.170	15.163
Totaal passiva	91.774	100.197	110.996	123.568	136.654	138.293

E: Investerings

Omschrijving investering	Krediet 2022	Krediet 2023	Krediet 2024	Krediet 2025	Krediet 2026
Riolering	0	0	3.395.000	4.208.855	1.963.384
Vervanging bruggen	0	1.006.172	48.332	0	222.991
Beschoeiing	151.500	151.500	165.500	216.500	151.500
Vervanging openbare verlichting	323.075	306.098	420.380	244.228	219.369
Vervangingen spelen	0	67.091	128.550	68.478	73.383
Vervangingen wegen	1.232.485	3.354.073	2.220.837	874.164	1.328.688
Gemalen 10 jaar 2022	68.200	0	0	0	0
Gemalen 15 jaar 2022	20.000	0	0	0	0
Gemalen 40 jaar 2022	10.275	0	0	0	0
Gemalen 10 jaar 2023	0	68.200	0	0	0
Gemalen 15 jaar 2023	0	20.000	0	0	0
Gemalen 40 jaar 2023	0	10.275	0	0	0
Vervanging VS-375-K Renault (voertuig BOA 7210829)	0	0	30.000	0	0
Vervanging VS-376-K Renault (7210792)	0	0	28.000	0	0
Vervanging VS-377-K Renault (7210791)	0	0	28.000	0	0
Vervanging VT-401-K Fuso (7210746)	0	0	82.000	0	0
Vervanging VT-891-K Fuso (7210747)	0	0	82.000	0	0
Vervanging VT-833-L Fuso (7210748)	0	0	45.000	0	0
Vervanging VS-512-Z Fuso (7210752)	0	0	65.000	0	0
Vervanging VS-261-Z Fuso (7210751)	0	0	65.000	0	0
Vervanging vuilniswagen 17-BGF-5	555.000	0	0	0	0
Vervanging vuilniswagen 17-BGF-5	555.000	0	0	0	0
Vervanging vuilniswagen 49-BFK-4	0	555.000	0	0	0
Vervanging bestelauto VJ-277-G	50.000	0	0	0	0
Sleutelkast	20.000	0	0	0	0
Vernieuwbouw Schakel 2026	0	0	0	0	2.200.000
Vernieuwbouw & uitbreiding Elckerlyc 2024	0	160.000	3.000.000	0	0
Vernieuwbouw Willem de Zwijger 2023	160.000	2.080.000	0	0	0
IBOR Water - duiker onder de Oude Sprbn	60.000	0	0	0	0
Vervanging div materialen gladheidbestr	250.000	0	0	0	0
Renovatie de Does	0	0	3.045.125	0	0
Renovatie sportvelden Bloemerd	0	763.611	0	0	0
LRN HOV-maatregelen	0	0	3.500.000	0	0
021 Oude Spoorbaanbrug	0	2.400.000	0	0	0

Omschrijving investering	Krediet 2022	Krediet 2023	Krediet 2024	Krediet 2025	Krediet 2026
065 Leiderdorpsebrug machinerichtlijn	0	0	0	0	0
191 Rhijnvreugbrug machinerichtlijn	0	0	0	0	0
Vervangingen straatmeubilair	47.560	0	0	0	0
VK Sportaccomodaties	0	0	0	0	0
VK inventaris binnensportaccommodaties	80.547	18.952	81.041	94.269	64.024
Eindtotaal	3.583.642	10.960.972	16.429.765	5.706.494	6.223.339
Meerjarenperspectief kapitaallasten	Kapitaal- lasten 2022	Kapitaal- lasten 2023	Kapitaal- lasten 2024	Kapitaal- lasten 2025	Kapitaal- lasten 2026
Afschrijving	3.827.823	4.264.159	4.665.062	5.051.398	5.130.737
Rente	453.680	507.439	570.064	635.443	643.637
Totaal kapitaallasten (bruto)	4.281.503	4.771.598	5.235.127	5.686.840	5.774.374
Vrijval uit reserves ter dekking van kapitaallasten	-821.943	-767.284	-755.549	-785.080	-750.219
Totaal kapitaallasten (netto)	3.459.560	4.004.314	4.479.578	4.901.760	5.024.156

Omschrijving investering	Krediet 2027	Krediet 2028	Krediet 2029	Krediet 2030	Totaal investering
Riolering	1.000.000	1.500.000	1.900.000	6.720.930	20.688.169
Vervanging bruggen	219.188	225.709	0	0	1.722.392
Beschoeiing	151.500	151.500	151.500	0	1.291.000
Vervanging openbare verlichting	266.317	195.117	114.799	0	2.089.383
Vervangingen spelen	72.940	56.386	60.347	0	527.175
Vervangingen wegen	1.319.654	885.136	885.136	0	12.100.173
Gemalen 10 jaar 2022	0	0	0	0	68.200
Gemalen 15 jaar 2022	0	0	0	0	20.000
Gemalen 40 jaar 2022	0	0	0	0	10.275
Gemalen 10 jaar 2023	0	0	0	0	68.200
Gemalen 15 jaar 2023	0	0	0	0	20.000
Gemalen 40 jaar 2023	0	0	0	0	10.275
Vervanging VS-375-K Renault (voertuig BOA 7210829)	0	0	0	0	30.000
Vervanging VS-376-K Renault (7210792)	0	0	0	0	28.000
Vervanging VS-377-K Renault (7210791)	0	0	0	0	28.000
Vervanging VT-401-K Fuso (7210746)	0	0	0	0	82.000
Vervanging VT-891-K Fuso (7210747)	0	0	0	0	82.000
Vervanging VT-833-L Fuso (7210748)	0	0	0	0	45.000
Vervanging VS-512-Z Fuso (7210752)	0	0	0	0	65.000
Vervanging VS-261-Z Fuso (7210751)	0	0	0	0	65.000
Vervanging vuilniswagen 17-BGF-5	0	0	0	0	555.000
Vervanging vuilniswagen 17-BGF-5	0	0	0	0	555.000
Vervanging vuilniswagen 49-BFK-4	0	0	0	0	555.000
Vervanging bestelauto VJ-277-G	0	0	0	0	50.000
Sleutelkast	0	0	0	0	20.000
Vernieuwbouw Schakel 2026	0	0	0	0	2.200.000
Vernieuwbouw & uitbreiding Elckerlyc 2024	0	0	0	0	3.160.000
Vernieuwbouw Willem de Zwijger 2023	0	0	0	0	2.240.000
IBOR Water - duiker onder de Oude Sprbn	0	0	0	0	60.000
Vervanging div materialen gladheidbestr	0	0	0	0	250.000
Renovatie de Does	0	0	0	0	3.045.125
Renovatie sportvelden Bloemerd	0	0	0	0	763.611
LRN HOV-maatregelen	0	0	0	0	3.500.000
021 Oude Spoorbaanbrug	0	0	0	0	2.400.000
065 Leiderdorpsebrug machinerichtlijn	0	0	435.000	0	435.000

Omschrijving investering	Krediet 2027	Krediet 2028	Krediet 2029	Krediet 2030	Totaal investering
191 Rhijnvreugbrug machinerichtlijn	473.760	0	0	0	473.760
Vervangingen straatmeubilair	0	0	48.720	0	96.280
VK Sportaccomodaties	0	1.115.647	732.068	0	1.847.715
VK inventaris binnensportaccommodaties	50.441	15.643	62.305	0	467.222
Eindtotaal	3.553.800	4.145.138	4.389.875	6.720.930	61.713.955
Meerjarenperspectief kapitaallasten	Kapitaal- lasten 2027	Kapitaal- lasten 2028	Kapitaal- lasten 2029	Kapitaal- lasten 2030	Kapitaal- lasten 2031
Afschrijving	5.050.890	5.028.852	5.128.555	5.216.794	5.169.337
Rente	657.471	650.623	646.417	642.724	642.724
Totaal kapitaallasten (bruto)	5.708.361	5.679.474	5.774.972	5.859.518	5.812.061
Vrijval uit reserves ter dekking van kapitaallasten	-640.987	-621.085	-599.964	-579.513	-561.752
Totaal kapitaallasten (netto)	5.067.374	5.058.390	5.175.008	5.280.004	5.250.309

Algemeen

Voor de ontwikkeling van de financiële positie na 2025 zijn kapitaallasten die voortvloeien uit het meerjaren investeringsplan (MIP) sterk bepalend. In voorgaande tabel zijn de investeringsvoornemens voor de komende 9 jaar in beeld gebracht. Die investeringen volgen o.a. uit de beheerplannen voor de openbare ruimte, het IHP Onderwijs en het beheerplan voor sportaccommodaties. Hoewel de meeste planmatige investering nu zijn meegenomen, zien we in het meerjarenbeeld vanaf 2026 dat het doortrekken van het investeringsplan over 10 jaar in de latere jaren nog wel enige aanvulling vraagt. Zo zijn de vervangingsinvesteringen voor de tractiemiddelen nog incompleet en is de investeringskolom voor 2030 maar gedeeltelijk ingevoerd. Om hier een beter inzicht in te krijgen zal er in de aanloop naar de begroting 2023 meer aandacht aan de investeringsplanning worden gegeven.

Kapitaallastenontwikkeling 2022-2030

De kapitaallasten van de in uitvoering zijnde investeringswerken zijn aan de hand van de 'kasstroomverwachting' doorgerekend en aangevuld met de kapitaallasten van het MIP voor de komende jaren. In aanvulling op het MIP zijn de uitkomsten van de kapitaallastenberekening 2022-2030 in bovenstaande tabel weergegeven. Omdat de kapitaallasten van een aantal investeringen zowel uit het verleden als in toekomst (bijdrage Leidse Ring Noord) worden gedekt door een vrijval uit de daarvoor ingestelde reserves, is die vrijval in mindering gebracht op de bruto kapitaallasten. De netto ontwikkeling is als 'Totaal kapitaallasten (netto)' in de tabel tot uitdrukking gebracht.

In het eerste deel van die tabel lopen de netto kapitaallasten op van € 3,5 miljoen in 2022 naar € 5,0 miljoen in 2026. In de periode na 2026 blijven de kapitaallasten nagenoeg gelijk om daarna iets op te lopen naar een niveau van € 5,3 miljoen. Wij merken daarbij wel op dat dit onderstreept dat er mogelijk nog aanvullingen op het investeringsplan volgen in de laatste jaren van de tabel.

Kredieten 2022 voor in totaal € 3.583.642 beschikbaar te stellen bij de begroting 2022

Riolering

Voor de investeringen in de riolering is het Intergraal Waterketen Plan (IWKp) richtinggevend. De geplande bedragen per jaarschijf zijn bijgesteld op basis van het saldo reeds beschikbaar gestelde kredieten in combinatie met de meeste recente planning met betrekking tot de uitvoer. Voor 2022 en 2023 is het bedrag daarom bijgesteld naar € 0. In latere jaren is een hogere investeringsbedrag zichtbaar, wat het totaal van het vervangingsprogramma uit het IWKp gelijk houdt. De dekking van deze investeringen realiseren we vanuit de rioolheffing. Dit is ook van toepassing op de investeringen in gemalen.

Investeringen in de Openbare Ruimte

De vervangingsinvesteringen in straatmeubilair, beschoeiingen, wegen, openbare verlichting, spelen, bruggen en duikers zijn in overeenstemming met de IBOR-beheerplannen 2020-2029 voor de verschillende domeinen. Ook is in het overzicht rekening gehouden met de uitvoering planning van de verschillende geplande wijkvervangingen.

Vervanging materieel

In 2022 staat de vervanging van twee vuilniswagens gepland. De derde vervanging staat voor 2023 op de planning. In navolging van de Duurzaamheidsagenda 2017-2025 zetten we waar mogelijk in op vervanging door elektrische voertuigen. Daarnaast zijn er vervangingen gepland in het kader van de gladheidsbestreiding.

Bijdrage aan de Leidse Ring Noord

De bijdragen aan de Leidse Ring Noord zijn in overeenstemming met het kaderbesluit van 20 april 2020 in het investeringsplan meegenomen. Die bijdrage betreft enerzijds het aandeel in de vervanging van de oude spoorbrug en anderszijds de bijdrage t.b.v. de HOV-maatregelen. De kapitaallasten van de bijdrage t.b.v. de HOV-maatregelen worden gedekt uit de reserve van € 3,5 miljoen die voor dat doel is ingesteld.

Investeringsplan onderwijshuisvesting

Voor de realisatie van vernieuwbouwprojecten uit het Integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs zijn de investeringsvoornemens in het MIP opgenomen.

F: Reserves

Wettelijke basis voor reserves en voorzieningen.

Op basis van artikel 43 lid 1 van het BBV onderscheiden we de reserves in:

- a. De algemene reserves.
- b. Bestemmingsreserves die dienen om ongewenste schommelingen op te vangen in de tarieven die we in rekening brengen aan derden, maar die we niet specifiek hoeven te besteden.
- c. Overige bestemmingsreserves.

De kaders voor het reserve- en voorzieningenbeleid maken deel uit van de Financiële Verordening 2018. Specifieke kaders per reserve en/of voorziening maken deel uit van deze begroting.

De algemene reserve is voor incidentele zaken beschikbaar. Over het algemeen dient deze reserve als een buffer tegen onverwachte risico's. Bij bestemmingsreserves heeft de raad vooraf bepaald voor welke bestemming de reserve in het leven is geroepen. Ze zijn gevormd om ongewenste schommelingen in uitgaven op te vangen of om een bepaalde activiteit of doel te realiseren.

Toelichting reserves

Omschrijving Bedragen x € 1.000	Begroot Stand 1/1/2022	Begroting mutaties 2022	Begroting mutaties 2023	Begroting mutaties 2024	Begroting mutaties 2025	Begroot Stand 31/12/2025
Algemene reserves						
8297001 Algemene reserve	9.154	-462	44	34	-	8.770
8297002 Bouw- en grondexploitatie	3.278	1.146	-16	-40	-40	4.327
8297244 Behoedzaamheidsres.Uitk.Gemeentefonds	1.340	760	30	-557	-351	1.222
Totaal algemene reserves	13.772	1.443	59	-563	-391	14.320
Bestemmingsreserves ter equalisatie van tarieven						
8297101 Egalisatiereserve omgevingsvergunning	88	-	-	-	-	88
8297103 Egalisatiereserve reiniging	4.181	-227	-230	-228	-224	3.271
Totaal Bestemmingsreserves ter equalisatie van tarieven	4.269	-227	-230	-228	-224	3.359
Bestemmingsreserves overig						
8297120 Reserve implementatiekosten omgevingswet	508	-	-	-	-	508
8297204 Rekenkamer	50	-	-	-	-	50
8297211 Egalisatieres. exploitatielasten	9.471	-1.073	223	-429	-464	7.728
8297214 Informatiebeleidsplan	47	-16	-31	-	-	0
8297243 Bestemmingsreserve Integraal Beheer	5.182	-252	-259	-259	-254	4.157
8297255 Reserve bedrijfsvoering	286	100	-	-	-	386
8297260 Reserve Sociaal domein	3.355	-726	-1.041	-458	-217	912
8297270 Reserve Duurzaamheid	383	-54	-	-	-	329
Totaal Bestemmingsreserves overig	19.282	-2.021	-1.110	-1.146	-935	14.070
Totaal reserves	37.322	-805	-1.281	-1.938	-1.549	31.749

8297001 Algemene reserve	Stand 01-01-2022	€ 9.154.297
Doelstelling: De algemene reserve is als weerstandskas van de gemeente het vangnet voor onverwachte (grote) financiële uitgaven. Deze reserve is aangewezen als beschikbare weerstandscapaciteit. De algemene reserve is vrij besteedbaar voor zover aan de randvoorwaarde wordt voldaan dat de ratio weerstandsvermogen groter of gelijk aan 1.0 is en blijft.		
Soort reserve:	Algemene reserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Niet toegestaan	
Voeding: Voeding vindt plaats door toevoeging van voordelige exploitatieresultaten volgens de jaarrekening. Voor budgetoverheveling kan eveneens voeding plaatsvinden.		
Besteding: Een nadelig exploitatieresultaat wordt ten laste van de algemene reserve gebracht. De besteding 2022 betreft de versterking van voorziening afkoop onderhoud begraafplaats met € 496.962.		
Opmerking: Geen		

8297002 Algemene reserve bouw- en grondexploitaties	Stand 01-01-2022	€ 3.277.532
Doelstelling: Reserve is bestemd voor de opvang van eventuele nadelen bij de uitvoering van bouwgrondexploitaties op basis van exploitatieberekeningen en het oplossen van knelpunten op het gebied van volkshuisvesting. Deze reserve is aangewezen als beschikbare weerstandscapaciteit.		
Soort reserve:	Algemene reserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: De reserve wordt gevoed uit exploitatie overschotten van afgesloten complexen. Ook worden gelden uit antispeculatie bedingen toegevoegd aan de reserve. Inkomsten door afkoop van sociale woningbouw worden conform beleidsregels uit Zicht op Wonen III en notitie sociale woningbouw (december 2010) bij kleine projecten aan de reserve toegevoegd. In 2022 worden de grondexploitaties Amaliaplein en Driemaster afgesloten, waarbij het saldo wordt gestort in de reserve Bouw- en grondexploitaties.		
Besteding: De reserve wordt ingezet voor de dekking van (de voorziening voor) negatieve eindwaarden van grondexploitaties. Voor de grondexploitaties Bospoort Zuid geldt dat ze worden afgesloten met een negatief saldo dat net iets hoger ligt dan de daarvoor gevormde voorzieningen. Verder wordt jaarlijks rekening gehouden met een onttrekking van maximaal € 40.000 uit deze reserve ten behoeve van onderzoeken naar nieuwe projecten waar nog geen financiering voor geregeld is.		
Opmerking: De reserve Sociale woningbouw is in 2016 opgeheven en toegevoegd aan deze reserve.		

8297244 Reserve Behoedzaamheidsreserve uitkering gemeentefonds	Stand 01-01-2022	€ 1.339.811
Doelstelling: De reserve heeft een tweeledig doel. In de eerste plaats worden mee- en tegenvallers in de algemene uitkering verrekend met deze reserve. De reserve wordt daarnaast ook gebruikt om het meerjarenbeeld sluitend te maken mits aan de randvoorwaarde wordt voldaan dat de gemeente haar structurele lasten afdekt met structurele baten. Dit op basis van de ervaring dat de toekomstige ontwikkeling van de algemene uitkering vrijwel altijd meevallers laat zien t.o.v. eerder circulaire. Met deze werkwijze voorkomen we, dat afhankelijk van 'momentopnames' met betrekking tot de financiële positie van de gemeente, tot bezuinigingen moet worden overgegaan, terwijl dat achteraf niet nodig blijkt. Deze reserve is aangewezen als beschikbare weerstandscapaciteit.		
Soort reserve:	Algemene reserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Plafond is 10% uitkering gemeentefonds	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Niet toegestaan	
Voeding: Voordelige resultaten in de algemene uitkering t.o.v. de begroting worden toegevoegd aan deze reserve. Verder worden overschotten in het meerjarenbeeld toegevoegd aan deze reserve. Dat is in 2022 en 2023 aan de orde.		
Besteding: Nadelige resultaten in de algemene uitkering t.o.v. de begroting worden onttrokken aan deze reserve. In de jaren 2024 en 2025 is het meerjarenbeeld sluitend gemaakt met een onttrekking aan deze reserve.		
Opmerking: Het plafond van deze reserve is vastgesteld op 26 juni 2017.		

8297101 Egalisatiereserve omgevingsvergunning	Stand 01-01-2022	€ 87.747
Doelstelling: Egaliseren van baten of lasten van de producten met betrekking tot de omgevingsvergunningen om schommelingen in het tarief te voorkomen en werkzaamheden over het jaar (bijv. toezicht) heen te kunnen bekostigen. Het tarief over alle jaren heen is maximaal 100% kostendekkend.		
Soort reserve:	Egalisatiereserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Signaalbedrag € 250.000	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een positief resultaat op omgevingsvergunningen/woningtoezicht t.o.v. de begroting aan deze reserve toegevoegd.		
Besteding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een negatief resultaat op omgevingsvergunningen/woningtoezicht t.o.v. de begroting aan deze reserve onttrokken.		
Opmerking: Indien de reserve het signaalbedrag bereikt zullen de tarieven herzien worden zodat de gelden terugvloeiën naar de burger óf zal een onderbouwing gegeven worden van het saldo.		

8297103 Egalisatiereserve reiniging	Stand 01-01-2022	€ 4.180.817
Doelstelling: Egaliseren van baten of lasten op het product Reiniging om schommelingen in het tarief te voorkomen. Het tarief over alle jaren heen is maximaal 100% kostendekkend.		
Soort reserve:	Egalisatiereserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Signaalbedrag € 2.500.000	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een positief resultaat op de reiniging/afvalstoffenheffing t.o.v. de begroting aan deze reserve toegevoegd.		
Besteding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een negatief resultaat op de reiniging/afvalstoffenheffing t.o.v. de begroting aan deze reserve onttrokken. Conform eerdere besluitvorming vindt er een jaarlijkse onttrekking plaats vanaf 2022 te gunste van de tarieven. Beginnend op € 292.500 en gedurende 20 jaar gelijkmatig afgebouwd. Op deze wijze wordt de omvang van de reserve geleidelijk weer op een niveau gebracht onder het signaalbedrag. Het overschot op zo in overeenstemming met het doel van deze reserve ingezet.		
Opmerking: Indien het saldo van de reserve het signaalbedrag bereikt zullen de tarieven herzien worden zodat de gelden terugvloeien naar de burger óf zal een onderbouwing gegeven worden van het saldo.		

8297120 Reserve implementatiekosten omgevingswet	Stand 01-01-2022	€ 507.860
Doelstelling: Doel van deze reserve is om te voorzien in de implementatiekosten van deze wet en deze kosten over meerdere jaren beschikbaar te houden gelet op de doorlooptijd van implementatie.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overig	
Looptijd:	31 december 2022	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: In de begroting en het meerjarenbeeld zijn budgetten voor de implementatie opgenomen. Eventuele overschotten op die budgetten worden bij de jaarafsluiting toegevoegd aan deze reserve.		
Besteding: De reserve wordt ingezet ter dekking van de implementatiekosten zodra deze worden opgevoerd. Als er overschotten worden toegevoegd dan worden die ingezet voor de dekking van overschrijdingen in latere jaren.		
Opmerking: De reserve is ingesteld op 26 juni 2017. De looptijd is in deze begroting in verband met de vertraging van de start van de omgevingswet met één jaar verlengd tot 31 december 2022		

8297204 Reserve rekenkamer	Stand 01-01-2022	€ 50.000
Doelstelling: Met ingang van 1 januari 2018 is een samenwerkingsovereenkomst met de gemeente Leiden aangegaan voor een gezamenlijke rekenkamercommissie. De jaarlijkse bijdrage van Leiderdorp is gelijk aan het beschikbare budget voor de rekenkamer. Dat betekent dat deze reserve niet meer gevoed wordt uit overschotten in de jaarrekening. De reserve per 1 januari 2018 is beschikbaar voor aanvullend onderzoek. De raad van Leiderdorp beslist over de eventuele besteding waarbij de reserve ook kan worden aangewend voor gezamenlijk onderzoek.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overig	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Plafond is € 50.000	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: N.v.t.		
Besteding: N.v.t.		
Opmerking: Zie raadsbesluit 11 december 2017.		

8297211 Reserve Egalisatie exploitatielasten	Stand 01-01-2022	€ 9.471.042
Doelstelling: Egalisatie van (kapitaal)lasten over de jaren heen. De reserve bevat geen vrij besteedbare middelen.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overig	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Niet toegestaan	
Voeding: De reserve wordt gevoed door gerichte bijdragen, welke bestemd zijn voor dekking van (een deel van de) kapitaallasten of andere lasten van specifiek aangewezen producten. In 2023 is een toevoegingen geraamd van € 663.000 vanwege de verkoop accommodaties. Deze opbrengst worden ingezet ter dekking van kapitaallasten Sterrentuin conform de vastgestelde dekkingsmaatregel op 7 juli 2020.		
Besteding: De werkelijke lasten worden in de exploitatiebegroting gedekt door een onttrekking uit deze reserve. De onttrekking voor 2022 is bepaald op € 1.140.463. De onttrekking in 2022 bevat de laatste jaarschijf voor dekking van de bijdrage aan het Regionaal Investeringsfonds Rijnland van € 571.000.		
Opmerking: geen		

8297214 Reserve Informatiebeleidsplan	Stand 01-01-2022	€ 47.022
Doelstelling: Het beschikbaar stellen van financiële middelen ten behoeve van het (regionale) Informatie Beleidsplan (b.v. voor de uitvoering van onderzoeken). De reserve is ingesteld vanwege het fluctueren van de (financiële) omvang van de kosten.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overig	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Plafond van € 400.000	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: In de begroting wordt jaarlijks een bedrag beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van het (regionale) Informatie Beleidsplan. De niet uitgegeven gelden kunnen worden toegevoegd aan de reserve.		
Besteding: De exploitatiebudgetten zijn overgedragen aan Servicepunt71 in het kader van VRIS-2. Het restant van de reserve is ingezet voor de dekking van deze overdracht die structureel neutraal is verwerkt.		
Opmerking: geen		

8297243 Reserve Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR)	Stand 01-01-2022	€ 5.182.291
Doelstelling: Nivelleren kapitaallasten van vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte. Alle kapitaallasten als gevolg van vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte vanaf 2014 worden indien mogelijk afgedekt via deze reserve.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overige	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: Meevallers op het regulier onderhoudsbudget IBOR (exclusief interne uren en exclusief riolering) worden toegevoegd aan de reserve IBOR. Bij de jaarafsluiting 2020 betrof dit € 78.115		
Besteding: De jaarlijkse vrijval van deze reserve is voor het totaal van € 4.480.479 berekend en de bedragen zijn als onttrekking in de begroting en meerjarenraming opgenomen. In 2022 valt hieruit € 252.479 vrij.		
Opmerking: geen		

8297255 Reserve bedrijfsvoering	Stand 01-01-2022	€ 285.740
Doelstelling: Doel van deze reserve is om als organisatie slagvaardig te kunnen opereren als de uitvoering stagneert resp. als er extra middelen nodig zijn om verbeteringen in de bedrijfsvoering tot stand te brengen. De reserve dient o.a. ook om knelpunten bij een formatietaakstelling, kosten Servicepunt71 en de gevolgen van de organisatievernieuwing en/of toekomstvisie voor de organisatie op te vangen.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overig	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Plafond is € 500.000	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Niet toegestaan	
Voeding: Meevallers op budgetten inzake de bedrijfsvoering kunnen worden toegevoegd aan deze reserve. In 2021 en 2022 zijn middelen toegevoegd voor de dekking van de projectkosten voor de ontwikkelings- en implementatiekosten van nieuwe software. Daardoor krijgt deze reserve een bredere werking terwijl de reserve informatiebeleidsplan min of meer overbodig wordt.		
Besteding: De reserve wordt ingezet voor de oplossing van knelpunten in de bedrijfsvoering.		
Opmerking: De reserve is ingesteld op 26 juni 2017.		

8297260 Reserve Sociaal Domein	Stand 01-01-2022	€ 3.354.701
Doelstelling: De reserve dient voor het egaliseren van de positieve- of negatieve saldi, die voortkomen uit de exploitatiebudgetten van het sociaal domein en kunst en cultuur.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overig	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Signaalbedrag € 5.000.000	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: Voeding vindt plaats door bij het opstellen van de jaarrekening een positief resultaat t.o.v. de begroting van subprogramma's 'Zelfredzame en Ondersteunde inwoners' (1B en 1C) aan deze reserve toe te voegen. In de meerjarenraming is de van het Rijk ontvangen compensatie voor de aanpak Jeugdzorg toegevoegd aan deze reserve. Conform de afspraken tussen Rijk, provincies en VNG zijn de extra middelen voor de jaren 2023 -2025 voor 75% in de meerjarenraming verwerkt.		
Besteding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een negatief resultaat t.o.v. de begroting van subprogramma's 'Zelfredzame en Ondersteunde inwoners' (1B en 1C) aan deze reserve onttrokken. De reserve is voor de jaren 2022 tot en met 2025 ingezet de toename van de kosten Jeugdzorg op basis van de laatste prognoses van de TWO en voor de dekking van de extra budgetten voor de WMO. Die budgetten zijn met ingang van 2022 structureel verhoogd op grond van de ontwikkelingen in 2019 t/m 2021.		
Opmerking: De reserves Zorg, Welzijn, Jeugd en Onderwijs, Sociaal beleid en Kunst en Cultuur zijn op 9 mei 2016 opgeheven en toegevoegd aan deze reserve. Het saldo en de voorgenomen mutaties zijn overgeheveld. Indien het saldo van de reserve het signaalbedrag bereikt zal een onderbouwing worden gegeven van het saldo en wordt aan de raad de keuze voorgelegd of een deel van het saldo kan worden overgeheveld naar de algemene reserve. Na 3-5 jaar (2018-2020) zal worden geëvalueerd of het signaalbedrag zal worden omgezet in een plafond.		

8297270 Reserve Duurzaamheid	Stand 01-01-2022	€ 383.320
Doelstelling: Doel van deze reserve is om de budgetten voor de uitvoering van de duurzaamheidsagenda over meerdere jaren beschikbaar te houden gelet op de doorlooptijd van uitvoering.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve overig	
Looptijd:	2022	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutatie:	Ja	
Voeding: Eventuele overschotten op duurzaamheidsbudgetten worden bij de jaarafsluiting toegevoegd aan deze reserve.		
Besteding: In 2022 wordt de reserve ingezet ter (gedeeltijke) dekking van het budget voor duurzaamheidsagenda dat bij de financiële kadernota 2021-2024 is opgevoerd. Daarnaast wordt de reserve aangewend voor de organisatiekosten van het project warmtetransitie Leidse Regio (zie 2e bestuursrapportage 2021)..		
Opmerking: Deze reserve is ingesteld op 19 november 2018 bij de 2e Bestuursrapportage 2018.		

G: Voorzeningen

Toelichting:

1. Beschikking over voorzieningen vindt alleen plaats als aan het doel of de bestemming van de voorziening wordt voldaan.
2. De voorziening moet de juiste omvang (resultaatonafhankelijk) hebben. De omvang bezien we jaarlijks.
3. Toevoegingen aan en vrijval van voorzieningen boeken we ten laste/gunste van de exploitatie.

Toelichting voorzieningen

Omschrijving Bedragen x € 1.000	Begroot Stand 1/1/2022	Begroting mutaties 2022	Begroting mutaties 2023	Begroting mutaties 2024	Begroting mutaties 2025	Begroot Stand 31/12/2025
Voorzeningen met een verplichting						
8298001 Pensioenoverdrachten wethouders	2.205	112	112	112	112	2.653
8298002 Wachtgeld bestuurders	264	56	56	56	56	489
Totaal voorzieningen met een verplichting	2.469	168	168	168	168	3.142
Voorzeningen ter egalisatie van kosten						
8298106 Voorziening Gemeentelijke accommodaties	2.862	-28	-195	-1.410	-210	1.020
8298108 Voorziening Wegen	80	-1	2	-33	-	49
8298109 Voorziening Civiele kunstwerken	304	79	34	128	-473	72
8298110 Voorziening Straatmeubilair	17	3	4	4	4	31
8298111 Voorziening Water	443	-165	-43	-137	32	130
8298112 Voorziening Groen	112	-72	-31	-	-	8
Totaal voorzieningen ter egalisatie van kosten	3.817	-184	-229	-1.448	-647	1.310
Voorzeningen derden verkregen middelen met speciale bestemming						-
8298113 Voorziening Herplantfonds bomen	14	-	-	-	-	14
8298201 Voorziening Riolering derden	4.822	87	102	35	4	5.050
8298202 Voorziening afkoopsommen begraafplaats	438	499	-2	-4	-7	923
Totaal voorzieningen derden verkregen middelen met speciale bestemming	5.275	586	100	31	-4	5.988
Totaal Voorzeningen	11.561	571	40	-1.249	-483	10.440

Voorzeningen worden gevormd wegens:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten is;
- Op de balansdatum bestaande risico's over bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;

- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. De voorziening dubieuze debiteuren en de voorziening negatieve grondexploitaties zijn conform het BBV opgenomen aan de activazijde van de balans. Hiermee zijn deze voorzieningen een correctiepost op de openstaande vorderingen aan debiteuren resp. de voorraad onderhanden werken bouwgrond in exploitatie.

8298001 Voorziening pensioenoverdrachten wethouders	Stand 01-01-2022	€ 2.205.049
Doelstelling: Met ingang van 2017 omvat deze voorziening de contante waarde van de pensioenverplichtingen van (gewezen) wethouders die op 1 januari 2017 nog niet de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt. In overeenstemming met de overgangsregeling volgens de commissie BBV is voor gewezen wethouders die op 1 januari 2017 een pensioenuitkering ontvangen geen voorziening getroffen maar is voor de jaarlijkse lasten in de meerjarenbegroting een budget beschikbaar.		
Soort voorziening:	Voorziening met een verplichting	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op de actuariel berekende contante waarde van de pensioenverplichting van binnen de doelstelling vallende wethouders.	
Meerjarenplanning aanwezig	Nee	
Voeding: In de begroting is een jaarlijkse voeding van € 112.101 opgenomen. In de jaarrekening wordt de voorziening aan de hand van een actuele herberekening van de contante waarde op het vereist niveau gebracht. Indien de voorziening te laag is worden extra middelen toegevoegd. Als de voorziening te hoog is vallen de extra middelen vrij.		
Besteding: Indien wethouders er voor kiezen om de opgebouwde pensioenrechten over te dragen dan komt dat bedrag ten laste van deze voorziening. Verder komen de pensioenuitkeringen van wethouders die ná 1 januari 2017 de pensioengerechtigde leeftijd bereiken, ten laste van deze voorziening.		
Opmerking: Geen		

8298002 Voorziening Wachtgelden bestuurders	Stand 01-01-2022	€ 264.028
Doelstelling: Op basis van de daartoe geldende regeling kunnen (voormalige) wethouders na hun aftreden aanspraak maken op een wachtgeldregeling.		
Soort voorziening:	Voorziening met een verplichting	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op aantal personen en de duur dat aanspraak op de regeling gemaakt kan worden. Hiertoe jaarlijks een actualisatie uitvoeren.	
Meerjarenplanning aanwezig	Nee	
Voeding: Op basis van de gemiddelde kosten over de afgelopen jaren is een jaarlijkse toevoeging van € 89.223 in de begroting opgenomen. Als de voorziening te hoog oploopt vallen de extra middelen weer vrij.		
Besteding: De werkelijk wachtgelden van bestuurders komen ten laste van deze voorziening. In de begroting is rekening gehouden met een budget van € 33.919. Met de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 en de daarop volgende collegevorming bestaat de kans dat het bedrag van de wachtgelden weer oploopt.		
Opmerking: Geen		

8298106 Voorziening Gemeentelijke Accommodaties	Stand 01-01-2022	€ 2.861.649
Doelstelling: De voorziening gemeentelijke accommodaties is ingesteld voor het planmatig kunnen uitvoeren van werkzaamheden op basis van een actueel onderhoud beheerprogramma en om de uitgaven ervan gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	Ja	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele beheerplan voor gemeentelijke accommodaties (gebouwen en sportvelden). De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2022 bepaald op € 599.366		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud is € 627.052		
Opmerking: Geen		

8298108 Voorziening Wegen	Stand 01-01-2022	€ 80.104
Doelstelling: De voorziening Wegen is ingesteld voor het planmatig kunnen uitvoeren van werkzaamheden op basis van een actueel onderhoud beheerprogramma en om de uitgaven ervan gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma wegen. De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2022 bepaald op € 719.297		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud in 2021 is € 720.376.		
Opmerking: Geen		

8298109 Voorziening Civiele Kunstwerken	Stand 01-01-2022	€ 303.771
Doelstelling: De voorziening Civiele Kunstwerken is ingesteld voor het planmatig kunnen uitvoeren van werkzaamheden op basis van een actueel onderhoud beheerprogramma en om de uitgaven ervan gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma civiele kunstwerken. De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2022 bepaald op € 169.189		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud in 2022 is € 90.267.		
Opmerking: Geen		

8298110 Voorziening Straatmeubilair	Stand 01-01-2022	€ 16.834
Doelstelling: De voorziening Straatmeubilair is ingesteld voor het planmatig kunnen uitvoeren van werkzaamheden op basis van een actueel onderhoud beheerprogramma en om de uitgaven ervan gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma straatmeubilair. De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2022 bepaald op € 112.430.		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud in 2022 is € 109.095.		
Opmerking: Geen		

8298111 Voorziening Water	Stand 01-01-2022	€ 443.384
Doelstelling: De voorziening Water is ingesteld voor het planmatig kunnen uitvoeren van werkzaamheden op basis van een actueel onderhoud beheerprogramma en om de uitgaven ervan gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma water. De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2022 bepaald op € 114.107.		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud in 2022 is € 279.131.		
Opmerking: Geen		

8298112 Voorziening Groen	Stand 01-01-2022	€ 111.517
Doelstelling: De voorziening Groen is ingesteld voor het planmatig kunnen uitvoeren van werkzaamheden op basis van een actueel onderhoud beheerprogramma en om de uitgaven ervan gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening:	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan.	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
Voeding: De hoogte van de jaarlijkse dotatie wordt bepaald op basis van het meest actuele onderhoud beheerprogramma groen. De dotatie wordt afgestemd op het gemiddelde van de verwachte jaarlijkse lasten voor minimaal 10 jaar en is voor 2022 bepaald op € 269.708.		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt. Het geraamde onderhoud in 2022 is € 341.785.		
Opmerking: Een gedeelte van deze voorziening is bestemd voor de kosten die volgen uit het vervangen van bomen in het kader van de wijkrenovaties.		

8298201 Voorziening riolering derden	Stand 01-01-2022	€ 4.822.320
<p>Doelstelling: De voorziening heeft het karakter van een spaarvoorziening voor toekomstige vervangingsinvesteringen rioleringen, overeenkomstig regelgeving in het BBV. De voorziening wordt ook gebruikt voor het egaliseren van baten of lasten op het product riolering om schommelingen in het tarief te voorkomen. Het tarief over alle jaren heen is maximaal 100% kostendekkend.</p>		
Soort voorziening:	Van derden verkregen middelen met een specifieke bestemming	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Signaalbedrag € 5.000.000	
Meerjarenplanning aanwezig	Ja	
<p>Voeding: Bij het opstellen van de begroting vormt het Integraal Water Keten Plan (IWKp) 2019 de basis. In dat plan zijn de vervangingsinvesteringen en de daaraan verbonden kapitaallasten doorgerekend. Bij de samenstelling van deze begroting is het meerjareninvesteringsplan kritisch doorgelopen. Met name de investeringen in het riool blijven achter bij de planning volgens het IWKp en zijn qua planning bijgesteld. De voordelige effecten op de geraamde kapitaallasten zijn ten gunste van de voorziening gebracht. Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een positief resultaat op het beleidsveld riolering aan deze voorziening toegevoegd.</p>		
<p>Besteding: Bij het opstellen van de jaarrekening wordt een negatief resultaat op het beleidsveld riolering aan deze voorziening onttrokken. Op basis van het IWKp wordt jaarlijks een olopend bedrag aan de reserve onttrokken.</p>		
<p>Opmerking: Aan de hand van het IWKp 2019 is de stand en het signaalbedrag van deze voorziening opnieuw beoordeeld. Volgens het op 4 maart 2019 vastgestelde IWKP is dit de bovengrens van de voorziening.</p>		

8298202 Voorziening afkoopsommen begraafplaats	Stand 01-01-2022	€ 438.239
<p>Doelstelling: De voorziening afkoopsommen begraafplaats is ingesteld voor de vooruitontvangen bedragen. De opbrengsten die betrekking hebben op toekomstige jaren vallen geleidelijk weer vrij ten gunste van de exploitatie.</p>		
Soort voorziening:	Van derden verkregen middelen met een specifieke bestemming	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	N.v.t.	
Meerjarenplanning aanwezig	Ja	
<p>Voeding: De ontvangen afkoopsommen voor onderhoud worden aan de voorziening toegevoegd. De afkoopsommen worden ontvangen in de plaats van toekomstige jaarlijkse bijdragen. In de begroting 2022 gaan we uit van een bedrag van € 79.000 aan afkoopsommen. Verder is er in 2022 éénmalig een bedrag van € 496.962 toegevoegd als correctie voor de ontvangen afkoopsommen in de jaren tot en met 2016.</p>		
<p>Besteding: Jaarlijks valt een deel van de afkoopsommen weer vrij ten gunste van de exploitatie. Die vrijval neemt jaarlijks toe als gevolg van de toevoeging van nieuwe afkoopsommen en die vrijval neemt af in het geval de laatste termijn van een afkoopsom is bereikt.</p>		
<p>Opmerking: Geen</p>		

8298113 Voorziening herplantfonds bomen	Stand 01-01-2022	€ 4.800
<p>Doelstelling: De voorziening herplantfonds bomen stelden we in om de herplant van de met vergunning te vellen bomen of andere houtopstanden te waarborgen door de reservering van de daarvoor ontvangen financiële compensatie.</p>		
<p>Soort voorziening:</p>	<p>Voorz. van derden verkregen gelden voor specifieke bestemmingen</p>	
<p>Looptijd:</p>	<p>Geen looptijd vastgesteld</p>	
<p>Gewenste omvang:</p>	<p>N.v.t.</p>	
<p>Meerjarenplanning aanwezig</p>	<p>N.v.t.</p>	
<p>Voeding: 1. Door vergunninghouders ter uitvoering van een in de vergunning opgenomen voorschrift tot financiële compensatie van de met vergunning te vellen bomen of andere houtopstanden. 2. Door rechthebbenden en/of overtreeders nadat een houtopstand waarop het verbod tot vellen van toepassing is, zonder vergunning geveld, en in het kader van handhavingsmaatregelen geen herplantplicht op het perceel kan worden opgelegd ter uitvoering van en last onder bestuursdwang of last onder dwangsom.</p>		
<p>Besteding: De aan bomen gelieerde gelden in het herplantfonds mogen worden gebruikt ten behoeve van de uitbreiding van het in gemeente aanwezige openbare groen, waaronder houtopstanden. In 2021 is € 9.191 onttrokken aan deze voorziening.</p>		
<p>Opmerking: Deze voorziening is ingesteld op 16 november 2020</p>		

H: EMU-saldo

Het BBV (art. 19) verplicht gemeenten ramingen van het EMU-saldo te verstrekken over het voorafgaande jaar, het actuele jaar en het volgende jaar. De EMU-enquête is het model dat gebruikt wordt voor de meerjarige raming van het EMU-saldo.

EMU Saldo			Begroting				
			2021	2022	2023	2024	2025
1.	(+)	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	-3.965	-805	-1.281	-1.938	-1.549
2.	(-)	Mutatie (im)materiële vaste activa	4.146	10.799	12.572	13.086	1.639
3.	(+)	Mutatie voorzieningen	-1.547	571	40	-1.249	-483
4.	(-)	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	4.294	0	0	0	0
5.	(-)	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo			-13.952	-11.033	-13.813	-16.273	-3.671

Overzicht per taakveld

Om tot betrouwbare informatie voor interne sturing en externe vergelijkbaarheid te komen, schrijft het BBV een uniforme indeling in taakvelden voor. De bijbehorende baten en lasten worden aan die taakvelden toegerekend.

Taakvelden			Baten	Lasten	Totaal
Bestuur en ondersteuning	0.1	Bestuur	-24	2.469.510	2.469.486
	0.2	Burgerzaken	-282.312	791.425	509.113
	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-217.828	147.516	-70.312
	0.4	Overhead	-59.127	9.933.398	9.874.271
	0.5	Treasury	-592.000	17.943	-574.057
	0.61	Ozb woningen	-5.447.728	282.501	-5.165.227
	0.62	Ozb niet-woningen	-2.210.932	64.116	-2.146.816
	0.64	Belastingen overig	-119.945	31.403	-88.542
	0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-39.936.081	-	-39.936.081
	0.8	Overige baten en lasten	-	30.772	30.772
	0.10	Mutaties reserves (980)	-4.906.545	4.101.675	-804.870
	Totaal		-53.772.522	17.870.259	-35.902.263
Veiligheid	1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	-170.600	1.935.858	1.765.258
	1.2	Openbare orden en Veiligheid	-16.814	509.105	492.291
		Totaal	-187.414	2.444.963	2.257.549
Verkeer, vervoer en waterstaat	2.1	Verkeer en vervoer	-28.334	3.993.914	3.965.580
	2.2	Parkeren	-22.151	183.899	161.748
	2.5	Openbaar vervoer	-	3.224	3.224
		Totaal	-50.485	4.181.037	4.130.552
Economie	3.1	Economische ontwikkeling	-70	63.461	63.391
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-353.774	501.477	147.703
	3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	-14.409	170.520	156.111
	3.4	Economische promotie	-69.581	488	-69.093
		Totaal	-437.834	735.946	298.112
Onderwijs	4.1	Openbaar basisonderwijs	-12	11.036	11.024
	4.2	Onderwijshuisvesting	-396.390	2.119.120	1.722.730
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-285.590	766.483	480.893
		Totaal	-681.992	2.896.639	2.214.647
Sport, cultuur en recreatie	5.1	Sportbeleid en activering	-45	127.466	127.421

Taakvelden			Baten	Lasten	Totaal
	5.2	Sportaccomodaties	-579.376	1.605.470	1.026.094
	5.3	Cultuurpresentatie, - productie en -participatie	-20.550	231.551	211.001
	5.5	Cultureel erfgoed	-13.749	65.215	51.466
	5.6	Media	-61.542	487.099	425.557
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-13.733	3.785.612	3.771.879
	Totaal		-688.995	6.302.413	5.613.418
Sociaal domein	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-219.733	1.025.473	805.740
	6.2	Wijkteams	-48.574	1.590.329	1.541.755
	6.3	Inkomensregelingen	-5.856.987	8.152.032	2.295.045
	6.4	Begeleide participatie	-	479.210	479.210
	6.5	Arbeidsparticipatie	-90	861.439	861.349
	6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	-127	1.089.333	1.089.206
	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-281.607	8.088.249	7.806.642
	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-158	5.540.990	5.540.832
	6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-105	167.499	167.394
	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-42	38.629	38.587
	Totaal		-6.407.423	27.033.183	20.625.760
Volksgesondheid en milieu	7.1	Volksgesondheid	-14.005	1.675.619	1.661.614
	7.2	Riolering	-1.857.462	1.342.054	-515.408
	7.3	Afval	-5.149.559	3.691.340	-1.458.219
	7.4	Milieubeheer	-132	915.581	915.449
	7.5	Begraafplaatsen	-368.032	835.947	467.915
	Totaal		-7.389.190	8.460.541	1.071.351
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	8.1	Ruimtelijke ordening	-220	274.262	274.042
	8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-2.145.586	1.243.878	-901.708
	8.3	Wonen en bouwen	-453.857	772.397	318.540
	Totaal		-2.599.663	2.290.537	-309.126
Totaal			-72.215.518	72.215.518	-

BIJLAGEN

Bijlage 1: Samenstelling bestuur

College van burgemeester en wethouders

De samenstelling en portefeuillevverdeling is:

Burgemeester L.M. Driessen-Jansen

Algemeen bestuurlijke zaken, Openbare orde en veiligheid, Integrale handhaving, Toerisme en recreatie, Zorg en veiligheid, Deregulering.

Wethouder W.N.A. Joosten (VVD) 1e locoburgemeester

Sport, Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en monumentenzorg, Verkeer, vervoer en bereikbaarheid, Economie, Coördinatie Omgevingswet, Integraal Verkeer en Vervoersplan (IVVP), Integratie en Wet inburgering en Sterrentuinontwikkeling

Wethouder D.C.W. Binnendijk (CDA/ChristenUnie-SGP) 2e locoburgemeester

Jeugd, ouderen, zorg en welzijn, Gezondheidszorg, Werk en inkomen, Integratie en Wet inburgering, Maatschappelijke opvang, Dienstverlening (waaronder verbetering klantcontact), Polders en Groene Hart, Financiën, Bedrijfsvoering en Aanbesteding- en inkoopbeleid.

Wethouder R. van Woudenberg (D66) 3e locoburgemeester

Onderwijs, Maatschappelijk vastgoed en onderwijshuisvesting, Coördinatie subsidiebeleid, Kunst en cultuur, Duurzaamheid, Integraal beheer openbare ruimte inclusief begraafplaats, Milieu en afval, Coördinatie wijk- en buurtgericht werken, Communicatie en media en Coördinatie regionale samenwerking.

Gemeentesecretaris A.M. Roos

De gemeentesecretaris is eerste adviseur van het college en stuurt - als eindverantwoordelijke - de ambtelijke organisatie aan. Zij richt zich in het bijzonder op de faciliterende en stafafdelingen en is daarnaast bestuurder in de zin van de Wet op ondernemingsraden. Haar aandachtsvelden zijn politiek bestuur, externe contacten en regionale samenwerking.

Gemeenteraad 2018-2022

Zetelverdeling 2018-2022

- LPL: 4 zetels
- VVD: 4 zetels
- D66: 3 zetels
- PvdA: 3 zetels
- Groen Links: 3 zetels
- CDA: 3 zetels
- ChristenUnie-SGP: 1 zetel

Lokale Partij Leiderdorp (LPL)

- Dhr. H.K. Langenberg (fractievoorzitter)
- Mw. K. Balak
- Dhr. E. Filemon
- Dhr. J.L.M. Bruggeman

Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD)

- Mw. M. Breedveld (fractievoorzitter)
- Mw. B.A.M. van Elbrug
- Dhr. F. van Noort
- Dhr. N. Verwers

Democraten 66 (D66)

- Dhr. J.H.W. Hendriks (fractievoorzitter)
- Mw. P. van Brandenburg
- Dhr. J.A.M. van Boxsel

Partij van de Arbeid (PvdA)

- Dhr. O.C. McDaniel (fractievoorzitter)
- Mw. J.J.E. van Reijn
- Dhr. R. Schmidt

Groen Links

- Dhr. B. Vastenhoud (fractievoorzitter)
- Mw. J.M. Hofman-Züter
- Mw. M.D. van Beek

Christen Democratisch Appèl (CDA)

- Mw. M. van der Stelt (fractievoorzitter)
- Mw. M. Hempen
- Dhr. J.H. Bos

ChristenUnie-SGP

- Dhr. G. Schipaanboord

Griffier

- Dhr. B.A.M Rijsbergen

Maandag politieke avond - De Leiderdorpse gemeenteraad werkt volgens een vierwelijkse vergadercyclus:

Week 1 Informatieavond 20.30 – 22.30 uur (informatie en participatie).

Doel van de informatieavond is om met burgers en/of organisaties over een actueel thema in gesprek te gaan en dit te doen op een moment dat dit voor de besluitvorming relevant is. Ook is de informatieavond het moment waarop presentaties worden verzorgd door het ambtelijk apparaat

Week 2 Fractiespreekuur 19.30 – 20.00 uur, Fracties 20.00 – 23.00 uur.

Burgers kunnen een half uur fractiespreekuur aanvragen over een onderwerp dat hen bezig houdt. Alle fracties vertegenwoordigen dan hun woordvoerder(s) af. Tijdens de fractievergaderingen vanaf 20.00 uur bereiden fracties van partijen hun standpunten voor Politiek Forum en raad voor.

Week 3 Politiek forum 20.00 – 23.00 uur (voorbereiden besluitvorming).

In het politiek forum vindt politiek inhoudelijke discussie plaats. Ook kunnen burgers tijdens het politiek forum inspreken en deelnemen aan de discussie. Het politiek forum is nadrukkelijk niet bedoeld voor technische vragen. Deze dienen tijdens de informatieavonden of schriftelijk te worden gesteld.

Week 4 Raad

19.30 uur - fracties – laatste voorbereiding fracties voor de aansluitende raad

20.30 uur -Raadsvergadering (besluitvorming).

Politieke discussie en besluitvorming over de voorstellen die in het politiek forum aan de orde zijn geweest, gelegenheid voor indienen amendementen en moties.

Bijlage 2: Afkortingenlijst

Afkorting	uitleg	Afkorting	uitleg
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming	JBT	Jeugdbeschermingstafel
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording	JGZ	Jeugdgezondheidszorg
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten	JPT	Jeugd Preventie Team
BRP	Basisregistratie Personen	JT	Jeugdteam
BSGR	Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland	KCC	Klant Contact Centrum
BV	Besloten Vennootschap	LISA	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
BZK	Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties	LRN	Leidse Ring Noord
C2C	Cradle to Cradle	NHG	Nationale Hypotheek Garantie
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst	NPR	Nederlandse Praktijkrichtlijn
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek	NT2	Nederlands als tweede taal
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin	NV	Naamloze Vennootschap
COELO	Centrum voor onderzoek van de Economie van de lagere Overheden	ODWH	Omgevingsdienst West-Holland
CPB	Centraal Planbureau	Ozb	Onroerendezaakbelasting
cpi	consumentenprijsindex	P&C	Planning & Control
CROW	Centrum voor regelgeving en onderzoek in de grond-, water- en wegenbouw en de verkeerstechniek	PPS	Publiek-Private Samenwerking
DIV	Documentatie en Informatieverstrekking	RBL	Regionaal Bureau leerplicht
DMJOP	Duurzaam meerjaren onderhoudsplan	RDOG	Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg
DVO	Dienstverleningsovereenkomst	RES	Regionale Energiestrategie
DZB	De Zijlbedrijven	RIF	Regionaal investeringsfonds
ECB	Europese Centrale Bank	RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
EMU	Economische en Monetaire Unie	ROA	Regionale Omgevingsagenda
Fido	Wet Financiering decentrale overheden	SES	Sociaal-economische status
Fte	Fulltime-equivalent	SMART	Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst	SMI	Sociaal Medische Indicatie
GIG	Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie	SP71	Servicepunt71
GR	Gemeenschappelijke Regeling	TSD	Taskforce Sociaal Domein
HM	Hollands Midden	TWO	Tijdelijke Werkorganisatie Opdrachtgeverschap
HOV	Hoogwaardig openbaar vervoer	VE	Voorschoolse educatie
HRM	Human Resource Management	VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
IWKp	Integraal Waterketenplan	VOG	Verklaring Omtrent Gedrag
IB	Inlichtingenbureau	Vpb	Vennootschapsbelasting

Afkorting	uitleg	Afkorting	uitleg
IBOR	Integraal Beheerplan Openbare Ruimte	VRHM	Veiligheidsregio Hollands Midden
ICT	informatie- en communicatietechnologie	VSV	Voortijdig schoolverlater
IHP	Integraal Huisvestingsplan	VTH	Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving
IMOC	De prijsindex van de materiële overheidsconsumptie	VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers	W4	Project Wonen, Werken, Water en Wegen
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen	WI	Wet Inburgering
IP	Investeringsplan	Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
ISMS	Information Security Management System	WOZ	Waardering Onroerende Zaken
IVVP	Integraal Verkeers- en Vervoerplan	Wsw	Wet sociale werkvoorziening

GEMEENTEHUIS
WILLEM-ALEXANDERLAAN 1
2351 DZ LEIDERDORP

POSTBUS 35
2350 AA LEIDERDORP

071 54 58 500
INFO@LEIDERDORP.NL
WWW.LEIDERDORP.NL

leiderdorp